

Riksdagens protokoll

2007/08:107

Torsdagen den 8 maj

Kl. 12.00 – 18.52

Protokoll
2007/08:107

1 § Ny riksdagsledamot

Upplästes och lades till handlingarna följande från Valprövningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Reza Khelili Dylami (m) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 7 maj 2008 sedan Sten Nordin (m) avsagt sig uppdraget.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen.

Stockholm den 7 maj 2008

Bengt-Åke Nilsson

/Kerstin Siverby

2 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2007/08:621

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:621 Tonnageskatt för sjöfarten

av Fredrik Olovsson (s)

Interpellationen kommer att besvaras den 19 maj 2008.

Skälet till dröjsmålet är andra åtaganden som inte gått att ändra på.

Stockholm den 2 maj 2008

Finansdepartementet

Anders Borg (m)

Enligt uppdrag

Lilian Wiklund

Expeditions- och rättschef

Föredrogs och hänvisades
Redogörelse
2007/08:RRS29 till socialutskottet

*Miljöbalken och EG-
förordningen om
kemikalierregistrering*

4 § Miljöbalken och EG-förordningen om kemikalierregistrering

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2007/08: MJU19
Miljöbalken och EG-förordningen om kemikalierregistrering (prop.
2007/08:80).

Anf. 1 CARINA OHLSSON (s):

Herr talman! Miljöbalken och EG-förordningen om kemikalierregistreringen är det betänkande vi ska debattera nu. Här behandlas de följdförändringar som behöver göras i miljöbalken, arbetsmiljölagen och fartygs-säkerhetslagen med anledning av att EU:s nya kemikalielagstiftning Reach nu finns.

Efter många års intensiv kemikaliedebatt beslutade EU:s ministerråd i december 2006 att införa en ny kemikalielagstiftning kallad Reach – Registration, Evaluation, Authorization and Restriction of Chemicals.

Genomförandet av EU:s nya kemikalielagstiftning i dess helhet har dock tagit tid i Sverige. Den moderatledda regeringen valde att först tillsätta en utredning för att se över de svenska reglerna. Från socialdemokratisk sida menar vi att förändringarna i miljöbalken mycket väl kunde ha påskyndats. Eftersom förändringarna ska träda i kraft redan i juni i år och det är företagen själva som har ansvaret för tillämpningen borde de ha fått en rimlig chans till omställning och längre tid till detta.

Det verkar tyvärr vara mer regel än undantag när det gäller den borgerliga regeringens företrädare, såväl i Sverige som i Bryssel, att ta mycket god tid på sig innan de kommer med konkreta förslag till förbättringar just på miljöområdet. Det verkar många gånger som att den tanke har övergivits som vi socialdemokrater har, att det på områden som till exempel giftfri miljö lönar sig att både gå före och vara ihärdig och kämpa vidare. Då kan man tänka på både människors hälsa och den yttre miljön.

Ett exempel på ihärdighet är att Sverige fick rätt i EG-domstolen efter det att den tidigare regeringen stämt EU-kommissionen för godkännandet av det farliga ogräsmedlet parakvat. Medlet har varit förbjudet i Sverige sedan 1983. Sverige ville inte tillåta att bekämpningsmedel som innehåller parakvat åter skulle kunna användas inom landet. Vi fick alltså rätt i den frågan.

Herr talman! När det gäller att gå före var vårt miljömål Giftfri miljö föregångare till Reach och kunde användas just som ett bra exempel under det svenska ordförandeskapet i EU, även om kritik framfördes här i kammaren från borgerligt håll när vi diskuterade just miljömålet Giftfri miljö.

Trots att det har tagit tid har EU i dag världens mest ambitiösa miljölagstiftning. Den kan dock göras ännu bättre i sin svenska tillämpning. Det svenska miljöarbetet har nått sin internationella ryktbarhet genom en framsynt användning av just substitutions- och försiktighetsprinciperna. Vi anser, som framgår av vår reservation, att omfattningen av substitutionsprincipen bör utvidgas till att också omfatta funktionell substitution.

Därför yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Begreppet produktval, som vi ofta använder i Sverige när vi menar substitution, omfattar endast bytet från en kemisk produkt till en annan produkt. Begreppet substitution betyder, i sin mer internationella betydelse, att farliga ämnen kan undvikas inte bara genom att ett farligt ämne byts mot ett mindre farligt utan också genom att alternativa tekniska lösningar används. Det är just detta, som antagligen alla här i kammaren vet, som kallas funktionell substitution. Vi tycker att den ska ha sin tillämpning också i Sverige.

Vi anser att en utvidgad substitutionsprincip ska genomsyra kemikalierregistreringsförordningen. Det gäller också i situationer där fullständig kunskap om riskerna saknas, vilket är vanligt vid hantering av kemikalier. Substitutionsprincipen är ett verktyg för tillämpning också av försiktighetsprincipen. Detta tycker vi alltså ska tillkännages för regeringen.

Den bör i och för sig redan ha kunskap om det eftersom Kemikalieinspektionen har lämnat en rapport till regeringen om just detta område. Jag antar och förutsätter att regeringen även tar del av rapporter och använder sig av den lagstiftningen även om den beställdes av den socialdemokratiska regeringen.

Vi anser också att försiktighetsprincipen fortsatt bör vara den miljöprincip som gäller för vårt nationella kemikaliearbete. I situationer där det finns välgrundade misstankar om allvarliga hot mot miljön eller där fullständig kunskap saknas om riskerna, vilket är vanligt vid hantering just när det gäller kemikalier, som jag sade, ska vi inte vänta med att agera. Väntan kan ge stora skador som kan vara omöjliga att reparera, och kostnaderna för samhället blir då större än om vi hade gjort rätt från början. Regeringen bör alltså fortsätta att följa den svenska traditionen att vara pådrivande både nationellt och i internationella sammanhang när det gäller kemikaliepolitik.

Det är lätt att se att det verkligen finns anledning till detta. Den senaste tiden har vi fått larmrapporter till exempel om båtottenfärg. Det är högst aktuellt med det väder som vi har nu. Vi vet att det finns ca 1,3 miljoner fritidsbåtar i Sverige. För konsumenten är det ganska svårt att välja en bra produkt när det gäller båtottenfärg. På västkusten får man använda till exempel båtottenfärg där koppar finns med, men eftersom det är så många båtar kan även ett ämne som koppar ha negativa effekter i havet. Det finns också bekämpningsmedel i färger som innehåller koppar, och det heter eugenol. Det kan alltså vara väldigt svårt för konsumenten att välja rätt.

Herr talman! Vi har den senaste tiden också fått rapporter om kläder som innehåller gifter, till exempel nonylfenoletoxilat, som bryts ned till nonylfenol, som är mycket svårnedbrytbart och ansamlar sig i miljön och kan orsaka långtidseffekter i vattenmiljön och vara hormonstörande för exempelvis fiskar och grodor.

Vi har också kunnat läsa om farliga ämnen i leksaker. Ämnen som är förbjudna i elektriska apparater är tillåtna i leksaker, till exempel flamskyddsmedel i nallebjörnar, kadmium i färgkitor och sexvärt krom i radiostyrda bilar. Leksaker kan också innehålla allergiframkallande doftämnen, som till exempel barbiédockor som luktar kokos – inte för att jag förstår varför de ska göra det. Sådana ämnen skulle man egentligen kunna ta bort direkt.

Listan på kemikalier som används i olika produkter och varor är lång.

Viktigt att framhålla i det sammanhanget är att vi tycker att stödet till företagens arbete med substitution behöver förstärkas. Av exemplen att döma kan det finnas vissa svårigheter på kemikalieområdet för den enskilde företagaren och även för oss konsumenter. Vi tycker att regeringen kan bli ännu mer aktiv på det här området.

(Applåder)

Anf. 2 TINA EHN (mp):

Herr talman! Det här är miljö- och jordbruksutskottets betänkande nr 19. Eftersom det händer mycket i riksdagen och vissa situationer inte går att prioritera bort blir det dubbelbokningar, och alla förberedelser blir inte av. Det har hänt mig inför den här debatten. Jag avser därför att göra ett lite kortare inlägg.

Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2, men jag och Miljöpartiet ställer oss bakom också övriga reservationer som vi har.

En av de frågor som tas upp i förslaget är produktvalsprincipen. Den kallas också för substitutionsprincipen eller för utbytesprincipen. I reservation 2 beskriver vi att denna princip inte används så frekvent men att den är av stor vikt. Det har även Kemikalieinspektionen yttrat sig om. En av orsakerna till att man inte har tillämpat principen i så stor omfattning lär vara en osäkerhet om hur kommunerna kan tillämpa den. Detta har varit på grund av arbetet med kemikalierregistreringsförordningen.

Det är inte bra när kommunerna känner en osäkerhet om hur produktvalsprincipen får tillämpas. Vi i Miljöpartiet vill att vi är tydliga här och att regeringen bör ansöka om undantag i enlighet med artikel 95 i EG-fördraget för att behålla den mer långtgående nationella lagstiftningen i form av 2 kap. 4 § miljöbalken fullt ut.

I den andra reservationen – reservation 1, som handlar om en utvidgad substitutionsprincip – tar vi upp möjligheten att utvidga denna princip, bland annat genom alternativa tekniska lösningar, så kallad funktionell substitution, som Carina tidigare pratade om här. Detta är viktiga delar i att förbättra kemikaliekontrollen. Det ställer vi oss bakom.

Ytterligare handlar betänkandet om miljöorganisationernas talesrätt. Här har vi sett att den möjligheten är större i flera andra länder än hos oss i Sverige. Miljöpartiet anser att talesrätt för miljöorganisationer i miljöfrågor bör utvidgas för att vara i nivå med talesrätten i de mest utvecklade länderna på området och att det på kemikalieområdet är lämpligt att så sker i samband med den här översynen av kemikalielagstiftningen som görs i samband med införlivandet av Reach i svensk lagstiftning.

(Applåder)

Herr talman! Som har framförts tidigare är det vi i dag debatterar och ska besluta om lagändringar med anledning av EU:s nya kemikalielagstiftning, som i dagligt tal både i denna kammare och på andra håll i Europa kallas för Reach. Det är en förordning som ersätter mycket av det som regleras med nationella bestämmelser.

Reach är ur svensk synvinkel en viktig och nödvändig utveckling av EU:s regelverk på kemikalieområdet. Lagstiftningen innebär bland annat att nya ämnen och sådana som redan finns på marknaden ska registreras och godkännas. Lagstiftningen inkluderar både substitutions- och försiktighetsprincipen. Reach kommer att leda till en väsentligt högre skyddsnivå både i Sverige och framför allt också i övriga EU-länder allt eftersom förordningen genomförs.

Jag vill lyfta fram tre element i Reach som är särskilt viktiga. Det första är att industrin åläggs att ta fram nya data om egenskaper hos kemiska ämnen, och man ska omsätta den kunskapen i kemikaliesäkerhetsrapporter. Det kommer att leda till en betydligt säkrare hantering i alla användarled.

Den andra punkten jag vill ta upp är att Reach kommer att medföra att användningen av de farligaste ämnena successivt kommer att fasas ut genom tillståndsprövning.

Den tredje punkten är att medlemsstaterna kommer att formalisera sitt tillsynssamarbete och därigenom bli bättre på att förebygga och åtgärda överträdelser.

Reach kommer säkerligen också att leda till synbara regelförenklingar. Framför allt kommer det att märkas när Kemikalieinspektionen kommer att se över sina nuvarande föreskrifter.

I mars 2007 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att se över den svenska kemikalielagstiftningen, dels med anledning av implementeringen av Reach, dels för att titta på tillsyns- och avgiftsfrågor generellt på kemikalieområdet. I november 2007 lämnade denna utredning ett delbetänkande med förslag på författningsändringar som behövs för att vi ska kunna tillämpa de delar av Reach som börjar gälla från och med den 1 juni i år. Sedan har det varit en sedvanlig remissbehandling, och detta har mynnat ut i en proposition från regeringen.

Utskottet har tillstyrkt propositionen med en mindre lagteknisk justering. I propositionen föreslås justeringar för att bland annat undvika dubbelreglering och för att undvika att svenska bestämmelser strider mot Reach. Det föreslås också nya straffbestämmelser för att överträdelser av bestämmelser i Reach ska kunna sanktioneras, och man föreslår nya bestämmelser om tillsyn. Lagförändringarna berör i huvudsak miljöbalken men också arbetsmiljölagen och fartygssäkerhetslagen.

Det betänkande som vi fattar beslut om i dag kommer att göra oss redo att tillämpa Reach från den 1 juni i år. Det bör också påpekas att Reach är en komplex lagstiftning. Den exakta tillämpningen av den kan vi inte fullt ut förutse, så det kommer säkerligen att finnas anledning både för regeringen och för oss här i riksdagen att noga följa vilken praxis som utvecklas.

Herr talman! Det är förvånande att Carina Ohlsson anklagar regeringen för att det har tagit för lång tid. I andra sammanhang anklagar oppositionen oss för att det går för fort. Det är ju bra om man bestämmer sig.

Det här är en viktig lagstiftning, och det har också varit viktigt att genomföra en gedigen utredning och se vilka konsekvenser de förändringar som behöver göras kan få. Man måste också ge rättsinstanser, miljöorganisationer och intresserade en möjlighet att ge reflexioner och åsikter när utredningen har varit ute på remiss.

Jag tänkte även beröra en av de reservationer som har fogats till betänkandet, nämligen reservationen om utvidgad substitutionsprincip. Jag har lite svårt att förstå vad oppositionen är ute efter och hur man vill att man ska gå vidare när det gäller detta. I Reach står det att vissa delar kommer att kunna ses över, men en sådan översyn av förordningen är inte planerad. Jag skulle vilja veta: Är det en allmän översyn av Reach eller kemikalierregistreringsförordningen som oppositionen vill ha i det här läget, eller vad är ni ute efter? Det framgår inte tydligt av reservationen.

Herr talman! Samtliga partier i denna kammare hade velat se en starkare europeisk kemikalielagstiftning, men att vi nu har en gemensam lagstiftning på kemikalieområdet är oerhört viktigt och positivt. Jag ska villigt erkänna att den förra regeringen gjorde ett väldigt bra arbete på europeisk nivå i de samtal och förhandlingar som ägde rum för att vi skulle nå fram.

När vi nu börjar implementera Reach kommer Europas medborgare att få ett betydligt bättre skydd än i dag. Men som sagt kommer vi säkert att få anledning att återkomma till dessa frågor både här i kammaren och i diskussioner på EU-nivå.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 4 CARINA OHLSSON (s) replik:

Herr talman! Claes Västerteg ska få svar på de frågor han ställde i anförandet. Han sade att det var förvånande att jag klagar på att det ibland har gått för långsamt och ibland för snabbt. Det vi klagar på i det här fallet är precis det som du tog upp. Utredaren tillsattes i mars 2007, och nu har vi ett beslut som ska träda i kraft den 1 juni 2008. Då är det väldigt kort om tid.

Det är bra med regelförenklingar, precis som Claes Västerteg sade. Men här är det en regelförändring. Då måste företagen ha en rimlig chans att ställa om. Jag antar att även Claes Västerteg tycker att de här veckorna som man har på sig är en orimligt kort tid. Man måste ha mycket längre framförhållning. Man hade kunnat komma med ett förslag mycket tidigare. Då hade vi kunnat behandla det här i riksdagen.

På miljöområdet tycker vi definitivt inte att regeringen är snabb, men på en del andra områden kan det komma snabba och ogenomtänkta förslag. På miljöområdet lyser både de genomtänkta förslagen och de snabba förslagen med sin frånvaro.

Anf. 5 CLAES VÄSTERTEG (c) replik:

Herr talman! Oppositionen är sällan nöjd. Men eftersom jag har varit i opposition vet jag att det är lite av oppositionens uppgift att inte vara nöjd. Det är givetvis helt riktigt att man ska ha synpunkter. Men jag blir ändå lite frågande i det här sammanhanget. Skulle vi inte ha utrett de här frågorna över huvud taget? Skulle vi bara ha låtit det rulla på?

Utredningen tillsattes mycket riktigt den 1 mars 2007, tre månader efter att det slutliga beslutet om Reach togs på EU-nivå. Sedan har det varit en sedvanlig remissrunda. Den är det ju också väldigt viktigt att ta hänsyn till. En del av det som kom fram i remissrundan har regeringen tagit hänsyn till i sin proposition. Propositionen fattades det beslut om den 28 februari i år. Så det är klart att det har funnits en möjlighet för företagen att ha en framförhållning trots att vi nu inte fattar beslutet förrän tre veckor före genomförandet.

De som är i framkant, de som vill vara i framkant som företagare och som andra, är ju med och följer den här utvecklingen och förstår hur saker och ting ligger till och att det här förslaget finns och att det troligtvis kommer att rulla igenom i riksdagen.

Men det är klart att i den bästa av världar hade jag också gärna sett att det varit mycket tidigare. Men eftersom det här är en komplex lagstiftning och viktig lagstiftning såg vi det som väldigt viktigt att utreda det noga och att också ge dem som ville lämna remissvar på utredningen en ordentlig chans.

Anf. 6 CARINA OHLSSON (s) replik:

Herr talman! Nu går det aldrig att förena den bästa av världar med att samtidigt ha en borgerlig regering. Det är omöjligt – *mission impossible*. Men nu får man försöka att göra det så bra som möjligt.

Vi från oppositionen kommer precis som Claes Västerteg säger – han håller med oss – att jaga när det gäller de här frågorna. Men det går lätt att jämföra och se vilken vikt man lägger vid olika frågor. Man kan lägga frågor som rör arbetsmiljöområdet och arbetsrättsliga frågor på en sida och lägga miljöfrågorna på den andra. Då kan man se var man snabbt kommer med förslag.

Nu vill vi naturligtvis inte ha ogenomtänkta förslag, som de på det arbetsrättsliga området, utan de ska vara bra. Det ska vara en remissrunda, och man ska ta vara på remissrundorna och vad man anser i remissvaren, men det hade kunnat gå lite snabbare, tror vi, på det här området.

Claes Västerteg hänvisar till de företag som är i framkant. Ja, de klarar ofta det mesta och sköter sig på ett bra sätt. Lagstiftningen är i och för sig till för alla, men det handlar också om att samla in dem som inte sköter sig. Då måste det finnas en möjlighet att bedriva tillsyn och att också få med sig de dåliga företagen.

Det var också en fråga om funktionell substitution. Det kommer inte att vara förvånande, utan vi kommer att vilja ha förbättringar på område efter område när det gäller miljömålen och även när det gäller Giftfri miljö. Det kommer att komma förslag, men det betyder inte att vi ska se över hela Reachlagstiftningen, utan man kan försöka tillföra saker som man ser. Det finns en bra rapport från Kemikalieinspektionen. Den är på

Anf. 7 CLAES VÄSTERTEG (c) replik:

Herr talman! Jag är helt övertygad om att de svenska företagen och de svenska myndigheterna kommer att klara av att hantera det som vi i dag fattar beslut om och kommer att klara av att hantera det här till den 1 juni 2008, eftersom de är väl förberedda.

Vi kan alltid diskutera fram och tillbaka i den här kammaren huruvida förslagen har kommit fram i tid eller inte. Men, som jag sade, det ligger lite i oppositionens natur att man hela tiden säger: Nja, det har inte gått tillräckligt fort. Men när man inte är överens om förslagen har det helt plötsligt gått för fort. Därför blir det en något haltande argumentation från Carina Ohlsson, får jag säga.

Jag tycker att det var ett bra förtydligande som Carina Ohlsson gjorde, herr talman, om att reservationen framför allt syftar på miljömålen. Det framgick nämligen inte av reservationen. Det var bra att Carina Ohlsson fick möjlighet att förtydliga detta.

Herr talman! Jag uppmanar också Carina Ohlsson att noga följa praxis när det gäller hur Reach tillämpas framöver och hur det här utvecklas.

Sedan tror jag att Sverige som helhet mår bra av att vi ligger i framkant. Vi är överens om att vi ska vara föregångare och förebilder på miljöområdet och på kemikalieområdet. Vi ska också se om vi på sikt ytterligare kan skruva i Reach, som den europeiska lagstiftning den är. Och hur kan vi tillsammans nå fram där så att den blir än bättre i framtiden? Där tror jag att vi kan ha nytta av varandra och dra nytta av varandras erfarenheter. Därför välkomnar jag att oppositionen är kritisk och granskande. Det är uppgiften.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

5 § Bildande av moderbolag för Apoteket AB samt vissa omstruktureringsåtgärder

Föredrogs

socialutskottets betänkande 2007/08:SoU17

Bildande av moderbolag för Apoteket AB samt vissa omstruktureringsåtgärder (prop. 2007/08:87).

Anf. 8 JAN R ANDERSSON (m):

Herr talman! Kammaren har nu att debattera socialutskottets betänkande nr 17 angående bildande av moderbolag för Apoteket AB samt vissa omstruktureringsåtgärder.

Vad döljer sig då bakom denna kanske märkliga rubrik? Jo, detta är den förberedande delen i en kommande omreglering av apoteksmarknaden som sker i syfte att förbättra servicen för apotekskunder och patienter samt skapa en bättre konkurrens på läkemedelsmarknaden.

I detta syfte vill regeringen, som ett första steg, bilda ett moderbolag med ansvar för samhällsnyttig infrastruktur och informationsdatabaser, vilka även fortsättningsvis ska kunna vara tillgängliga för alla aktörer.

Detta görs i ett första steg för att säkerställa en trygg och säker omreglering av apoteksmarknaden. I och med detta får också Apoteket AB möjlighet att genomföra de förändringar som en omreglerad apoteksmarknad kräver.

Under beredningen av detta ärende har en bred fördjupning skett, bland annat genom en offentlig hearing där 18 inbjudna organisationer deltog. Vidare har slutna utfrågningar skett med företrädare för Socialdepartementet, Läkemedelsförmånsnämnden samt Konkurrensverket. Allt detta har skett i socialutskottets regi.

Vidare har även näringsutskottet yttrat sig över detta betänkande. Även näringsutskottet har genomfört utfrågningar med Konkurrensverket, Konsumentverket och Socialdepartementet för att säkerställa en säker process i detta ärende.

Både social- och näringsutskottet tillstyrker i sina betänkanden den aktuella propositionen.

I betänkandet finns också två reservationer samt ett särskilt yttrande. Reservationerna handlar delvis om att propositionen ska avslås i sin helhet och att det statliga apoteksmonopolet ska kvarstå.

Med detta, herr talman, vill jag överlämna detta ärende till kammaren för debatt.

Anf. 9 YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Nu i maj sker upphandling av läkemedel till Apoteket. Det är många olika läkemedelsföretag, unikt många, som konkurrerar om att få sälja just sina läkemedel till det svenska Apoteket. Den som säljer billigast får sälja.

Det är en knivskarp konkurrens. Det är en genomskinlig process. Alla vet vilka priser som sätts. Man vet också att man, om man lägger sig på ett lägre pris, får sälja i stället för ett annat läkemedelsföretag.

Så sker prispförhandlingen den här månaden. Så skedde prispförhandlingen också förra månaden och månaden innan dess och månaden innan dess. Varje månad upphandlas läkemedel till de svenska medborgarna via Apoteket, och varje månad är det det läkemedelsföretag som har det lägsta priset som får sälja.

Det är en mycket väl fungerande konkurrenssituation som har lett till att vi i Sverige har fler läkemedelsföretag som konkurrerar än andra jämförbara länder har.

Det är också ett system som har lett till unikt små marginaler. Det svenska apotekssystemet lägger väldigt lite extra emellan för att distribuera läkemedlen. Det är bland de minsta marginalerna i Europa.

Det svenska läkemedelsförsörjningssystemet har granskats av OECD som också konstaterade att det är ett mycket välfungerande system och ett av de bäst fungerande i Europa.

Man mäter med jämna mellanrum svenska folkets förtroende för Apoteket. Det visar sig då år efter år att detta förtroende är mycket högt, unikt högt. Man kan ibland nästan fråga sig varför det är så högt. Det finns en del att klaga på. Men det är väldigt högt. Man kan säga att människor har stort förtroende för och stark tilltro till Apoteket.

Vi har i Sverige mycket begränsade problem med fel och fusk när det gäller läkemedel. Jag vill inte säga att det inte förekommer, men de stora problem som man har i många jämförbara länder när det gäller försäljning av falska läkemedel har vi dessbättre, i alla fall ännu inte, sett i Sverige. Det är ett stort problem i många länder som man inte säkert vet hur man ska hantera.

Vi införde i Sverige för några år sedan ett så kallat generikautbyte. Det vill säga att apoteken ska byta ut till ett billigare läkemedel än det som är förskrivet om det finns ett annat som fungerar lika bra. Den reform som vi införde i Sverige införde också många andra länder ungefär samtidigt. Den stora skillnaden är inte att vi införde reformen. Den stora skillnaden är vad vi har fått för utfall.

I Sverige sparar vi drygt 5 miljarder kronor årligen på generikautbytet. Jag tror inte att det är något annat land som är i närheten av den stora besparingen av generikautbytet. I andra jämförbara länder gör man utbytet, men besparingen har inte tillfallit skattebetalarna utan hamnat i mellanhänderna.

Läkemedelsmarknaden, herr talman, omsätter ungefär 30 miljarder kronor årligen. 80 procent ungefär av detta betalas av skattemedel. Jag tror och jag hoppas att det kommer att öka framöver. Det sker fantastisk ny spännande forskning och utveckling när det gäller nya läkemedel. Vi har sett under många års tid att man kan ersätta sjukhusbehandling, strålning och kirurgi med läkemedel. Jag hoppas och tror att den utvecklingen kommer att fortsätta. Jag tror att vi har svårt att föreställa oss vilka stora möjligheter som finns med framtidens läkemedel.

Då vill jag, herr talman, att vi ska ha råd att satsa på de nya läkemedlen. De 30 miljarder kronor som i dag finns i läkemedelsmarknaden är mycket pengar. Jag tror att det i framtiden kommer att vara ännu större belopp, och jag tycker att vi också i framtiden ska ha en mycket stor subventionsgrad av läkemedel och betala med skattemedel. Då är det desto viktigare att vi verkligen ser till att vi använder skattebetalarnas pengar på bästa sätt.

Det svenska systemet med ett apoteksmonopol har många fördelar. Det betyder inte att det är den bästa av världar. Det finns naturligtvis mycket som kan bli bättre också i vårt system.

Men det som den borgerliga majoriteten och den borgerliga regeringen nu vill göra är att rasera ett väl fungerande system i utbyte mot mycket riskfyllda och osannolika vinster. Man hoppas, herr talman, kunna nå lägre priser på läkemedel, trots att Sverige har bland de lägsta priserna. I den hearing som socialutskottet hade var det svårt att finna någon som på allvar kunde argumentera för att det faktiskt skulle leda till lägre priser.

Man hoppas, herr talman, nå större tillgänglighet. Det vore önskvärt. Det behövs. Men man har inte kunnat visa på vilket sätt detta skulle nås eller till vilket pris. Tillgänglighet handlar nämligen inte bara om antalet apotek utan också om hur nära människor har till sitt närmaste apotek, om det apoteket är öppet och om det apoteket har alla läkemedel. De frågorna måste vägas in i tillgängligheten.

Man hoppas också, herr talman, nå en lika god säkerhet som den vi har i dag eller kanske ännu högre. Det tror jag är väldigt svårt att förena med att man släpper in ett rent vinstintresse i hanteringen också av receptbelagda läkemedel.

Herr talman! Den proposition som vi nu ska besluta om här i riksdagen handlar inte om hur det nya apotekssystemet ska fungera. Den handlar inte om hur vi ska reglera prissättningen på en avreglerad eller omreglerad marknad, trots att det är en mycket stor fråga och en mycket viktig fråga för den här kammaren. Det handlar om mycket stora summor skattemedel.

Den här propositionen handlar om att vi redan nu ska fatta beslut om att avreglera läkemedelsmarknaden. Det ska ske redan innan vi vet vilket system som ska ersätta den nuvarande regleringen, vilken prissättningsmodell som ska användas och vilka säkerhetssystem som ska finnas för att trygga säkerheten när det gäller läkemedelshanteringen. Vi ska ge regeringen mandat att börja sälja apotek.

Låt mig uppehålla mig lite vid detta mycket märkliga beslut som man nu vill att riksdagen ska ta. Det handlar om att ge regeringen mandat att börja sälja apotek redan innan vi har klargjort vilka regler som ska gälla. Vi har i socialutskottet fått ställa frågor till regeringens företrädare, statssekreteraren, om den här frågan. Vi fick då beskedet att man inte tänker använda det mandat som riksdagen nu ska besluta om. Riksdagen ska fatta ett beslut om att ge regeringen mandat att sälja ungefär 400 apotek. Så säger man samtidigt att man inte tänker använda det mandatet förrän riksdagen har tagit också andra beslut.

Herr talman! Jag tycker att det är en nonchalant behandling av riksdagen att kräva att riksdagen tar ställning in blanco till försäljning av någonting när vi inte vet hur den nya regleringen ska se ut. Det är inte små summor vi talar om. Marknaden omfattar 30 miljarder kronor. Skattesubventionen av detta är 80 procent, alltså över 20 miljarder kronor. Trots att vi inte vet hur detta ska regleras i framtiden begär man mandat att påbörja försäljningen.

Just prissättningsmodellen och möjligheten att använda skattebetalarnas pengar på bästa sätt är det område som har fått allra mest kritik när det gäller utredningens förslag. Jag skulle nästan våga säga att alla remissinstanser som har haft synpunkter på prissättningsmodellen har varit negativa till den. Jag undrar om det finns någon remissinstans som har varit positiv till prissättningsmodellen.

Jag skulle vilja fråga Göran Hägglund: Tänker regeringen använda den prissättningsmodell som utredningen har föreslagit? Den har, tycker jag berättigat, blivit mycket skarpt kritiserad av så gott som samtliga remissinstanser och av en stor majoritet av dem som framträdde på socialutskottets hearing. Om man tänker använda den modellen trots kritiken skulle jag vilja höra argumenten för detta.

Jag skulle också vilja fråga Göran Hägglund hur många apotek man inledningsvis tänker sälja. I propositionen står det att man ska behålla en majoritet i statlig ägo. En majoritet betyder 451 apotek eller fler.

Samtidigt har vi fått höra i utfrågningar att man tänker sig att på den framtida marknaden ska staten vara i minoritet bland de apotek som ska finnas. Ska det vara möjligt att uppnå inom överskådlig tid leder det i alla fall mig till slutsatsen att man borde sälja 40–45 procent av Apotekets befintliga apotek för att kunna uppnå att man inte har en majoritetsställning på den framtida marknaden.

Så det är min andra fråga, herr talman, till Göran Hägglund: Hur många apotek är det som riksdagen, om man nu följer majoritetens förslag, ger regeringen mandat att sälja? Hur många apotek är det?

I detta anförande instämde Ann Arleklo och Lennart Axelsson (båda s).

Anf. 10 ELINA LINNA (v):

Herr talman! Jag tror att det var redan sommaren 2005 som allianspartierna gick ut med löftet att riva apoteksmonopolet. Det var ett valöfte som gjordes enbart av ideologiska skäl. Det statliga monopolet skulle bort, och nu har vi kommit dithän att regeringen ska trumma igenom ett beslut i riksdagen som innebär en omstrukturering av Apoteket AB till ett moderbolag och ett servicebolag, och regeringen bemyndigas att vidta åtgärder som behövs för att sälja enskilda apotek.

Det känns faktiskt lite märkligt att vi ska ta detta beslut. Riksdagen har nämligen ännu inte sett något förslag om avreglering av Apoteket. Visst finns det en apoteksutredning i syfte att privatisera apoteket, men än så länge är det bara en utredning. Visst vet vi att regeringen har för avsikt att omreglera apoteksmarknaden, det har regeringen inte varit tyst om. Det står i betänkandet också, men något förslag om detta har inte kommit till riksdagen.

Jag undrar om inte några av kollegerna på den borgerliga sidan ändå inom sig känner att denna ordning är lite märklig med tanke på demokratin. Egentligen är det riksdagen som beslutar, eller hur? Jag tror att socialutskottets ordförande i alla fall hade sina funderingar eftersom han ville ha till protokollet ett förtydligande vid sammanträdet den 8 april. Där kan vi nämligen läsa följande: "På initiativ av ordföranden antecknas till protokollet statssekreterarens utsaga att det inte är aktuellt att genomföra någon avyttring av apotek innan riksdagen har bifallit ett förslag angående själva förutsättningarna för en omreglering av apoteksmarknaden."

Herr talman! Jag påstod inledningsvis att regeringens avsikt att nedmontera apoteksmonopolet helt grundas på ideologiska skäl, fastän regeringen säger att avregleringen innebär lägre priser, ökad effektivitet och större tillgänglighet. Hur vet regeringen att det ska bli så? Har regeringen en utredning gömd i byrålådan som vi inte känner till, en utredning med beräkningar av de samhällsekonomiska konsekvenserna av avregleringen? Vad innebär avregleringen för folkhälsan? Finns det risk för överkonsumtion eller ökat beroende av läkemedel? Läkemedelskostnaderna i Sverige är ungefär 30 miljarder kronor, som Ylva Johansson tidigare nämnde. I vissa beräkningar uppskattas kostnaderna för biverkningar, beroende och andra problem att uppgå till samma belopp. Hur påverkas dessa kostnader av avregleringen?

Apoteksmarknadsutredningen besvarar inte dessa frågor. Den har inte heller kunnat visa att en avreglering skulle göra att priserna pressas eller att systemet effektiviseras. Det behövs inte avreglering för att få förbättrade tider för öppethållande och ökat antal apotek. Det kan ske inom ramen för nuvarande system. Den ökade Internethandeln från apotek underlättar också tillgängligheten, så det kanske redan nu är omodernt att tala om antalet apotek per invånare, som regeringen så gärna använder som måttstock.

Vi ledamöter i socialutskottet har hunnit diskutera mycket Apotekets vara eller icke vara under den senaste månaden. Och när man lyssnar på de borgerliga partiernas representanter låter det som att svenska folket har all anledning att vara missnöjda med Apoteket när det gäller tillgänglighet och service. Men när man frågar svenska folket blir det ett annat resultat. Apotekets anseende hos svenska folket har ökat jämfört med förra året, och bolaget rankas på tredje plats efter Ikea och Google och på första plats bland statliga bolag.

Det är företaget Nordic Brand Academy som har låtit göra en undersökning bland 59 företag i Sverige. 17 000 personer har svarat på enkäten. Man har mätt företagets anseende i sju dimensioner: produkter och tjänster, innovation, arbetsmiljö, ägarstyrning, samhällsansvar, ledarskap och ekonomisk prestation. Produkter och tjänster är den dimension som värderas högst av allmänheten, och det är den som Apoteket är starkast i. Ägarstyrning och samhällsansvar betyder också mycket för Apotekets anseende.

Den här undersökningen kom för bara en vecka sedan, men det finns flera andra undersökningar som visar på att kvinnor och män i vårt avlånga land har ett stort förtroende för Apoteket. Senast i dag har vi i DN kunnat läsa att svenska folket inte vill att Apoteket säljs. Svenska folket har förtroende för Apoteket.

Jag vill citera också en av föredragshållarna vid den öppna hearing socialutskottet anordnade för en tid sedan: ”Avveckla inte världens bästa apotekssystem!”

Herr talman! Regeringen tror på marknadens och konkurrensens krafter också när det handlar om läkemedel. Vänsterpartiet däremot menar att läkemedel inte är som vilken vara som helst på marknaden utan en helt avgörande del i den medicinska behandlingen av sjukdomar. Vi ska också komma ihåg att patienten betalar ca 20 procent av läkemedelskostnaderna, resten betalas med skattemedel.

Regeringen vill gärna använda argumentet att avregleringen leder till ökad konkurrens och därmed per automatik till lägre priser. Jag tror att det är rätt så många, inte bara vänsterpartister, som håller med mig om att avregleringen av Posten, SJ och elmarknaden inte har inneburit lägre priser och bättre tillgänglighet. I stället har vi fått krångliga system, ökade priser och sämre service. Vad är det som får regeringen att tro att det skulle vara annorlunda med Apoteket?

Nej, herr talman, apoteksmonopolet har visat sig fungera bra. Vänsterpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet menar att Apoteket har bidragit till en effektiv läkemedelshantering och läkemedelsanvändning med mycket stor säkerhet och effektivitet med en personal som har stor kompetens. Vi vill behålla apoteksmonopolet.

Jag passar på att yrka bifall till reservationerna 1 och 2. Reservationerna innebär avslag på propositionen.

Herr talman! Läkemedelsverket har som uppdrag att säkerställa totalt utbud av både receptfria och receptbelagda läkemedel över hela landet. Det måste ligga också i socialministerns intresse att det finns läkemedel över hela landet. Om jag tolkade Läkemedelsverkets generaldirektör rätt var han bekymrad över hur man ska kunna garantera service på landsbygden. Det förstår väl var och en av oss här att på en avreglerad marknad kommer vi inte att få etableringar av apotek på orter med 600 invå-

nare. I dag har en del orter med så lågt invånarantal apotek, inte öppet dygnet runt, som en del ledamöter från regeringspartierna brukar oja sig över. Det blir ju inte lönsamhet med ett underlag på några hundra invånare om vi talar om apoteksverksamhet, försäljning och hantering av läkemedel.

Jag hade en interpellationsdebatt om Apoteket och landsbygden med socialministern för en månad sedan. Några garantier för att det kommer att finnas apotek på mindre orter fick jag inte. Det mest konkreta svar socialministern gav då var ”i de områden där det är svårt att driva verksamhet, men där det ur patientperspektiv finns behov av service, finns olika sätt att garantera läkemedelstillgänglighet”. Citatet är hämtat ur protokollet.

Det vore bra om socialministern här i dag skulle kunna exemplifiera och konkretisera lite närmare vad han menar med de olika möjligheterna att kunna garantera läkemedelstillgängligheten också på landsbygden.

Anf. 11 THOMAS NIHLÉN (mp):

Herr talman! I det här betänkandet har miljöpartiet två reservationer gemensamt med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Vi yrkar därför bifall till reservation nr 1 och nr 2.

Hur kan vi på bästa sätt skapa en utveckling inom läkemedelsdistributionen i Sverige som gagnar patienterna och folkhälsan? På vilket sätt kan den felaktiga läkemedelsanvändningen och den läkemedelsrelaterade sjukligheten minska? Kommer regeringens förslag att avreglera apoteksmarknaden att leda till en förbättrad och mer rationell läkemedelsanvändning?

Svaren på de här frågorna och en analys av konsekvenserna saknas helt i den utredning som ligger till grund för regeringens kommande förslag om en avreglering av apoteksmarknaden.

Det som även saknas i utredningen är att man inte har analyserat hälsomässiga, samhällsekonomiska och folkhälsomässiga konsekvenser samt andra risker med att införa ett marknadssystem för distribution av läkemedel som är inriktat mot ökad försäljning och större marknadsandelar.

Finns det, trots avsaknaden av dessa analyser och svar på ovanstående frågor, ett antal andra tunga och hållbara argument för en avreglering av apoteksmarknaden när det gäller de receptbelagda läkemedlen? Enligt Miljöpartiet finns det inga sådana argument.

Däremot finns det en mängd tunga argument och fakta som talar för en fortsatt utveckling av nuvarande system där Apoteket AB har hela ansvaret för infrastrukturen vid distribution av receptbelagda läkemedel. Allt det som den moderatledda regeringen säger sig vilja åstadkomma med avregleringen av apoteksmarknaden kan enligt vår mening åstadkommas redan i dag genom att bibehålla den effektiva infrastruktur som Apoteket AB administrerar inom läkemedelsdistributionen av receptbelagda läkemedel.

Jag kommer att ägna resten av mitt anförande åt att ge Miljöpartiets syn på de tre viktigaste argumenten som regeringen framfört för att motivera en avreglering av apoteksmarknaden. Det är tillgänglighetsargumentet, prisargumentet och mångfaldsargumentet.

Herr talman! Till att börja med har vi tillgänglighetsargumentet. Det är ett av de tyngsta argumenten. Orsaken till att den moderatledda regeringen vill avreglera apoteksmarknaden är att man hoppas att effekten av avregleringen ska bli en förbättrad tillgänglighet, vad avser både fler apotek och utökade öppettider.

I debatten brukar man framföra att det i snitt finns ett apotek per 4 000 invånare i Europa, medan siffran för Sverige är 10 700. Då har man inte räknat in de ca 890 apoteksombuden. Om man räknar in apoteksombuden får vi en tillgänglighetssiffra för Sverige som ligger på ungefär 5 300 invånare per apotek.

I dessa beräkningar av tillgängligheten är inte heller e-handeln med receptbelagda läkemedel inräknad. Detta är en kraftigt ökande verksamhet som skapar en klart förbättrad tillgänglighet.

En annan verksamhet som Apoteket AB driver är Apoteket Kundcentrum som är tillgängligt för kunderna dygnet runt året runt. Genom att ringa dit kommer kunden i kontakt med apotekspersonal som ger enhetlig och kvalitetsgranskad information om läkemedel, rådgivning om hälsa och livsstil samt svarar på frågor om priser och öppettider.

Till Apoteket Kundcentrum kan kunder även ringa för att beställa läkemedel från sitt elektroniska recept samt andra produkter och få dem hemlevererade. Under 2007 hanterade Apoteket Kundcentrum fem miljoner ärenden.

När vi jämför antalet apotek per invånare i Sverige med övriga Europa måste vi också ta med i beräkningen att Sverige är ett av Europas mest glesbefolkade länder. Det är också värt att notera att trots att Sverige har en något lägre tillgänglighet avseende antalet apotek har vi i Sverige den högsta volymen använda läkemedel jämfört med andra länder i Europa.

Om vi trots det anser att det är önskvärt – och det tycker Miljöpartiet att det är – att utöka antalet apotek i Sverige för att förbättra tillgängligheten är det vår bestämda uppfattning att det går alldeles utmärkt att göra det utan att avreglera apoteksmarknaden vad avser receptbelagda läkemedel. Om ägaren, staten, ger Apoteket AB tydliga direktiv att utöka antalet apotek verkställer naturligtvis Apoteket AB detta. För att finansiera det kan man tänka sig att den i dag mycket låga handelsmarginalen tillåts öka med någon procent.

På samma sätt skulle ägaren kunna ålägga Apoteket AB att utöka öppettiderna. Här kan vi notera att Apoteket AB under 2007, utan att ägaren har gett några direktiv om detta, har ökat öppettiderna på befintliga apotek med 19 000 timmar samt minskat kötiderna så att 77 procent av kunderna i dag expedieras inom fem minuter.

När vi debatterar ökad tillgänglighet för att få receptbelagda läkemedel är kanske en av de allra viktigaste åtgärderna att vi gör allt för att förbättra tillgängligheten för medborgarna när det gäller att få tid hos läkare för att få sina recept.

Herr talman! Prisargumentet är ett annat argument som regeringen använder för att motivera en avreglering av apoteksmarknaden. Vi skulle med en avreglering få lägre priser på receptbelagda läkemedel.

Apoteket AB:s verksamhet är i dag kostnadseffektiv med jämförelsevis mycket låga handelsmarginaler. Även för partihandeln har Sverige

mycket låga kostnader. Utredaren anger 2–3 procent att jämföras med 4–11 procent i jämförbara länder.

Jämfört med de flesta länder i Europa får läkemedelsföretagen bra betalt för sina produkter i Sverige. Samtidigt är priset till konsumenterna i Sverige bland de lägre. Priserna för patenterade läkemedel är redan nära ett europeiskt genomsnitt. Priserna på generiska läkemedel är de lägsta i Västeuropa, både avseende tillverkarens priser och försäljningspris från apoteken.

”Den jämförelsevis låga kostnaden för läkemedel beror i första hand på ett billigt och effektivt distributionssystem, som innefattar en statligt ägd apotekskedja med låg handelsmarginal samt att vi inte har någon moms på receptbelagda läkemedel.”

Det var slutsatsen i den redan tidigare nämnda OECD-rapporten.

Rapporten ingår i en serie som gäller sex länder där organisationen tittar på läkemedelsförsörjningen, främst prissättning och subventionssystem. Att just monopolsystemet bidrar till de låga priserna kommenteras i rapporten som förvånande. Regeln är ju annars, skriver man, att ett sådant monopol skulle innebära ett högre pris på läkemedel.

En annan orsak till att vi i Sverige har bland de lägsta priserna i Europa på generiska läkemedel är den modell för prissättning som Läkemiddelsförmånsnämnden använder. Enbart förra året sparade staten och skattebetalarna 5 miljarder på detta prissättningssystem. Detta mycket kostnadseffektiva system överväger nu regeringen att skrota eller ta bort.

Idén med utredningens förslag är att det allmänna i efterhand ska ha rätt till en del av de vinster för vissa läkemedel som uppkommit i detaljistledet. Internationella och globala läkemedelsföretag med integration mellan grossist- och detaljistled kan emellertid lätt ”flytta” sina vinster. Det blir därmed omöjligt att kontrollera var vinsterna uppstår, vilket gör förslaget om vinstdelning närmast illusoriskt. Norge, som även här har varit utredarens förebild, har också efter kort tid övergett systemet.

Utredningen föreslår för generiska läkemedel ett alternativt nytt system med planerad och stegvis förändrad prissättning vid stabil generisk konkurrens. Det innebär att dagens renodlade effektiva priskonkurrens ska ersättas med någon form av planmässig och statlig prissättning. Utredaren pekar själv på oklarheter och olösta problem när det gäller prismodellen och föreslår utvärderingar och förändringar av regleringen under en etableringsfas på två år. Då ska man, kort sagt, ”se hur det går” och därefter eventuellt föreslå en annan reglering.

Det nuvarande systemet med öppen priskonkurrens för generiska läkemedel i Sverige har lett till att såväl industrins priser som apotekens försäljningspriser är de lägsta i Västeuropa. För oss i Miljöpartiet är dessa fakta om vikten av att behålla dagens effektiva prissättningssystem övertygande. Samtidigt känns den moderatledda regeringens argument om att avregleringen av Apoteket AB skulle ge lägre priser på receptbelagda läkemedel som tämligen orealistiskt.

Herr talman! Sedan har vi frågan om mångfaldsargumentet.

Regeringen säger sig med hjälp av en avreglering vilja bidra till en ökad mångfald på apoteksmarknaden. Miljöpartiet delar regeringens uppfattning om att det är önskvärt med en större mångfald och fler småföretagare inom apoteksbranschen. Men till skillnad från regeringen är det vår uppfattning att denna mångfald bättre och säkrare kan uppnås om

vi inte avreglerar apoteksmarknaden. I stället vill vi behålla Apoteket AB och den billiga och effektiva infrastruktur som Apoteket AB administrerar inom läkemedelsdistributionen av receptbelagda läkemedel.

Med ett bibehållet Apoteket AB och dagens system ser vi inga svårigheter att åstadkomma en större mångfald inom apoteksmarknaden genom att man i större utsträckning låter apotekare ta över apotek i form av intraprenader eller entreprenader och möjligen i form av franchising-verksamhet.

När vi ser på utredningens förslag till avreglering av apoteksmarknaden kan vi inte se att den kommer att leda till en större mångfald med många olika mindre aktörer utan snarare riskerar vi att få en oligopol-marknad med några få stora kedjor.

Om man ser på vårt grannland Norge, som har genomfört en avreglering av apoteksmarknaden, kan man konstatera att apoteken i Norge nu drivs av i huvudsak tre internationella företag med integrerad grossist- och detaljistverksamhet. Endast ett fåtal apotek har ett lokalt ägande.

Tamro, en av de tre stora aktörerna i Norge, har efter avregleringen köpts upp av tyska Phoenixkoncernen, som är grossist och detaljist inom läkemedel samt hälso- och sjukvårdsprodukter. Phoenix äger nu den största apotekskedjan i Norge med 229 av drygt 550 apotek – ungefär hälften.

Miljöpartiets slutsats av detta är att om vi vill ha en ökad mångfald inom apoteksmarknaden ska vi behålla Apoteket AB och säga nej till avreglering.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag kort sammanfatta Miljöpartiets uppfattning. Varken tillgänglighetsargumentet, prisargumentet eller mångfaldsargumentet ger ett stöd för avreglering. Jag har lyft fram fakta och argument som stöder att vi ska behålla Apoteket AB och att sannolikheten då är mycket större att vi kan skapa en bättre tillgänglighet, behålla dagens låga priser och skapa en större mångfald av aktörer inom apoteksmarknaden.

Anf. 12 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till förslaget i socialutskottets betänkande SoU17 och avslag på samtliga reservationer.

Herr talman! Jag är först ut i en grupp talare som representerar oss som ser möjligheter, som har visioner, som vill förnya, som vill modernisera, som vill omreglera, inte avreglera, apoteksmarknaden – allt i syfte att göra saker än bättre och öka tillgängligheten. Det är något vi brinner för.

Vi i allianspartierna håller vad vi lovar. I god tid före valet presenterade vi från Centerpartiet och övriga allianspartier att vi var övertygade om att en omreglering av apoteksmarknaden är bra för att förbättra tillgängligheten till och service när det gäller apoteksvaror och på sikt sänka priset. Nu tar vi steg för steg besluten. Den 1 mars i år blev nikotinläkemedel mer tillgängliga och kan säljas där tobaksvaror säljs. Efter dagens beslut kan arbetet med omstruktureringen av ägandet och verksamheten i Apoteket AB påbörjas. Sedan kommer förslag om ökad frihet avseende sjukhusens läkemedelsförsörjning och förslag på hur fler än dagens statliga monopol ska kunna driva apotek runt om i landet. Därefter ska förslag komma på hur vi ska kunna köpa receptfria läkemedel, nässpray och

Prot. 2007/08:107
8 maj

*Bildande av moderbolag för Apoteket AB
samt vissa omstrukturingsåtgärder*

andra produkter på ett friare sätt än i dag i handeln. I måndags lade utredare Lars Reje fram ett slutbetänkande, *Handel med läkemedel för djur*.

Ingen kan väl säga annat än att vi från allianspartierna i riksdag och regering mycket målmedvetet arbetar för att omregleringen denna gång verkligen ska bli av. Det ska ske på ett sätt som, enligt min mening, ska leda till fortsatt kvalitet, fler apotek, ökade öppettider, tillgängligare receptfria läkemedel ute i handeln och så vidare.

För att underlätta för nya aktörer att etablera sig på apoteksmarknaden kommer också antalet apotek i statlig ägo att minska. Mångfald och nyföretagande ska avlösa apoteksmonopolet. Intresset inför möjligheten att själv få driva apotek utan att behöva åka till Norge är stort.

Herr talman! Läkemedel är, och ska fortsatt vara, en viktig del av hälso- och sjukvården. Läkemedel är dock inte vilken vara som helst. Vissa läkemedel är beroendeframkallande, och felaktigt använda är de direkt farliga. Samtidigt är självfallet läkemedel många gånger en förutsättning för att hälso- och sjukvården ska lyckas behandla, lindra och bota människor med ohälsa.

Försäljning av läkemedel kommer självfallet även i alliansens Sverige att omfattas av statlig reglering, tillsyn, kontroll och god information. Vi ska ha en patientsäker och trygg läkemedelsförsörjning och fullgod service oavsett var i landet vi bor. Men, som sagt, vår övertygelse är att vi når det bättre genom att omreglera den svenska apoteksmarknaden, minska etableringshinder, skapa långsiktiga villkor och därigenom locka fler aktörer till apoteksmarknaden.

Herr talman! För att bredda beslutsunderlaget har socialutskottet, som redan nämnts, ordnat en offentlig utfrågning och dessutom fördjupande slutna utfrågningar. Vi har också inhämtat yttrande från näringsutskottet. Vi har, hela utskottet, ansträngt oss för att göra vårt jobb på ett så bra sätt som möjligt. Socialutskottets majoritet tillstyrker att regeringen ska ges möjligheter att omstrukturera ägandet av Apoteket AB genom att inrätta ett moderbolag, med uppgifter som framgår av betänkandet, och dessutom kunna bilda ett statligt helägt servicebolag med ansvar för samhällsnyttig infrastruktur och informationsdatabaser. Vi tillstyrker också från allianspartierna att regeringen bemyndigas att vidta de åtgärder som behövs för att Apoteket AB ska kunna avyttra apotek till utomstående. Genom detta är grunden lagd för att man målmedvetet, lugnt och sansat ska kunna gå vidare med omregleringen.

Oppositionen motsätter sig våra förslag. Det var väntat. De ideologiska låsningarna och monopolkramandet ligger fast. Det är i och för sig tråkigt, men det tydliggör samtidigt skillnader. Jag ställer för min del frågan: Varför ska inte vi i Sverige kunna få samma service och tillgänglighet till apoteksvaror som övriga Europa? Jag ställer mig frågan: Varför ska farmaceuter nekas att driva apotek i Sverige?

För mig är det självklart att vi ska underlätta och via omregleringen ge möjligheter till fördelar som vi kan få genom de förslag som vi nu lägger fram och de beslut som vi tar. Jag tror att vi om 5–10 år kommer att säga: Tack och lov att inte oppositionen, nej-sägarpartierna Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, kunde stoppa omregleringen som betytt så mycket för oss i vardagen!

Herr talman! Utöver att oppositionen säger nej i sak försöker man också ge sken av att regeringen kommer att börja avyttra apotek utan att

förutsättningarna som kommer i huvudbetänkandet är avgjorda. Självklart måste presumtiva köpare veta vad som gäller. Det är självklart, men för att vara övertydlig har såväl berörd statssekreterare som statsråd klargjort detta, vilket också framgår av utskottets betänkande.

Precis som Elina Linna omnämnde har vi det också i utskottets protokoll. Jag tog initiativ till det för att det skulle vara ännu mer övertygande och lugnande. Man ska inte behöva känna någon som helst tveksamhet i den delen. Det är en överflödig diskussion, enligt min mening.

Statssekreterare Dan Ericsson har klargjort det självklara: "Det är inte aktuellt att genomföra någon avyttring av apotek innan riksdagen har bifallit ett förslag angående själva förutsättningarna för en omreglering av apoteksmarknaden." Såväl socialutskottets som näringsutskottets majoritet anser att den beredningsordning som regeringen valt är ett uttryck för ett ansvarsfullt förhållningssätt. De sista två orden, herr talman, tycker jag sammanfattar bedömningen på ett galant sätt.

Jag vill till sist också erinra om att både social- och näringsutskotten poängterar att de byggnader, lokaler eller föremål med kulturhistoriska eller konstnärliga värden som ingår i Apoteket AB:s tillgångar även fortsättningsvis bör kvarstå i statlig ägo och att detta bevakas av regeringen.

(Applåder)

Anf. 13 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Låt mig först yrka bifall till reservationerna 1 och 2, vilket jag glömde göra tidigare.

Kenneth Johansson låter som i valrörelsen. Han säger att han själv är övertygad om att det blir både bättre och billigare om man avreglerar apoteksmarknaden. Det kan man unna sig i en valrörelse i opposition, Kenneth Johansson, men nu regerar ni. Vi har en fungerande läkemedelsmarknad som omsätter 30 miljarder kronor och som betyder oerhört mycket för människors hälsa och för svensk hälso- och sjukvård. Det är denna marknad som ni nu i regeringsställning, enbart baserat på era politiska pamfletter från valrörelsen, tänker riva upp. Ni tillsatte en utredning, men ni kan inte ta er tid att vänta tills utredningen har arbetat färdigt, remissvaren har kommit in och man kan ta ställning till dem innan ni lägger fram förslag på riksdagens bord och begär riksdagens bemyndigande.

Vad föreslår då utredningen? Den tror att man kan sänka priserna med 190 miljoner kronor och spara statskassan detta. Det är 0,6 procent av omsättningen på läkemedelsmarknaden. Om en vd på ett stort företag hade föreslagit sin styrelse att man skulle omstrukturera hela verksamheten och ändra affärsmodellen för en potentiell vinst på 0,6 procent av omsättningen hade han aldrig fått igenom det om styrelsen grundat sina beslut på sakliga argument.

Men det går att få igenom det med denna majoritet eftersom man inte lyssnar på sakliga argument utan helt och hållet utgår från sin egen ideologiska övertygelse om vad man hoppas ska ske. Det var precis det vi hörde från Kenneth Johansson. Det var precis samma tal som Kenneth Johansson kunde ha hållit för två år sedan när han var i opposition, men nu företräder han regeringen.

Prot. 2007/08:107
8 maj

*Bildande av moderbolag för Apoteket AB
samt vissa omstruktureringsåtgärder*

Nu är det ni som får ta ansvar för att ni slarvar bort och på ett mycket allvarligt sätt riskerar de 30 miljarder som omsättningen är på och som till stor del är skattebetalarnas pengar och det som är en förutsättning för människors hälsa och en viktig del av svensk hälso- och sjukvård.

Anf. 14 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Det är märkligt. Här står Ylva Johansson och säger att det man säger i en valrörelse ska man inte genomföra när man får chansen att göra det. Är det så Ylva Johansson för politik är det skrämmande. Det vi går till val på, det vi säger att vi vill ha folkets mandat för, det vi tror på, de idéer och visioner som vi vill genomföra, om vi får stöd för dem ska vi då inte göra det? Att rikta kritik mot att vi genomför vad vi faktiskt har lovat är ett mycket dåligt argument.

Ylva Johansson säger att vi inte lyssnar på sakliga argument. Vi lyssnar på en rad olika sådana. Vi gjorde det på hearingen. De allra flesta, undantaget PRO och någon annan, sade: Vi tycker att omregleringen är alldeles utmärkt, men ta det i en takt så ni känner er trygga. De flesta gav sitt stöd till omregleringen. Det är min tolkning; det är bara att läsa protokollet. Vi kan titta på artiklar från Apoteket AB och på Sveriges Farmaceutförbund. Jag kan räkna upp en lång rad olika intressenter som pekar på att vi behöver förbättra tillgängligheten. En omreglering är en viktig faktor för att kunna göra det.

När det gäller de prisbilder och kostnadsbilder som finns vill vi inte göra några försämringar, och vi tänker inte göra några försämringar.

Vi tänker inte arbeta med något dysterkvistförhållningssätt. Vi tänker ha ett optimistiskt förhållningssätt. Det ska vara säkert, grundligt och tryggt och det får ta den tid som krävs. Vi ska se till att förverkliga de mål som vi sätter upp om att förbättra tillgängligheten, omreglera och på sikt sänka priserna. Det kommer vi att genomföra; det är min bestämda uppfattning. Det kommer vi att fortsätta att arbeta för.

(Applåder)

Anf. 15 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Det här är ett bevis på det vi ser från den borgerliga regeringen om och om igen. Man struntar i de sakliga argumenten. Man är ideologiskt förblindad.

Man har fått skarp kritik från Riksrevisionen för att man säger att detta stod i valpamfletten och att man därför tänker genomföra det trots att det finns kraftiga sakliga invändningar. I det här fallet har man inte ens låtit beredningen av ärendet fullgöras innan man går till beslut.

En samlad kritikerkår ifrågasätter den prissättningsmodell som är föreslagen i utredningen. Det gäller också utredaren själv som säger att den föreslagna prissättningsmodellen inte kan få finnas varaktigt, utan i högst två år. Det är mycket allvarliga argument.

Om man vore en ansvarig regering skulle man ju ta hänsyn till kritiken och lyssna till den och anpassa sina förslag.

Herr talman! Låt mig tydliggöra för dem som lyssnar på den här debatten att det vi har att fatta beslut om är två att-satser, nämligen att vidta de åtgärder som behövs för att Apoteket AB till utomstående ska avyttra apotek. Det är den frågan som riksdagen ska rösta om kl. 16. Ska vi säga ja eller nej till att ge regeringen bemyndigande att vidta de åtgärder som

behövs för att Apoteket AB till utomstående ska avyttra apotek? Det är det frågan gäller. Det är den frågan vi ska rösta om. Det är den frågan som jag menar inte på något sätt är ordentligt beredd eftersom man inte har kunnat tala om hur den nya marknaden ska fungera. Majoriteten själv erkänner ju att den inte är beredd i och med att man säger att man inte tänker använda sig av det mandatet. Då kvarstår frågan varför riksdagen ska fatta beslut och rösta ja till den att-satsen.

Prot. 2007/08:107
8 maj

Bildande av moderbolag för Apoteket AB samt vissa omstrukturingsåtgärder

Anf. 16 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Fortfarande gäller att vi genomför det vi går till val på och där vi vid utfrågningar och i andra sammanhang får ett principiellt stort stöd. Det är bara att lyssna på diskussionerna. Jag tycker att det vore värt att rikta kritik om vi inte gjorde det. Det är min uppfattning.

Det har skett på ett ansvarsfullt sätt. Vi tar de första principiella besluten. Det finns en rad delfrågor kvar. Huvudbetänkandet kommer i höst. Prissättningsmodellen är en fråga som är föremål för fördjupad diskussion. Det finns flera frågor. Vi ska ta dem en och en och ta upp dem till beslut när de anses vara mogna för det.

Jag tycker inte att man behöver måla en viss potentat på väggen. Det gäller att se möjligheter. Det gäller att ha tro på framtiden. Det gäller att inse att inte allt var bättre förr. Man kan utgå från det som är bra och göra det bättre. Det tycker jag vore ett mer progressivt och radikalt förhållningssätt. Jag hade både önskat och trott att vi skulle få visst stöd från oppositionen för det.

Jag känner mig trygg med att de beslut som vi nu fattar är ett steg i riktning mot att förbättra tillgängligheten och göra det enklare för medborgare i vardagen. Det kommer jag att fortsätta att arbeta för.
(Applåder)

Anf. 17 CECILIA WIDEGREN (m):

Herr talman! För några dagar sedan mötte jag Laila. Laila är farmaceut och egen företagare. Hon driver Farmateket. Hon drömmer om att få starta ett eget fullsortimentapotek. När du öppnar dörren till Lailas butik möts du av kreativa hälsoutvecklare. Det är människor som vill att du ska må bättre. När du ber om en lindring för din huvudvärk ställs du – i stället för att få lite smärtstillande, betala och gå – inför frågan: Varför har du huvudvärk? Vad ska vi göra för att förebygga din huvudvärk till nästa gång?

Jag har funderat mycket över detta och frågan varför och om jag någonsin har fått den frågan när jag har gått in på apoteket i Sverige.

Vad jag inledningsvis vill säga med detta är att det finns en kreativitet bland personal som är redo att se till att många blommor ska blomma. De är redo att ta ett bredare hälsoansvar.

Det är också grunden till varför jag är här i dag för att omreglera Apoteket. Det är för att fler i Sverige ska ha bättre hälsa och för att fler ska kunna ta detta hälsoansvar. Mångfalden kommer att ge ett ökat mervärde.

Herr talman! Sveriges apoteksmonopol är snart historia. Om knappt åtta månader släpps konkurrensen fri. För mig som moderat, allianspolitiker och sjukvårdspolitiker är läkemedelsförsörjningen en del av bättre hälsa, vård och omsorg.

Grunden är just att göra det möjligt för fler att använda sin kreativa idérikedom till lösningar för att bättre förebygga en god hälsa för att var och en ska bli friskare och, kanske framför allt, för att färre ska bli dåliga.

Kreativa farmaceuter, som Laila, är redo att förverkliga sina idéer och lösningar. Vi i alliansregeringen är redo att ge dem den möjligheten. Jag kan inte förstå varför man skulle vilja bromsa den kreativiteten. Nu är det dags för Sverige att som sista land i EU släppa monopolen, men också indirekt ett tankeförbud. Som enda land i OECD har vi hållit fast vid apoteksmonopolet.

Herr talman! Jag vill för Socialdemokraternas Ylva Johansson berätta att allianspartierna, precis som Vänsterpartiet beskrev, redan i juni 2005 motionerade i Sveriges riksdag om den förändring som vi i dag har en proposition och ett betänkande om på bordet. Det är ett genomtänkt vallofte som vi, precis som Kenneth Johansson beskrev, nu vill genomföra. Vi skrev då i en riksdagsmotion från fyra partier att vi vill öka tillgängligheten, öka servicegraden, säkerställa en fortsatt trygg och säker läkemedelsförsörjning, öka prispresen på såväl receptbelagda som receptfria läkemedel och ge nya Apoteket AB ökade incitament för effektivisering och kundorientering med bättre service.

Vi skrev det då. Vi genomför det nu i form av en proposition.

Jag vill citera ett debattinlägg som börjar så här: Det svenska apoteksmonopolet är snart historia. Konkurrensen släpps fri. Det är en nödvändig utveckling som ligger helt i linje med övriga apoteksmarknader. Vi på statens Apoteket AB välkomnar den utvecklingen.

Jag vill att inte minst Miljöpartiet med sina kolleger lyssnar till detta.

Man fortsätter så här: Det är bra för våra kunder att monopolen upphör. Så säger vd i Apoteket AB, i dag hundra procentigt ägt av skattebetalarna och staten.

Man vet att man har ett stort förtroende, precis som många har beskrivit från talarstolen i dag. Jag kan lugna Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet med att man är väldigt medveten om att man måste ta steget vidare för att behålla det förtroendet. Man säger själv att man tycker att den här utvecklingen är helt naturlig.

Från Apoteket AB säger man vidare att man erkänner att bolagets monopol har inverkat skadligt på priser, tillgänglighet, sortiment och service och att vinnarna på det svenska apoteksmonopolet hittills har varit de globala läkemedelsföretagen. Man säger vidare att det är rimligt att öppna för nya aktörer för att få fler apotek och att man är övertygad om att om man får konkurrens kommer priserna att sjunka och servicen att bli bättre.

Så skriver Apoteket AB.

Man fortsätter så här: Vi anser att oron är överdriven. Staten kommer fortsatt att vara en aktiv aktör och ägare och säkerställa grunden för läkemedelshanteringen.

Vidare skriver man: Vi anser att det finns flera skäl till att det är en naturlig utveckling att avveckla apoteksmonopolet. De främsta skälen är minskade läkemedelskostnader och ökad tillgänglighet.

Herr talman! Detta säger Apoteket AB.

När Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet också här i talarstolen har beskrivit vad de är emot, måste jag fråga vad de är för.

Är de för att tant Olga ska sitta och vänta med sin onda höft på apoteket för att få ut sina läkemedel? Är man för att småbarnsföräldrar ute på landsbygden som har ungar som blir snuviga och får huvudvärk på söndagseftermiddagen inte ska kunna få tag i smärtlindrande medicin? Är man för att vi som land i Europa ska ha så få apotek som möjligt per invånare, eller ska vi likt Sydeuropa komma upp i en tillgänglighet som mer motsvarar hur det ser ut i övriga Europa? Är man emot att Laila och andra ska få starta eget och använda sin kompetens fullt ut?

Herr talman! Beredningen har vi gjort, och jag vill symbolisera den genom att här visa upp den proposition som är oerhört tunn. Vi har genomfört allt det som oppositionen har haft önskemål om i ett betänkande som är oerhört gediget. Detta har beskrivits just som ett ansvarsfullt sätt att inför Sveriges riksdag bereda detta ärende. Vi har genomfört allt det som det har framförts önskemål om.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Avslutningsvis vill jag säga att grunden för detta är en bättre hälsa för den enskilda människan. Det är därför som vi genomför den här omregleringen.

(Applåder)

Anf. 18 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Om man ställer sig själv frågan vad man förväntar sig av apoteket, eller om man ställer den frågan till andra människor, får man ett antal liknande svar. Jag har talat med en hel del människor under de senaste veckorna.

Vad vill vi ha av apoteket? Vi vill ha billiga mediciner. Vi vill att det ska vara lätt att hitta apotek. Vi vill ha bra öppettider. Vi vill ha bra service. Och vi vill ha kompetent och välutbildad personal. Har vi det i dag? Jo, absolut. De flesta anser att svenska apotek har ett bra varumärke. Men det kan säkert bli bättre.

Vid en jämförelse med andra länder visar det sig faktiskt att Sverige inte är världsbäst eller Europabäst när det gäller apotek. Och man kan alltid fråga sig vad som kan bli bättre.

När det gäller till exempel öppettiderna är det så på väldigt många orter i Sverige att apoteken är stängda på lördagar och söndagar. Det finns bara ett enda apotek i Sverige såvitt jag vet som är öppet alla dagar dygnet runt, och det ligger här i centrala Stockholm.

Många har väntat i flera år på att det ska bli enklare att köpa receptfria mediciner, kanske på Ica eller Konsum. Väldigt många skulle, som sagt, gärna vilja ha lite fler apotek. Sverige har 900 apotek i dag. Det verkar mycket. Men Sverige är ett väldigt stort och långt land, och på vissa håll är det väldigt långt till apoteken. Vi har därför internationellt sett få apotek per invånare. Sverige har alltså ett litet antal apotek i förhållande till sin folkmängd.

De förändringar som regeringen nu förbereder syftar till ett antal förbättringar som jag är väldigt glad för. Det handlar som helhet om att förbättra servicen både när det gäller receptbelagda och receptfria mediciner. Vi har redan genomfört att nikotinavvänjningsmedel kan köpas i vanliga affärer. Jag har alltid tyckt att det har varit väldigt märkligt att affärer som helt lagligt får sälja cigaretter som uppenbarligen är livsfar-

liga inte har fått sälja medel mot tobaksberoende. Men den förändringen ser vi nu.

Vi har också nyligen fått ett utredningsförslag om hur annan receptfri medicin ska kunna köpas i vanliga affärer. Det är också ett bra förslag som ger bättre service. Även när det gäller den förändringen förstår jag inte att den inte har kommit tidigare. Det har inte med säkerhet att göra. Om någon stoppar i sig för många receptfria Magnecyl till exempel och blir sjuk av dem har det ingen betydelse om denna person har köpt dem på ett apotek eller i en livsmedelsaffär.

Detta är alltså ett antal positiva förändringar som vi har väntat länge på. Under de tolv år som vi faktiskt har haft en socialdemokratisk regering har den regeringen inte kommit med sådana förbättringsförslag om att öka tillgängligheten.

I dag ska vi alltså fatta beslut om förberedelse för omreglering av apoteken. Felaktigt har det kallats avreglering, men det handlar om en omreglering. Apoteken är en del av sjukvården, och det är självklart att det måste finnas ett omfattande regelsystem.

Det som vi diskuterar här i dag och de beslut som vi ska fatta i dag förändrar ingenting när det gäller krav på utbildad personal, när det gäller högkostnadsskydd för kunderna, när det gäller enhetlig prissättning eller när det gäller kravet på att tillhandahålla alla tillgängliga mediciner och erbjuda likvärdiga alternativ.

Nu ska vi fatta beslut om att förbereda för att det inom det nya och omreglerade systemet ska kunna öppnas möjligheter för att en del apotek ska kunna drivas av andra än staten.

Ett steg i denna förberedelse är just det som vi ska fatta beslut om i dag, nämligen att inrätta ett statligt omstruktureringsbolag som ska förbereda försäljningen. Vi ska också fatta beslut om att inrätta ett servicebolag som ska ha ansvar för att infrastruktur, informationsdatabaser och så vidare ska vara tillgängliga för alla apotek, även för eventuella nya apotek.

Regeringen arbetar verkligen steg för steg här. Man förbereder, och man skapar förutsättningar för omregleringen. Men regeringen kommer att återkomma senare i en huvudproposition med mer detaljerade förslag om hur försäljningen ska gå till och hur prismodeller och så vidare mellan läkemedelsföretag och apotek ska se ut.

Regeringen bedömer också att när försäljningen väl kommer att ske kommer endast ett mindre antal apotek att säljas. Inom den närmaste överblickbara tiden kommer förmodligen flertalet apotek att stanna i statens ägo. Vi räknar alltså med att det statliga Apoteket AB under denna övergångsperiod och under en ganska lång tid kommer att vara kvar som en central aktör med samhällsansvar.

Konsumentverket och Konkurrensverket ska följa hela denna process, så att vi verkligen vet att den leder till de förbättringar för människor som vi vill se.

Herr talman! De allra flesta länder har inte ett statligt apoteksmonopol. Jag har försökt att ta reda på vilka som har det. Jag hittade två länder, nämligen Cuba och Nordkorea, men det är möjligt att det finns något land i Sydamerika också. Men annars finns det inte några statliga apoteksmonopol, utan man har en mångfald av ägare till apoteken.

Den fråga som vi naturligtvis måste ställa oss först som sist är om tillgängligheten och servicen är sämre i alla andra länder. Mina personliga erfarenheter och mina vänners personliga erfarenheter från till exempel Europa visar att det ofta är lättare att hitta ett apotek i till exempel Frankrike och England. Det är också lättare att hitta ett kvällsöppet eller helgöppet apotek där.

Som sagt visar statistiken att det långa landet Sverige har få apotek per invånare. Det är faktiskt endast Danmark som enligt statistiken är sämre. Men då ska vi komma ihåg att Danmark geografiskt är ett betydligt mindre land.

Norge och Island hade statliga monopol som avskaffades. En viktig erfarenhet från Norge är att antalet apotek ökade, i tätorten mycket, men även i glesbygden, vilket är väldigt viktigt.

Herr talman! Tillgången till sjukvård och läkemedel för alla människor har alltid varit en väldigt viktig fråga för mitt parti, Folkpartiet. Vi har varit med om att bygga upp en sjukvård som inte skiljer på rika och fattiga. Vi har varit med om att bygga upp ett system där alla har tillgång till billiga receptbelagda mediciner. Nu tycker vi att det är väldigt positivt att vi tillsammans i alliansregeringen vill förbereda för reformer för att förbättra tillgänglighet och service och utveckla kvalitet och säkerhet för alla de människor som är beroende av att vi har bra apotek i staden och på landet.

Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 19 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Vi fick många bra besked här av Ulf Nilsson: att det inte ska bli någon skillnad när det gäller regleringen av säkerheten på den avreglerade marknaden, att det inte ska bli någon skillnad när det gäller kompetensen på de nya apoteken och att det inte ska bli någon skillnad när det gäller högkostnadsskyddet.

Det var ju skönt, herr talman, att få de beskederna. Det hade varit på sin plats, om det hade varit sant, att skriva in dem i betänkandet. För den som har den uppfattning som Ulf Nilsson verkar ha, att man borde veta de här sakerna när man tar beslut om att börja sälja apotek, går det bra att rösta på reservation 1. Vi säger nämligen att man först ska svara på frågorna och sedan ta ställning till om man ska börja sälja apotek.

Jag har några frågor till Ulf Nilsson. Du har sagt att man i Norge haft ett statligt monopol som nu är avreglerat. Det är mer än jag visste. Jag trodde att det var så att man i Norge hade en stor mängd små apoteksaktörer och att man omreglerade så att man nu har tre stora internationella läkemedelsgrossister som äger nästan alla apotek. Men Ulf Nilsson sitter kanske på annan kunskap om hur situationen var i Norge före den omreglering som där genomförts.

Ulf Nilsson säger här att bara ett mindre antal apotek ska säljas. Vad betyder det? Hur många apotek är det som ska säljas? Det står nämligen inte någonstans i propositionen att det bara är fråga om ett mindre antal, utan det är en ny upplysning som här kommit. Vad betyder ”ett mindre antal”, Ulf Nilsson?

Anf. 20 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag sade väldigt tydligt att det vi i dag beslutar om inte medför någon skillnad när det gäller bland annat högkostnadsskydd och prismodell.

Jag vill väldigt tydligt säga att det inte finns någon i alliansen som inte vill fortsätta att utveckla system där vi har skydd för medborgarna när det gäller kostnader vid köp av medicin och som inte vill behålla kvaliteten och kompetenskraven på apoteken. Sedan kan saker och ting säkert förändras i olika sammanhang, oavsett vilken regering vi har – ingenting är stadfäst.

Poängen är alltså att ingenting av detta beslutar vi nu om, utan vi kommer att få en ny proposition innan försäljningen av apotek erbjuds där en hel del av de här sakerna – bland annat när det gäller prissättningen – är avklarade. Det är ganska självklart. Ingen människa vill ju ta över ett apotek utan att känna till de här sakerna, så Ylva Johansson behöver inte vara orolig för att man gör en försäljning utan att ha spelreglerna klara.

Jag kan inte säga hur många apotek det rör sig om. Det kommer, som sagt, en ny proposition. Regeringen deklarerar – jag återger då vad tjänstemän på Socialdepartementet, utskottets ordförande med flera sagt – att man räknar med att ett mindre antal kommer att säljas i inledningsskedet.

Jag upprepar: Vi arbetar verkligen steg för steg. Ylva Johanssons motstånd här är egentligen bara det traditionella motstånd som vi sett hos Socialdemokraterna till alla former för att bryta monopol – oavsett om det handlat om att förbjuda föräldrakooperativa dagis eller det handlat om någonting annat.

Ni försöker hitta en massa skäl här för att avbryta processen. Säg som det är, att ni inte vill ha en uppluckring av apoteksmonopolet! Ni har bestämt er en gång för alla.

Anf. 21 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag noterar att Ulf Nilsson inte svarar på frågan om situationen i Norge. Jag tar det som ett exempel på att man är lite slarvig med att ta reda på fakta om vad som gäller innan man bestämmer sig för att dra slutsatser, lägga fram förslag och rösta för förslag här i riksdagen.

Det förslag som vi nu ska ta ställning till är helt och hållet ideologiskt motiverat. Inga sakliga skäl är framförda i denna riksdag när det gäller varför det skulle vara bra att avreglera apoteksmarknaden och vad som skulle göra troligt att man skulle nå de vinster som den borgerliga majoriteten säger sig – en munnens bekännelse – vilja uppnå med de här förändringarna.

Ulf Nilsson vet naturligtvis att också vi socialdemokrater och våra vänner som finns med på de här reservationerna har förändringsförslag om hur man ska förbättra läkemedelssituationen och läkemedelsdistributionen i Sverige. Men att, som man nu gör, ge mandat för att börja sälja apotek är att radera de delar som fungerar väldigt väl.

Ulf Nilsson sade själv här att ingen människa vill ta ställning till att köpa ett apotek utan att ha svar på de frågor som vi här har tagit upp om säkerhet, kompetens, högkostnadsskydd och ersättningssystem.

Varför ska vi, Ulf Nilsson, besluta om att ge regeringen mandat för att börja sälja apotek om det ändå inte är aktuellt att börja sälja apotek?

Nu säger Ulf Nilsson att det är ett mindre antal apotek som ska säljas och påstår att det har varit regeringens besked. Men regeringens besked har också varit att man väntar sig att Apoteket inom kort inte har en dominerande ställning på den avreglerade marknaden – alltså inte har en majoritetsställning. Jag har svårt att få det här att gå ihop.

Hur kan försäljningen av ett mycket litet antal apotek, kanske 50 apotek – eller vad är ett litet antal – och kanske 850 apotek kvar i statlig ägo kombineras med att staten inte ska ha ett dominerande ägande efter den 1 januari 2009?

Anf. 22 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Utan att gå in på tekniska detaljer i Norges historia kan vi konstatera att en mångfald i fråga om etableringar inte har lett till en utarmning av glesbygden. Tvärtom har det blivit fler apotek i både tätorter och glesbygd i Norge.

Självklart kan inte jag eller någon annan stå här och tala om hur många apotek som så småningom när processen kommer i gång kommer att tas över, köpas eller öppnas av farmaceuter, företag och så vidare – det vore orimligt.

Jag återger vad regeringen säger, nämligen att man utgår från att det blir ett mindre antal. Normalt sett när man på något sätt öppnar för försäljning av saker och ting kan man inte i förväg binda sig vid hur det ska se ut.

Men, som sagt, regeringen arbetar verkligen steg för steg här. Det känns väldigt tryggt både för mig som politiker och för mig som kanske en framtida apotekskund att man inte gör något förhastat utan återkommer med en proposition där man går in på alla detaljer om hur försäljningen ska gå till.

Ylva Johansson säger att det inte finns några sakliga skäl. Det är ett mycket märkligt argument. Normalt sett, vilket vi väl har lärt oss, innebär mångfald, fri etablering – men under regelverk och statlig reglering när det rör så viktiga områden som medicin och sjukvård – en positiv utveckling. Det är väl egentligen regeringens motstånd som är väldigt ideologiskt betingat. Oavsett om det handlar om hemtjänst, sjukvård, sjukhem, föräldrakooperativa dagis, skolor och så vidare har ni hela tiden motarbetat förändringar som öppnat för den positiva utveckling som vi faktiskt har sett inom de här områdena när man öppnat där och sluppit monopolen.

(YLVA JOHANSSON (s): Dessvärre representerar jag inte regeringen.)

Sade jag regeringen? Förlåt, den gamla regeringen menade jag.
(forts. 7 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.48 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

6 § Frågestund

Anf. 23 TALMANNEN:

Vi övergår till dagens frågestund med regeringen. Jag vill hälsa statsråden välkomna.

Frågor besvaras av socialminister Göran Hägglund, statsrådet Mats Odell, utbildningsminister Jan Björklund, statsrådet Cecilia Malmström, kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth. Övergripande frågor besvaras av socialministern.

Välkomna att ta plats.

Avskaffandet av förmögenhetsskatten

Anf. 24 MORGAN JOHANSSON (s):

Herr talman! Min fråga riktar sig till Göran Hägglund.

Det är säkert en del som har upptäckt att rutan för förmögenhetsskatt har försvunnit från deklarationsblanketten. Det beror naturligtvis på att förmögenhetsskatten nu är avskaffad. Men det var nog inte så många som betalade förmögenhetsskatt från början. Framför allt riktade den sig mot de 10 procenten rikaste. Det ser man också när man tittar på effekterna, när man går igenom var vinnarna finns av den avskaffade förmögenhetsskatten.

Dagens Arbete gick igenom direktörerna i storföretagen. Då såg man att det är där vinnarna finns. De här direktörerna får nu dela på 70 miljoner kronor, rakt ned i fickan. Och den som tjänar allra mest är finansmannen Fredrik Lundberg. Han tjänar bara på avskaffad förmögenhetsskatt nästan 40 miljoner kronor, rakt ned i fickan som sagt. Det är ett formidabelt penningregn över de allra rikaste i Sverige. Samtidigt har vi stora nedskärningar i den offentliga servicen. Jag behöver bara gå till mitt eget landsting. Jag tror att sparbetinget i Region Skåne nu är uppe i över 800 miljoner kronor.

Då är min fråga till Göran Hägglund: Var det detta som Göran Hägglund lovade i valrörelsen, det vill säga penningregn över de allra rikaste som sedan finansieras med stora nedskärningar i den offentliga servicen?

Anf. 25 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Först och främst torde det knappast ha kommit som en överraskning för någon att vinnarna på avskaffad förmögenhetsskatt i huvudsak är personer som är förmögna.

Själva poängen med avskaffandet var att öka tillgången på riskvilligt kapital i Sverige, att få mer pengar som söker sig till lovande projekt som gör att vi kan få nya och växande företag.

Jag antar att det var av samma skäl som den tidigare regeringen, i vilken Morgan Johansson ingick, avskaffade arvs- och gåvoskatten, alltså

att det skulle finnas mer pengar kvar i systemet – pengar som kunde användas för investeringar som kommer oss alla till del.

Jag antar att det var det som var skälet till att Socialdemokraterna tidigare avskaffade beskattningen av aktieförmögenheter som innebar att 17 av de 18 mest förmögna personerna, 17 av 18 aktiemiljardärer i Sverige, inte behövde betala skatt på sin förmögenhet. Tanken var precis densamma, att få tillgång till mer kapital för att möta lovande idéer och därmed få fler företag och nya jobb i Sverige.

Anf. 26 MORGAN JOHANSSON (s):

Herr talman! Tack, Göran Hägglund. Men nu talar vi om den här regeringen och vad den här regeringen har gjort. Jag kan bara konstatera att avskaffandet av förmögenhetsskatten innebär ett formidabelt penningregn över de allra, allra rikaste i Sverige. Samtidigt skär man ned på den offentliga servicen. Det var inte det som Göran Hägglund sade före valet.

Jag gick tillbaka för att titta på vad han sade om de här direktörerna före valet. Han skrev i en DN Debatt-artikel så här: Det handlar om en grupp direktörer som skor sig själva, som inte längre förstår pengars värde och arbetarnas insatser och som anser sig vara värda mängder av miljoner för ett ansvarstagande som de ändå inte förmår att ta. Så sade du då, före valet, Göran Hägglund, om de här direktörerna.

Nu behöver de inte sko sig. Nu är det Göran Hägglund som ligger på knä framför dem och sköter den detaljen, att sko dem. Är inte detta, Göran Hägglund, höjden av hyckleri?

Anf. 27 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Jag kan förstå om Morgan Johansson nu kommer att bli häpen när jag säger att vi före valet sade precis samma sak som vi säger efter valet och att vi gör det efter valet.

Den artikel som Morgan Johansson syftar på i sitt inlägg är en debattartikel där jag riktar stark kritik mot bonusar som jag tyckte var ogrundade inom det privata näringslivet. Det är en fråga där jag tycker att det finns väldigt goda skäl att hålla debatten i gång om hur vi håller samman samhället.

När det gäller frågan om förmögenhetsskatt måste man tänka lite längre än den tanke som först kanske dyker upp. Man måste tänka, tror jag, att avskaffandet av förmögenhetsskatten i första hand är till nytta för de oförmögna, de som inte har haft arbete, de som inte har fått arbeta tillräckligt mycket, de som har saknat en arbetsplats att gå till. Genom att ha mer pengar som riskvilligt kapital ökar möjligheten till nya jobb.

Vi genomför väldigt mycket av det som ni talade om men aldrig förmodade att genomföra.

(Applåder)

Marinens musikkår i Karlskrona

Anf. 28 ANNICKA ENGBLOM (m):

Herr talman! Min fråga riktar sig till kulturministern och handlar om Marinens musikkår.

Prot. 2007/08:107

8 maj

Frågestund

Försvarsministern har i ett förslag presenterat ett antal förband för avveckling. Ett förslag som figurerar i förslaget är Marinens musikkår i Karlskrona. Man kanske kan tycka att det här inte är en fråga för kulturministern. Men jag och väldigt många med mig menar att fortlebandet av Marinens musikkår i Karlskrona i högsta grad också är en kulturell fråga och att den berör många fler än bara oss nere i Blekinge.

Marinens musikkår har anor sedan slutet av 1600-talet och är i dag Försvarsmaktens enda professionella orkester. Den har högt anseende i den internationella blåsmusiksfären och är också en förebild för många professionella musiker och amatörmusiker.

Min fråga är således om kulturministern delar min uppfattning om militärmusikens kulturella betydelse och om kulturministern ämnar gå vidare med detta i samtal med försvarsministern.

Anf. 29 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Det är mycket riktigt som Annicka Engblom säger, att Marinens musikkår i Karlskrona spelar en stor roll för musiklivet, inte bara där utan i hela Sverige, och mycket riktigt också har anor tillbaka till 1600-talet.

Jag besökte Blekinge för en dryg vecka sedan och blev då uppmärksam på frågan och fick också med mig en skrivelse som jag har låtit registrera på departementet. Jag har också tagit upp frågan med försvarsminister Sten Tolgfors.

Nu ska vi veta att det här är ett rykte om något som kan komma i ett förslag från ÖB som väntas först någon gång runt mitten av maj, det vill säga i nästa vecka. Om det blir så vet vi alltså inte. Men jag delar uppfattningen att Marinens musikkår är betydelsefull.

Anf. 30 ANNICKA ENGBLOM (m):

Herr talman! Tack så mycket för svaret, kulturministern. Det gläder mig verkligen att kulturministern redan har skridit till handling och redan inlett samtal med försvarsministern.

Jag kan tipsa både kulturministern och försvarsministern om vårt grannland Norge, där militärmusiken är organiserad i en egen kulturavdelning direkt under Försvarsmakten. Den har hand om Norges sju fästningar, sex museum och tio försvarsmusikkårer med sin egen generalinspektör.

Vi är många – den senaste siffran på den hemsida där man kan gå in och protestera är i runda slängar 18 000 – som anser det önskvärt att det åstadkoms en varaktig lösning för fortlebanden av Marinens musikkår. Det skulle också bidra till att den svenska blåsmusikstraditionen och vårt militärmusikaliska arv bevarades.

Jag är som sagt glad att kulturministern redan har tagit ett initiativ och att vi på så vis är en bit på väg.

Anf. 31 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Kort: Jag lovar att jag ska studera hur man har lagt upp verksamheten i Norge. Stora delar av länsmusiken är också ett arv av den gamla militärmusiken.

Vi är väl medvetna om situationen. Sedan får vi se vad ÖB:s förslag slutligen innehåller.

Anf. 32 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Min fråga riktar sig till EU-minister Cecilia Malmström.

Det har kommit ett antal domar från EG-domstolen – Lavaldomen, Rüffertdomen etcetera. Då har vi tagit initiativ i Sverige till att se över den svenska lagstiftningen, och det stöder jag fullständigt.

EU-ministern sade i en EU-debatt i går: Det är vår bedömning att Lavaldomen inte på något sätt hotar den svenska kollektivavtalsmodellen.

Men i resten av EU pågår en stor debatt just med tanke på den nya domen och hur EG-domstolen har ändrat inriktning. I stället för lika lön för lika arbete är det olika lön för lika arbete, det vill säga att man tillämpar ett golv i stället för ett tak.

Min fråga är dels om EU-ministern inte anser att EU:s direktiv, det vill säga utstationeringsdirektivet, måste ändras, dels vilka initiativ till kontakter EU-ministern har tagit med ministrarna i de andra EU-länderna för att diskutera frågan.

Frågestund

Anf. 33 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp):

Herr talman! Vi diskuterade den frågan i går. Precis som Ulf Holm säger pågår det en utredning där arbetsmarkandens parter varit med och diskuterat. Det är bra. Den ska presentera svar här.

Det är vår bedömning, men också något som utredningen ska titta på, att Lavaldomen, om vi koncentrerar oss på den, inte hotar den svenska kollektivavtalsmodellen. Det kan behövas någon justering. Det är vad Claes Strååth ska titta på och kommer att presentera.

Vi för regelbundet debatt om den här frågan runt om i Europa. Det har, precis som Ulf Holm säger, väckt stort intresse. Både jag och arbetsmarknadsministern och säkert också andra ministrar har redogjort för detta.

Arbetsmarknadsministern berättade så sent som i morse för mig att han hade varit runt i flera länder och hållit tal om just den här frågan. Vi har också i olika sammanhang med kommissionen och olika intressenter lyft fram detta.

Jag sitter själv med i ett nätverk med Lissabonsamordnare där jag har fått frågan och redogjort för hur vi arbetar med den, hur utredningen är tillsatt och hur samtalen går i den frågan.

Anf. 34 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Frågan gällde vilka initiativ ni har tagit på europeisk nivå, Cecilia Malmström. Ni kan säga att ni har pratat med andra ministrar. Det är populärt i den nya regeringen att producera så kallade *non-paper* och sprida. Kan vi få se något *non-paper* om detta där man förklarar den svenska modellen?

Framför allt finns det anledning att lyfta upp frågan på EU-nivå för att diskutera utstationeringsdirektivet. Det är just utstationeringsdirektivet som EG-domstolen har börjat intressera sig för och ändra tolkningen av.

Man ser det inte nu som en högsta nivå utan som en lägsta nivå, vilket kommer att leda till lönedumpning. Då måste man börja ändra utstat-

ioneringsdirektivet. Den svenska regeringen måste också börja ta initiativ på EU-nivå för att lyfta upp debatten.

Några sådana debattinitiativ har vi hittills inte sett. Sedan kan alltid EU-ministern säga att man har talat i telefon eller tagit upp det vid ett frukostmöte. Vi skulle vilja se lite mer skriftliga saker och reellt ett *non-paper*. Vad har ni tagit upp?

Anf. 35 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp):

Herr talman! Vi har inte tagit upp frågan eller skrivit något papper om huruvida vi ska omförhandla utstationeringsdirektivet eftersom vi inte anser det. Vi tror inte att det skulle ligga i vårt intresse att göra det. Framför allt har vi kommit överens med arbetsmarknadens parter om ordningen. Vi tillsätter utredningen, tittar lugnt och sansat på det och ser om vi behöver göra några justeringar.

Min bedömning är att det inte kommer att krävas några omfattande förändringar och att den svenska kollektivavtalsmodellen inte är hotad. Därför finns det ingen anledning att börja skrika alarmistiska rapporter på det här sättet och ta initiativ till en omförhandling av vare sig fördrag eller utstationeringsdirektiv.

Vi har inte tagit några sådana initiativ. Det finns inga sådana papper som jag kan ge till Ulf Holm. Däremot diskuterar vi naturligtvis frågan och lyfter inte bara telefonen ibland. Det sker i de samtal och diskussioner som förs. Det finns ett intresse för frågan och den har väckt europeisk uppmärksamhet i flera länder. Vi svarar på frågor och berättar vad vi har gjort, och det har mött ett stort intresse.

AP-fonderna

Anf. 36 PER ÅSLING (c):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Mats Odell angående AP-fondssystemet.

AP-fonderna spelar en viktig roll både för pensionsmedlens tillväxt och som aktör på finansmarknaden. Uppdragen och kapitalbasen varierar ganska ordentligt mellan fonderna. Den minsta, Sjätte AP-fonden, hamnar ibland i skottgluggen och ifrågasätts.

Herr talman! Min bedömning är att Sjätte AP-fonden spelar en viktig roll. Dess placeringspolicy möjliggör investeringar i onoterade mindre företag. Dessa investeringar skapar tillväxt, utveckling och flera arbetstillfällen i små och medelstora företag.

Fonden hävdar sig dessutom väl i en jämförelse med de fyra buffertfonderna. Framför allt har det varit fallet under senare år. Min konkreta frågeställning är: Delar statsrådet synen och uppfattningen att Sjätte AP-fonden spelar en viktig roll?

Anf. 37 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Ja, jag delar helt och hållet Per Åslings uppfattning i den delen.

Det här är en fråga som har diskuterats i pensionsreformen. Jag var själv med i den arbetsgrupp som utformade AP-fondernas organisation och placeringsregler i första vändan. Även den reformering som skedde

runt år 2000 diskuterades också inom allianspartierna. Det vi gjorde i det sammanhanget var att vi konstruerade en modell där det fanns en majoritet av partier, dock inte alla partier som har stött Sjätte fonden.

Man kan utvärdera Sjätte fonden, vilket jag för egen del gjorde inför det ställningstagandet genom att ringa runt till en stor grupp av intressenter. Det var Företagarnas Riksorganisation, dåvarande Svenska Arbetsgivarföreningen, Industriförbundet, fackliga organisationer och företagare som hade anlitat den.

Det var en enstämmig uppfattning att det är en fond som har en stor betydelse för kapitalförsörjningen för den typen av företag som man arbetar mot.

Anf. 38 PER ÅSLING (c):

Herr talman! Jag till tacka för svaret. Jag tycker att det var klart och klargörande.

Jag vill ställa en följdfråga. Enligt dagens regelverk för buffertfonderna är det inte möjligt att investera mer än 5 procent i onoterade papper. Det har bäring på det jag sade tidigare om att Sjätte AP-fonden har en friare placeringspolicy och en bättre tillväxt.

Jag vill därför ställa frågan: Finns det några konkreta planer på att ändra AP-fondssystemets placeringspolicy?

Anf. 39 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Som Per Åsling mycket väl känner till har vi en fempartioöverenskommelse om pensionssystemen som vi är väldigt måna om att slå vakt om över blockgränserna från alla ingående partier.

Det finns ett antal projekt som diskuteras. Dit hör också frågan om de begränsningar som finns för närvarande i AP-fondernas placeringsregler. Det finns också diskussioner om generationsfonder, Sjunde fonden och möjligheter att återvälja den, bland annat.

Det diskuteras och kommer att bli föremål för överläggningar framöver mellan de fem partier som ingår i överenskommelsen. Det finns dock inga färdiga förslag på området, utan det diskuteras och görs utvärderingar inför samtal mellan partierna som ligger framför oss.

Kulturarvsverksamhet i landsorten

Anf. 40 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Den 25 april kom en delrapport från koordinatören för museisektorn, Christina von Arbin. Det var en översyn av Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna och verksamheten i Kiruna, Grängesberg och Strömsund. På dessa orter jobbar 58 personer, och det är 18 i Grängesberg och Strömsund. De bedriver vård och konservering av museiföremål, böcker, arkivalier och Kulturarvs-IT.

I översynen föreslås att verksamheten i Strömsund och Grängesberg läggs ned och att verksamheten i Kiruna kommunaliseras. Det är av stor betydelse att de arbetshandikappade kan behålla sina jobb i Grängesberg, Strömsund och Kiruna. Arbetslinjen måste gälla även de arbetshandikappade.

Prot. 2007/08:107
8 maj

Frågestund

Jag vill ställa frågan till kulturministern: Är kulturministern beredd att verka för att staten tar ansvar för att arbetet med kulturarvet inte bara ska ske i Stockholm utan också i Grängesberg, Strömsund och Kiruna? Är kulturministern beredd att med arbetsmarknadspolitiska medel medverka till att säkerställa Kulturarv-IT:s verksamhet i Grängesberg, Strömsund och Kiruna?

Anf. 41 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Det är mycket riktigt så som Siv Holma säger att det har kommit en rapport från museikoordinatören för ett par veckor sedan. Bakgrunden är att verksamheten som har skett vid Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna inte i alla delar har varit särskilt smidig och praktisk för de institutioner som har varit beroende av den. Det har handlat om långa transporter och inte minst svårighet att välja ut föremål.

Vi har därför givit museikoordinatören i uppdrag att se över verksamheten, vilket hon också har gjort. De förslag som finns i rapporten är nu ute på remiss. Vad det sedan kommer att leda till är för tidigt att säga. Vi kommer att återkomma. Däremot har utgångspunkten för hela arbetet och utvärderingen hos museikoordinatören varit behoven just hos institutionerna, det vill säga kulturarvet.

Anf. 42 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Arbetet vid Kulturarvs-IT har enligt mina informationer varit av hög kvalitet. Det är lite främmande att höra den bild som kulturministern beskriver.

Jag förstår att arbetet ska genomgå en remissbehandling. Men jag tycker också att det är viktigt att regeringen har ett intresse av att detta arbete, som är så viktigt, inte bara sker i Stockholm utan att man även tar vara på den höga kompetens som finns i de orter som jag har nämnt.

Anf. 43 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Självfallet kan inte allting ske i Stockholm. I rapporten föreslås också att man ska bygga ut digitaliseringsverksamheten i Kiruna.

Det måste trots allt vara upp till bland andra Riksarkivet, Statens historiska museer och andra att avgöra var de vill att föremålen ska konserveras. I det här fallet har det av flera olika skäl inte varit särskilt praktiskt att skicka metallföremål upp till Kiruna. Det här kan ske på andra sätt. Därför är det viktigt att se över det här.

Självfallet gäller arbetslinjen, och det är möjligt att också det här blir föremål för diskussioner med Arbetsmarknadsdepartementet. Men för min del handlar det i första hand om att värna kulturarvet.

Deklarationen

Anf. 44 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet för övergripande frågor i dag.

Svenska folket har alldeles nyss haft en av sina årliga högtidsdagar, nämligen deklarationsdagen. Jag tog med mig något kilo av de föreskrifter som finns från Skatteverket. Jag kan tala om för statsrådet att här

finns sådana godbitar som substansminskningsavdrag vid skogsavdrag – blankett N 8. Vi har också en blankett för beräkning av gränsbelopp enligt förenklingsregler vid kvalificerade andelar i fåmansföretag, att noga skilja från den om omkostnadsberäkning vid kvalificerade övriga delägarätter.

Min fråga är: Vad kan man göra åt sådana här saker? Jag ska ställa en mycket speciell fråga om detta. I år har vi fått ut varningslappar från Skatteverket när det gäller split av aktier där man ska beräkna ingångsvärdet. Det är 800 000 sådana som har gått ut.

Jag vill fråga: Vad kan regeringen göra för att få bankerna att hjälpa till lite mer här? Detta är jättejobbigt för många människor. Jag har själv gjort fel fast jag sitter i skatteutskottet.

Anf. 45 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Jag hade annars tänkt att det kunde vara lösningen att placera alla i skatteutskottet så att man får ett grepp om de här frågorna, men det var uppenbarligen inte det bästa svaret.

Man kan säga att Skatteverket har gjort oerhört mycket för att förenkla deklarationen. I år har vi kunnat se rekord när det gäller antalet personer som deklarerar via sms, Internet och så vidare. Det bygger på att vi har förenklat deklarationsförfarandet, och Skatteverket har gjort fantastiska insatser i den riktningen.

Jag delar förstås Gunnar Andréns bedömning att det är viktigt att arbetet fortgår. Det ska vara enkelt och greppbart för den enskilde att genomföra deklarationen. Det är också självklart att bankerna har ett ansvar för att underlätta för den deklarationsskyldiga så långt det är möjligt. Det bör vara ett konkurrensmedel för bankerna gentemot kunderna just när det gäller till exempel split, som sätter den som ska deklarerar aktieäande eller försäljningar i en svår beräkningssituation.

Anf. 46 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag håller absolut med om att Skatteverket är mycket effektivt och att e-deklaration är bra. Det finns många förhandsifyllda uppgifter.

Men särskilt när man vill gå från att vara anställd till att vara småföretagare är det många nya regler som kommer upp. Jag tror att det skulle behövas ytterligare ansträngningar där för att stimulera och inte avskräcka människor från att bli företagare över huvud taget. De här mycket komplicerade reglerna är en restriktion när det gäller att vara företagare. Vi ska naturligtvis göra allt vad vi kan i skatteutskottet, men jag tror också att regeringen behöver pusha på Skatteverket så att verket blir ännu duktigare på det här området.

Anf. 47 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Jag kan inte annat än hålla med Gunnar Andréns, förstås. En av regeringens verkligt viktiga uppgifter inte minst gentemot småföretagarna är att underlätta regelverket och rensa upp i den digra regelflora vi har så att det blir enklare och mer överblickbart för den enskilde företagaren.

Målet måste naturligtvis vara att varje egen företagare kan deklarerar själv och inte behöver anlita andra. I det arbetet fordras att många sam-

verkar. Bankerna kan göra sitt. Skatteverket kan göra sitt. Regeringen ska naturligtvis också göra sitt för att underlätta så långt det är möjligt för att det här inte ska vara ett hinder för att driva företag. Vi behöver fler företag. Då kan Sverige skatta sig lyckligt, om skämtet tillåts.

Marinens musikkår i Karlskrona

Anf. 48 KERSTIN HAGLÖ (s):

Herr talman! Min fråga går till kulturministern. I min hemkommun Karlskrona finns någonting unikt som ni redan har talat om här i dag; där finns Marinens musikkår stationerad. Vi har tidigare nämnt hur viktigt det är, och vilket unikt historiskt kulturarv kåren har med sig. Den är snart 325 år gammal.

Jag hörde kulturministern säga tidigare att det var ett rykte att Marinens musikkår skulle avvecklas. Men det är trots allt så att försvarsledningen den 22 april gick ut offentligt och sade att Marinens musikkår ska läggas ned. Jag hör också kulturministern här säga att Marinens musikkår är betydelsefull.

Då är min fråga till kulturministern: Delar inte kulturministern min värdering att det är förödande om vi skulle låta snart 325 års kulturhistoriskt värde avvecklas? I så fall är min andra fråga: Är kulturministern beredd att ta strid tillsammans med mig och 17 700 andra som har skrivit på en protestlista så att Marinens musikkår kan få vara kvar – ja eller nej?

Anf. 49 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Så fick vi upp frågan om Marinens musikkår igen. Jag tycker att jag var ganska tydlig i mitt svar tidigare, så långt jag nu kan säga. Fortfarande finns det inget förslag på bordet. Det ska komma den 15 maj från överbefälhavaren till Försvarsdepartementet.

Vid mitt besök i Blekinge har det sagts mig att ett av förslagen lär vara att man ska lägga ned Marinens musikkår. Jag vet att Marinens musikkår spelar en stor roll och har stor betydelse i musiklivet, som jag sade. Det gäller inte bara i Blekinge utan i hela Sverige. Om förslaget kommer upp får vi diskutera det då, men jag är väl medveten om att det här är en del av det svenska musikärvet.

Anf. 50 KERSTIN HAGLÖ (s):

Herr talman! Tack, kulturministern! Det låter ändå hoppfullt. Men jag ställde exakt samma fråga för två år sedan, i maj 2006. Då ställde jag den till försvarsminister Leni Björklund. Då räddade faktiskt den socialdemokratiska regeringen Marinens musikkår. Vi fick också ett svar på vår fråga under frågestunden med ett klart och tydligt ja från Leni Björklund. Marinens musikkår skulle vara kvar.

Jag beklagar att kulturministern inte kan svara rent ut på den frågan i dag trots att ett förslag föreligger och är på väg fram. Det ska fram till den 15 maj. Men jag har förhoppningar om att vi tillsammans kan se ett ljus i tunneln så att Marinens musikkår ska få vara kvar.

Anf. 51 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Det är uppenbart att frågan har varit aktuell tidigare, under den socialdemokratiska regeringen. Men jag måste upprepa att det fortfarande inte finns något konkret förslag om någon nedläggning. Det finns ett rykte, men det finns ingenting på pränt vare sig hos försvarsmministern eller hos mig.

Jag kan bara upprepa att jag tycker att det är bra om vi diskuterar det här *om* det finns ett nedlägningshot. Vilken huvudman det i så fall skulle bli är för tidigt att svara på nu.

Barnsexturismen

Anf. 52 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Herr talman! Jag har en fråga till socialminister Göran Hägglund eftersom han är ansvarig för barnfrågorna.

För tre veckor sedan delades World's Children's Prize ut. Det är jordens barns pris för barnens rättigheter. Priset gick till Somaly Mam, som kommer från Kambodja.

Hon fick det för att hon räddar så många barn undan barnsexhandel. Man räknar med att en miljon barn varje år faller offer för barnsexhandel.

Enligt tidningen Dagen den 17 april räknar man med att 8 procent av de svenska männen köper sex utomlands, och då handlar det även om barn.

Vi vet också att barnsexdestinationerna växlar ständigt. I takt med att ett visst land ökar sina ansträngningar att förebygga och skydda väljer barnsexturisterna ett annat land.

Man talar väldigt mycket om barnsexhandel men väldigt sällan om barnsexturism. Min fråga till Göran Hägglund är: Vad avser regeringen att göra för att öka kunskapen om barnsexturism hos svenska folket?

Anf. 53 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Det här är en oerhört angelägen fråga. Jag tror att få frågor berör oss så mycket som just barn som utsätts för den mest vidriga verksamhet man över huvud taget kan tänka sig.

I december förra året uppdaterade regeringen den handlingsplan som finns när det gäller barnsex för att få mer verksamma åtgärder till skydd för barn.

Vi kan konstatera att regeringen har ett ansvar för att driva på, initiera processer och hjälpa till när det gäller information. Vi har gjort ganska mycket inom ramen för det europeiska samarbetet. Vi kan göra väldigt mycket mer, och vi tänker också göra en del under vårt ordförandeskap i EU inom ramen för den arbetsgrupp som finns på EU-området. Vi har också ordförandeskapet i Europarådet som inleds just nu och som kommer att vara under kommande sex månader. Där tänker vi oss att genomföra en högnivåkonferens under andra halvan av 2008, det vill säga innevarande år, för att lyfta upp de här frågorna.

Men sedan behövs det mycket mer. Det behövs mer information och samarbete när det gäller till exempel utbildning av sådana som jobbar med turism. Vi graderar upp Utrikesdepartementets hemsida för att ge bättre information till resenärer och andra.

Anf. 54 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Herr talman! Det är glädjande att regeringen tar allvarligt på de här frågorna. Jag är själv ute varje år på det turistgymnasium som finns hemma på min ö, på Tjörn, för att informera om Ecpats arbete när det gäller barnsexturism. Det är ingen självklar kunskap hos ungdomar som ska ut och arbeta med turism, utan det är en helt ny fråga för många. Det är glädjande att ministern vill öka kunskapen om detta.

Jag vill ställa en följdfråga. Vi har en extraterritoriell lagstiftning som gör att man i vårt land kan döma turister som har nyttjat barn även om landet där de har utnyttjat barnen inte har något förbud mot att utnyttja barn. Hur ser socialministern på att vi kan använda den lagstiftningen mer eller på att det blir fler som anmäler?

Anf. 55 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Jag tror att det är en bra möjlighet som ska finnas, men det finns också en del problem förknippade med detta. Det gäller att identifiera de personer som det handlar om och att skapa en bevisning som gör att man kan säkerställa att de här personerna döms. Där finns det mycket mer att göra, till exempel när det gäller internationellt polissamarbete, framför allt på orter där det här är utbrett och väl känt och som kanske också drar till sig ett klientel som deltar i den här förfärliga verksamheten.

Jag är också glad för det som Rosita Runegrund nämnde om utbildning som hon själv medverkar i. Regeringen tänker ta initiativ till ett möte med företrädare för dem som utbildar människor som arbetar inom turismsektorn för att föra en dialog om de här frågorna. Vad kan vi tillsammans göra ytterligare för att öka kunskapen, öka beredskapen och se till att det här blir någonting som vi kan lägga bakom oss så småningom? Det fordras ett hårt arbete av väldigt många involverade.

Skatten på pensionen

Anf. 56 YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! 5 000–10 000 kronor är mycket pengar för de flesta människor. För landets pensionärer skulle ett tillskott på kanske 10 000 kronor göra en enorm skillnad.

I den gångna helgen har det svenska folket deklarerat och lämnat in sina deklarationer. Många har också räknat ut vad man ska betala i skatt. Om man är pensionär finner man att man betalar kanske 5 000–10 000 kronor mer i skatt än den som tjänar lika mycket men som är yngre. Jag tror att de flesta svenskar, liksom jag, har synpunkten att pension är uppskjuten lön.

Anf. 57 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Man ska komma ihåg bakgrunden. När den nya regeringen tillträdde präglades situationen av en oerhört hög arbetslöshet. Många människor hamnade under långa tider i utanförskap. En av regeringens absolut viktigaste uppgifter var att få tillbaka så många människor som möjligt i arbete. Vi har tagit en del betydelsefulla steg för att lösa den uppgiften, men mycket arbete återstår.

En av de åtgärder som vi har vidtagit för att få fler människor i arbete heter jobbskatteavdrag. Det skiljer inte mellan äldre och yngre utan mellan dem som arbetar och dem som inte arbetar. Avsikten är helt enkelt att det ska löna sig bättre att arbeta för att fler ska komma i arbete. Genom att fler kommer i arbete kan vi också räkna upp pensionerna långt mycket mer än vad vi kan göra med de historiskt höga arbetslöshetsnivåer som Socialdemokraterna lämnade efter sig. Därför är det här viktigt för pensionärerna och deras inkomster och också för dem som arbetar i dag.

Anf. 58 YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! I regeringens proposition från Finansdepartementet säger man att både 2006 och 2007 var oerhört framgångsrika år på arbetsmarknaden men att det nu ser ut att vända. Det var inte så att vi hade ett läge med massarbetslöshet i landet 2006. Det vill jag påpeka.

Jag tycker att socialministern glider undan lite grann från frågan. Skattepolitik har vi debatterat i flera frågor här under frågestunden. Vi hade bland annat en diskussion om förmögenhetsskatten, och då argumenterade socialministern för att det är en klok politik att avskaffa förmögenhetsskatten även om den skatteförändringen ger enskilda personer, exemplet här var Fredrik Lundberg, 20 miljoner kronor extra i plånboken samtidigt som pensionärerna faktiskt inte har fått ett enda öre i sänkt skatt. Hur går det ihop, socialministern?

Anf. 59 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Jag tror att det är viktigt för den som lyssnar på den här diskussionen att veta att med Socialdemokraternas politik hade alla betalat lika mycket skatt, ja, men alla hade också betalat väsentligt högre skatt än med den nuvarande politiken.

Vi sänker skatten för att få fler människor i arbete. Fler människor i arbete gör att pensionerna räknas upp snabbare. I den vårproposition som nyligen presentats för riksdagen har regeringen presenterat att vi i höst kommer med ett budgetförslag där vi kommer att genomföra förbättringar framför allt inriktade på dem som har de allra lägsta pensionerna. Det finns en grupp som lever på en ekonomisk nivå som är alldeles för låg. Vi behöver i första hand förstärka för de pensionärer som har väldigt små ekonomiska marginaler. Sedan ser jag också gärna andra förbättringar för den bredare gruppen pensionärer, men det behövs framför allt förbättringar för dem med små marginaler.

Frågestund

Frågestund

Anf. 60 LARS HJÄLMERED (m):

Herr talman! Jag har en fråga som riktar sig till utbildningsministern. Den handlar om möjligheterna till stöd i skolan för barn med intellektuella funktionshinder.

Häromveckan var jag hos föreningen Grunden i Göteborg. Grunden är en förening för personer med intellektuella funktionshinder. Flera av de personer jag träffade lyfte upp frågan om den stora bristen på stöd som de hade fått eller får i skolan vare sig de har läst i en vanlig klass eller i särskolan. Kommuner, däribland Göteborg, hjälper inte till på det sätt som man skulle kunna kräva eller önska. Därigenom är det många elever som inte når målen och utvecklas kunskapsmässigt och socialt på det sätt som de skulle kunna göra. Därmed får de inte heller den start i livet som man kan förvänta sig.

Därför vill jag fråga utbildningsministern vad han ämnar göra för att de här barnen med intellektuella funktionshinder ska få det stöd de kan förvänta sig och därigenom få den start i livet som är rimlig att få.

Anf. 61 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Tack för den frågan! Den är viktig. Låt mig börja med varför det här problemet existerar. Det har funnits en rädsla i svensk utbildningspolitik under väldigt många år för att gå in med ett direktriktat stöd uttalat till vissa elever och utbilda speciallärare. Hela särskolans existens har varit ifrågasatt.

Man har resonerat så här att om man har särskilda speciallärare för elever med svårigheter så känner de barnen sig utpekade. De blir stigmatiserade. Det resonemanget var bakgrunden till att den svenska speciallärarutbildningen utvecklades i slutet av 1980-talet, och vi har i dag ungefär en tredjedel av det antal speciallärare som vi hade för 20 år sedan i Sverige. En del tror att den neddragningen berodde på besparingar, men sanningen är att det var ett ideologiskt vägval som gjordes, när man sade att speciallösningar, speciallärare och förekomsten av en särskola stigmatiserar.

Den här regeringen bryter med det synsättet. Vi ska ha kvar en särskola, och vi börjar återigen utbilda speciallärare. Det gör vi för att lösa de problem som Lars Hjälmered pekar på.

Anf. 62 LARS HJÄLMERED (m):

Herr talman! Många av de elever vi talar om går i särskolan. Noterbart är att en elev där varken kan få underbetyg eller överbetyg utan bara G och VG, så att säga.

Det jag funderar på är egentligen detta: Att följa upp en elevs sociala utveckling och kunskapsutveckling är rimligt egentligen oavsett vilken skolform man går i. Det viktiga är att man får stöd utifrån sina behov.

Då vill jag ställa en följdfråga till ministern, nämligen om det är rimligt att man skulle kunna titta över målsystemet även när det gäller särskolan så att de elever som har möjlighet också skulle kunna sträva efter likvärdiga mål och en likvärdig uppföljning.

Anf. 63 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Frågan är viktig, men den har också ett otroligt komplext svar. Ska man säga att särskolan ska ha samma kunskapskrav som den vanliga grundskolan behövs det i och för sig ingen särskola. Hela idén med särskolan är ju att barn som har en intellektuell utvecklingsstörning går i en annan skolform där man har andra kunskapskrav. De är anpassade till varje individ. Det går inte ens att säga att i särskolan ska alla vara på en viss nivå, för vi har elever i särskolan som har en lindrig utvecklingsstörning, och vi har elever som har en mycket grav utvecklingsstörning, och det går inte att säga att de ska ha samma mål. Det fungerar inte, utan även målen anpassas individuellt, vilket ju inte gäller i grundskolan. Där har vi fasta kunskapskrav. Den skillnaden tror jag att vi ska slå vakt om. Det är själva kärnan i skillnaden mellan grundskolan och särskolan.

Däremot delar jag uppfattningen att elever och föräldrar utifrån de individuella målen också vill att särskolan ska vara så lika den vanliga skolan som möjligt. Man vill ha betyg, och jag tycker att man ska ha hela betygsskalan, med undantag för underkännande. Vi ska inte underkänna elever i särskolan, men visst ska man kunna få de högsta betygen också i särskolan för de elever som utvecklas mycket. Det ingår också i regeringens planering inför framtiden.

Utredning om svensk film

Anf. 64 NIKOS PAPADOPOULOS (s):

Herr talman! Min fråga går till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth.

Filmen har spelat en stor roll i Sverige från Ingmar Bergmans tid, men filmen har haft en väldigt svår tid hittills. Vi blev väldigt glada när vi fick höra meddelandet från kulturministern för en månad sedan om att en särskild filmutredning kommer att tillsättas. Det var väldigt fint att höra det, men hittills har vi inte hört något mer.

Därför undrar vi: Kommer det att bli en parlamentarisk utredning, eller kommer det att tillsättas någon särskild expertgrupp som kommer att skriva regeringens förslag?

Min konkreta fråga till kulturministern är: Är det över huvud taget någon utredning på gång, eller är det inte det?

Anf. 65 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Nikos Papadopoulos och jag har båda ett engagemang i filmfrågor och har mötts i diskussion om det tidigare. Jag har också tidigare sagt att det kommer att komma en utredning. I vilken form den kommer att göras är ännu inte klart, men tanken är att den här utredningen ska börja arbeta i höst.

Nu tar man fram direktiven. Syftet med alltihop är att vi ska kunna få ett fungerande filmavtal när det som vi nu har går ut 2010. Det har varit rätt besvärligt att få till det här, för det är många parter inblandade. Samtidigt är det viktigt att vi värnar filmen, inte minst kvalitetsfilmen.

Vi har alltså samma önskan att det här ska bli någonting bra, men det är inte så stor brådska att vi i dag behöver tillsätta denna utredning, utan det räcker om vi gör det efter sommaren, till hösten.

Anf. 66 NIKOS PAPADOPOULOS (s):

Herr talman! Det är mycket positivt. Det är sant att kulturministern varit mycket intresserad av film och är det fortfarande. Det gläder mig att detta kommer så snabbt som möjligt till hösten. Jag tackar för det.

Fastighetsskatten

Anf. 67 KARIN ÅSTRÖM (s):

Herr talman! En av regeringens hjärtefrågor för cirka ett år sedan var att slott och koja skulle beskattas lika. Den nya fastighetsbeskattningen är nu genomförd. Vi tyckte att den var väldigt orättvis, och vi såg väldigt mycket konsekvenser av det här. Särskilt hårt såg vi att det skulle drabba villaägare på landsbygden.

Regeringens företrädare sade i fjol att villaägarna i Norrland är de stora vinnarna. 186 000 villaägare i Norrland skulle vara vinnare. Så blev det nu inte. Statistiska centralbyrån har faktiskt rapporterat att villorna på landsbygden är de som har fått höjd fastighetsskatt, och villorna i Lidingö, Täby etcetera har fått oförändrad fastighetsskatt.

I mitt hemlän, Norrbotten, är det hela åtta kommuner där 100 procent av alla villaägare har fått höjd fastighetsskatt. Vinnarna finns inte i Norrbotten – långt därifrån.

Jag skulle vilja fråga statsrådet Göran Hägglund: Nu när regeringen har fått det här resultatet, tänker ni åtgärda detta på något sätt och rätta till de orättvisor som vi faktiskt ser växa fram?

Anf. 68 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Låt oss dra oss till minnes hur det var tidigare. Då var det så att väldigt många människor, särskilt de som bodde i det som brukar kallas för attraktiva områden, med jämna mellanrum fick gå ut till brevlådan, vittja den på ett brev från Skatteverket och med hjärtat i halsgropen sprätta upp kuvertet för att se det nya beskedet. Skulle man kunna bo kvar, eller skulle man tvingas flytta?

Det socialdemokratiska systemet var ett tombolasystem, ett lotteri där de som fick nitlotten fick dramatiska besked. Det var någonting som inte ledde till en trygghet och en rimlig möjlighet att förutse sina boendekostnader.

Den förändring som vi har genomfört har lett till att 3,2 miljoner fastigheter har fått förändrad fastighetsskatt, sänkt fastighetsskatt, i förhållande till det system som Socialdemokraterna ivrigt putsade på. Ungefär 25 000 har fått en höjd skatt. Det är en kraftig förbättring för de boende i förhållande till den politik som Karin Åström företräder.

Anf. 69 KARIN ÅSTRÖM (s):

Herr talman! Det är faktiskt så att en villa i Lidingö, i Nacka etcetera är en god investering för ägaren. Det är också de som har råd och får låna pengar som skaffar sig de villorna.

Vid köp av en villa på landsbygden ser det helt annorlunda ut. Flertalet banker betraktar det som en ganska osäker affär, och det är därför mycket svårt i dag att få låna pengar om man exempelvis behöver köpa

en ny spis eller förbättra någonting. Det är alltså väldigt svårt i dag på landsbygden.

Det här att alla villor ska beskattas lika är därför orimligt, och det är mycket orättvist och slår onekligen väldigt hårt.

Jag ska citera vad finansministern sade i fjol: "Om vi bygger ett samhälle där några känner att de inte behandlas på ett rimligt, rättvist och förutsägbart sätt bygger vi in orättvisor i systemet." Då förstår jag att de "några" som man talar om är de som bor i Lidingö och i Danderyd.

Därför vill jag ställa frågan: Vad tänker regeringen göra för att rätta till de orättvisor som vi ser växa nu?

Anf. 70 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Man kan se på rättvisa och orättvisa på lite olika sätt. Är det rättvist att alla betalar lika, eller är det rättvist att det är på något annat sätt? Är det rättvist att en undersköterska som bor på västkusten har en fastighetsskatt på tiotusentals kronor? Är det rättvist att hon inte får möjlighet att bo kvar? Det kan man som socialdemokrat tycka.

Jag tycker inte att det är rättvist. En av de kvinnor som jag träffade under valrörelsen var en av dem som bodde i ett litet hus som hennes morfar hade byggt. Hon hade mycket låg inkomst men en väldigt hög kostnad i form av fastighetsskatt och förmögenhetsskatt, som gjorde att om det inte skulle bli någon ändring skulle hon tvingas flytta.

De förändringar som vi har genomfört gör att den personen med väldigt låga inkomster kan bo kvar. Det kallar jag rättvist. Det kallar jag klokt.

De förändringar som den här regeringen har genomfört innebär att det blir en del höjningar, ja, men det är låga höjningar. Ingen betalar mer än 6 000 kronor. Det innebär att det finns ett tak för kostnaderna. Det innebär framför allt att man får en förutsebarhet. Socialdemokraternas tombola har bytts ut mot ett system som leder till förutsebarhet, och det tror jag att de allra flesta uppskattar.

Bostadspolitiken

Anf. 71 CARINA MOBERG (s):

Herr talman! Med anledning av tomboladiskussionen tänkte jag diskutera lite bostadspolitiska frågor med bostadsministern.

Jag är oerhört bekymrad över utvecklingen på bostadsmarknaden, inte minst i Stockholmsregionen. Hyresrätten är satt på undantag, allmännyttan säljs ut, ombildas och raderas från attraktiva lägen, och nyproduktionen är i princip obefintlig. Mats Odells utredning föreslår marknadsanpassade hyror. Vi kan få se hyreshöjningar på 50–150 procent i centrala Stockholm på ett antal års sikt eller så kanske vi får ett tombolasystem för hyresgästerna.

Varför ska hyresgäster inte ha rätt till rättvisa och förutsägbara villkor när det är just den argumentationen ni för fram då det gäller villaägarna? Många försöker i stället köpa sig en bostadsrätt och därmed delta i ett annat tombolasystem kanske man kan säga, där den som bjuder högst hittar en bostad medan alla andra lämnas utanför.

Prot. 2007/08:107
8 maj

Frågestund

Jag hade egentligen många fler frågor som jag ville ställa, men jag får återkomma vid nästa tillfälle. Jag skulle dock vilja fråga Mats Odell vad som är regeringens politik för att lösa orättvisorna på bostadsmarknaden.

Anf. 72 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Tombola, sades det. Jag vet inte vad man ägnar sig åt när man står i bostadskö. Carina Mobergs parti hade ansvar för detta i tolv år. De lämnade efter sig en bostadskö på 200 000 personer enbart i Stockholm. I resten av landet anmälde 62 kommuner år 2002 bostadsbrist. År 2006 anmälde 122 kommuner bostadsbrist. Därtill kom ytterligare 58 kommuner som sade att de hade brist där det fanns jobb.

Den politiken har byggt på ett system som vi nu håller på att ändra. Det handlar om att skapa långsiktigt goda förutsättningar. Det handlar om att stödja hushåll som behöver komma in på bostadsmarknaden. Det gör vi genom hyresgarantier och förvärvsgarantier men framför allt genom att lägga om politiken så att det byggs mer. Sverige har byggt hälften så mycket som sina grannländer under den socialdemokratiska regeringstiden. Det är grundproblemet. Vi har byggt hälften så mycket som Finland, hälften så mycket som Norge och knappt hälften så mycket som Danmark.

Nu ser vi framåt. När den avmattning av konjunkturen som vi för närvarande ser vänder uppåt kommer det naturligtvis att också påverka bostadsbyggandet. Just nu ser vi en inbromsning på grund av att konjunkturen bromsar in, men det beror inte på åtgärder som regeringen vidtagit.

Anf. 73 CARINA MOBERG (s):

Herr talman! Man kanske egentligen inte får säga så men jag skulle önska att jag någon gång kunde få höra någonting nytt från Mats Odell. Han kan väl inte vara helt opåverkad av att människor som bor i denna region, och även andra regioner, är frustrerade över att de inte hittar en lägenhet. Han kan inte heller skylla på det som skett tidigare.

Mats Odell har nu haft ansvar för dessa frågor i ett antal år, och jag kräver av honom att han för en politik som löser människors problem på både hyresmarknaden och bostadsrättsmarknaden samt att de som önskar köpa ett småhus ska kunna göra det. Vi har tidigare hört att skatten ökar för 58 procent av dem som i dag äger ett småhus.

Vi socialdemokrater har en politik för att vi ska kunna bygga fler hyresrätter. Vi har en politik för att vi ska kunna skapa fler attraktiva bostadsområden och även öka utbudet av bostäder. Ni i den borgerliga regeringen har ingen bostadspolitik. Ni tycker inte att dessa frågor är viktiga. Ni vill att marknaden ska lösa det hela. Men, Mats Odell, håll med om att marknaden hittills under mandatperioden inte lyckats särskilt bra.

Har Mats Odell verkligen inga mer konkreta åtgärder för att ungdomar ska kunna hitta en bostad även i överhettade områden?

Anf. 74 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Vi har lagt fram ett antal bostadspolitiska förslag under den här mandatperioden. Ett av dem har diskuterats här tidigare, nämligen att minska beskattningen av boendet vilket gör det möjligt för människor att bo kvar i sina bostäder.

Det andra jag vill peka på är ett förslag som nu är på gång, den om ägarlägenheter. Det kommer att bli en helt ny upplåtelseform och innebär nya investeringar i bostäder. Vi ser att i de länder som bygger ungefär dubbelt så mycket som vi är ägarlägenheten en mycket viktig del. Det i sin tur skapar flyttkedjor. De som flyttar in i en ägarlägenhet flyttar ut från en annan bostad. En begagnad bostad blir därmed ledig för till exempel en ung människa som aldrig har råd att köpa en nyproducerad lägenhet, inte ens med de subventioner som vi nu tagit bort.

Det går inte att komma ifrån, Carina Moberg, att man inte på ett och ett halvt år kan vända tolv års misslyckad bostadspolitik. Vi är emellertid på god väg. Vi har lagt om politiken. Vi har tagit bort subventionerna. Vi har skapat långsiktigt goda förutsättningar för byggandet. Det som nu återstår är att även reformera hyresrätten och ge den ännu bättre förutsättningar framöver. En grundbult i regeringens jobbpolitik är nämligen att man ska kunna hitta en bostad där jobben finns. Så är det inte i dag.

Systembolagets monopol

Anf. 75 HANS ROTHENBERG (m):

Herr talman! Min fråga går till socialminister Göran Hägglund.

Det har nyligen genomförts en ganska omfattande annonskampanj från Systembolagets sida med helsidor i de stora dagstidningarna. Rubriken har varit ”Why can’t you guys buy wine at the supermarket?”. Det är en argumentation för Systembolagets egen existens. De skriver också att monopolet gör stor skillnad för många svenskar.

Jag har dristat mig till att titta på ägardirektiven för Systembolaget. De handlar om att Systembolaget har ensamrätt på försäljning, att det ska begränsa alkoholens tillgänglighet samt att alkoholen inte ska vara tillgänglig för människor under 20 år.

Jag skulle vilja fråga Göran Hägglund om regeringen tycker att det stämmer överens med ägardirektiven att ett statligt ägt monopolbolag driver omfattande kampanjer som går ut på att berättiga dess egen existens.

Anf. 76 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Riksdagen har i bred enighet slagit fast den svenska alkoholpolitiken. Ett viktigt instrument för genomförandet av den politiken är ett monopol när det gäller alkoholhaltiga varor. Det monopolet har bred uppslutning bland svenska folket. Det leder till just det som Hans Rothenberg var inne på, nämligen att det bidrar till en restriktiv alkoholpolitik genom att antalet ställen där man kan köpa inte blir så många, genom att vi kan ha reglerade öppettider och så vidare. Det har fungerat väl, tycker vi. Därför vill regeringen även fortsättningsvis slå vakt om monopolet.

Nu finns det en del hot mot monopolet. Vi har bland annat genom EU-medlemskapet, men också av andra skäl, sett att det sker införsel över nationsgränser. Jag tycker att det finns ett berättigat intresse att på olika sätt tala om varför vi har monopolet och vilken roll det kan spela.

I övrigt har jag ingen direkt kommentar till annonsen, som jag inte läst och därför inte vet vad den går ut på, utöver det som Hans Rothenberg beskriver.

Anf. 77 HANS ROTHENBERG (m):

Herr talman! Jag tackar så mycket för svaret.

Riksdag och regering sätter de politiska målen och anger genom ägardirektiv hur bolagen ska verkställa dessa mål. Det politiska samtalet har sin arena, och verkställigheten har sin. Det finns många statliga bolag. Talartiden räcker inte till för att nämna dem alla, trots herr Odells mycket förnämliga arbete med att decimera skaran.

Vi kan se att det finns ett antal bolag som har naturliga monopol. Det finns även konstlade monopol samt statliga bolag som inte alls verkar på en monopolmarknad utan i full konkurrens. Det gäller bland annat LKAB och Vattenfall.

Jag skulle vilja upprepa frågan. Har man satt en standard för hur statliga bolag ska lägga dyra pengar på annonser, pengar som snarare skulle kunna användas till att uppfylla ägardirektiven och de politiska målen? Är det en standard som innebär att vi framöver kan förvänta oss att också Vattenfall och LKAB kommer med helsidesannonser av liknande slag?

Anf. 78 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Den fråga som Hans Rothenberg tar upp är viktig av flera olika skäl. Vi har i ganska många år haft en diskussion om myndigheters roll som opinionsbildare. Den diskussionen tycker jag är oerhört viktig att föra. Vad kan myndigheter göra, och i vilka sammanhang, när det gäller opinionsbildning? Och i vilka fall ska den debatten föras av folkvalda, av Organisations-Sverige eller av andra? Vad ska skattebetalarna stå för över sin skattsedel?

I just det här fallet är jag ledsen att jag inte kan ge ett bättre svar. Det är min kollega Maria Larsson som har Systembolaget i sitt hägn. Jag ska föra med mig de här frågorna. Jag har själv inte läst annonserna, som sagt, men diskussionen om myndigheter som bedriver ett opinionsbildande arbete är en diskussion som vi ständigt måste föra och där regeringen naturligtvis har ett särskilt ansvar.

Tack för den frågan!

Vräkning av barnfamiljer

Anf. 79 EVA OLOFSSON (v):

Herr talman! Jag vill också ställa min fråga till Göran Hägglund som minister ansvarig för barnpolitiken.

I början av veckan fick vi uppgiften från Socialstyrelsen och Kronofogdemyndigheten att i 40 av Sveriges kommuner hade barnfamiljer blivit vräkta. 239 barn har varit med om detta att tvingas ifrån sina egna hem, att se hemmen ihopplockade utan att ha ett godtagbart alternativ att flytta till. Alternativen är ofta väldigt dåliga. Det är tillfälliga alternativ, ibland hotellrum och vandrarhem. Ur barnperspektiv är det här helt oacceptabelt, från trygghetssynpunkt, om barn ska kunna ha kontakter med kompisar och dagis och skola ska fungera.

Från Vänsterpartiet har vi föreslagit att barn inte ska kunna bo i kappsäck eller vara hemlösa. Man ska inte kunna vräka barnfamiljer utan att ha en annan god bostad som barnfamiljerna kan flytta till.

Jag undrar om Göran Hägglund skulle vara beredd att driva ett sådant lagförslag eller vilka åtgärder ministern vill vidta.

Anf. 80 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Också den här frågan ligger under Maria Larssons ansvarsområde. Men frågan är naturligtvis angelägen för oss alla.

Hur säkerställer vi en situation där barn inte hamnar i det förfärliga läge att de tillsammans med en eller två föräldrar vräks från ett boende och hamnar i en socialt än mer utsatt situation?

Jag tror att det vore olyckligt att ha något slags fribrev och säga att det här aldrig ska kunna hända, eftersom det fråntar föräldrarna ansvaret eller skyldigheten att ta ansvaret för sina barn, att betala hyran eller att i övrigt bete sig på ett sådant sätt att man får bo kvar i lägenheten. Det fordras insatser när det gäller det förebyggande och när det gäller kontakter med familjen för att sådant som kan leda till vräkning inte ska gå av stapeln.

Jag läste så sent som häromdagen en artikel som handlade om Solna kommun, som jag kan återkomma till i nästa inlägg.

Anf. 81 EVA OLOFSSON (v):

Herr talman! Självklart behöver man jobba förebyggande med samarbete mellan hyresvärdar, socialtjänst och annat. Men för mig och Västerpartiet är det orimligt att barn ska kunna bli hemlösa och behöva leva i kappsäck. Det innebär kanske inte att man inte blir tvingad att flytta, men det innebär att man inte ska kunna bli vräkt utan att det finns ett godtagbart alternativ. Man ska inte kunna bli hänvisad till vandrarhem, hotellrum eller flera tillfälliga bostäder, för då kan inte livet fungera för barn.

Jag skulle vilja fråga ministern: Kommer inte barnperspektivet i första hand här, så att barnen inte blir hänvisade till hemlöshet och tillfälliga bostäder utan garanteras ett permanent gott boende och om man behöver flytta får göra det under ordnade former?

Anf. 82 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Jag har naturligtvis ingen annan uppfattning än att det är orimligt om barn blir vräkt utan ett godtagbart alternativ. Frågan är bara: Hur kommer vi dithän att det inte sker? Säger man att det inte ska kunna ske över huvud taget finns det en risk att föräldrar som har en valmöjlighet väljer fel konsekvent, och det drabbar ytterst barnen. Därför handlar det väldigt mycket om hur vi förebygger och hur vi reagerar när problem inträffar.

Jag läste, som sagt, en artikel som handlade om Solna kommun, där man på ett effektivt sätt hade fått ned antalet dramatiskt genom att man hade jobbat väldigt intensivt med de enskilda familjerna. Kanske är det den väg som man borde gå.

Självklart är det här någonting som har med barnperspektivet att göra, någonting för kommunerna och socialtjänstlagstiftningen, att se till att det inte sker utan att vi kan skapa goda förutsättningar för barn som själva inte kan välja föräldrar eller den sociala situation som de växer upp i.

Anf. 83 TALMANNEN:

Därmed var denna frågestund med regeringen avslutad. Vi tackar deltagande ledamöter och statsråd.

Anf. 84 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Strax före frågestunden hade vi påbörjat debatten om en proposition från regeringen som handlar om Apoteket AB och vissa omstruktureringsåtgärder. Vi har lyssnat på många argument för och mot de förslag som regeringen har lagt fram.

Det huvudsakliga innehållet handlar om att vi vill skapa ett moderbolag som ska kunna se till att omstruktureringen av Apoteket AB sker på ett transparent och konkurrensneutralt sätt. Man ska kunna utläsa vad det är som händer, och det ska inte rubba en framtida konkurrenssituation.

Vi vill inrätta ett servicebolag som på ungefär samma sätt som Banverket eller Svenska kraftnät ska ta hand om det som är infrastruktur, som i dag är inbyggt inom Apoteket AB som ett företag men som bör skiljas ut för att kunna vara en service eller en struktur för alla de företag som i framtiden kommer att vara verksamma på den här marknaden. Vi vill också ha möjlighet att förbereda försäljning av ett antal apotek enligt den förfrågan om ett bemyndigade som vi har lämnat till riksdagen.

Det här är ett viktigt steg på vägen mot en reformerad, moderniserad marknad när det gäller läkemedel i Sverige.

Vi hörde naturligtvis före frågestunden en del invändningar från oppositionens sida, invändningar som vi säkert får anledning att komma tillbaka till.

Herr talman! Regeringens mål för den svenska hälso- och sjukvården är att hela befolkningen ska erbjudas en behovsanpassad, tillgänglig och effektiv vård av god kvalitet, att kort och gott ge en god vård med patienten i centrum.

Läkemedel är förstås en viktig del av sjukvården. De är en viktig del i behandlingen för de allra flesta patienter, både för att lindra och för att bota. Effektiva och väl fungerande läkemedel räddar liv, minskar lidande och lindrar smärta.

Regeringens ambition för hälso- och sjukvården är att säkerställa god tillgänglighet och valfrihet för patienten. Patienterna ska ges ökade möjligheter till delaktighet och till självbestämmande. Det är patientens behov som ska vara vägledande, inte organisationernas och administrationens behov och önskemål.

I debatten om apoteksväsendet säger sig företrädare för olika organisationer och partier vilja värna Apoteket. Apoteket AB har huvudsakligen skött sitt uppdrag bra. Det finns väldigt mycket positivt att säga om Apoteket. Men mitt intresse och mitt ansvar är naturligtvis inte i första hand att värna Apoteket AB. Mitt intresse och mitt ansvar är att värna läkemedelsförsörjningen. Mitt intresse är att säkerställa att den enskilde får tag i de mediciner som hon behöver nu såväl som i framtiden.

Stora offentliga monopol lider ofta av två problem: bristande kundfokus och svårigheter att ta till vara personalens engagemang. Bristande fokus på kunden yttrar sig ofta i bristfällig tillgänglighet och service. Personalens entreprenörsanda och innovativa idéer har sällan de bästa förutsättningarna att utvecklas i de offentliga monopolens hägn.

Tittar vi framåt tror jag att två trender kommer att vara tydliga.

För det första blir det ökade förväntningar. Patienterna, apotekens kunder, kommer inte att acceptera dålig service eller bristande tillgänglighet. Det gäller inom hälso- och sjukvården, och det gäller inom läkemedelsdistributionen. Allt fler väntar sig att få tag på nässprej när de behöver den. Man vill inte vänta till måndag förmiddag bara för att apoteket är stängt.

För det andra: Om vi ska locka de bästa farmaceuterna till yrket måste yrket ha en utvecklingspotential. Att ha flera arbetsgivare att välja på eller att ha möjlighet att öppna en egen låda tror jag är centralt om vi på sikt ska klara av kompetensförsörjningen.

Herr talman! Min bedömning är att vi har kommit till vägs ände när det gäller apoteksmonopolet. Det är inte i apoteksmonopolets form vi bäst möter framtidens utmaningar. Om det är jag helt övertygad. Men jag ser inte omregleringen som ett självändamål. Den är ett medel för att uppnå vårt mål: ökad tillgänglighet, längre öppettider, fortsatt prispress och en patientsäker distribution. Jag är förstås inte ensam om den här uppfattningen.

Tidigare i debatten citerades en artikel där Apotekets ledning hade skrivit. Jag hade tänkt återkomma till den med ett annat citat. Ledningen för Apoteket AB skrev så här på DN Debatt: "Apoteket AB är övertygat om att ett slopande av monopolet skapar bättre tillgänglighet, sortiment och service. Vi kommer att få fler apotek och möjligheter att handla utvalda receptfria produkter i dagligvaruhandeln. Det låter kanske märkligt att det kommer från oss – men vi är övertygade om att när vi får konkurrens så kommer servicen och tillgängligheten för den enskilde medborgaren att avsevärt förbättras." Som det brukar heta: Jag kunde inte ha sagt det bättre själv, eller rättare sagt, jag kunde inte ha skrivit det bättre själv.

Förutsättningarna för en väl fungerande konkurrens debatteras förstås med stor intensitet. Med lite perspektiv är det glädjande att höra politiker på vänsterkanten oro sig över risken för bristande konkurrens. Den oron skulle naturligtvis inte ha artikulerats för, låt oss säga, 20 år sedan.

Det har uttryckts en oro för att det ska bli ett fåtal aktörer som dominerar apoteksmarknaden, men i dag är det värre än så. Det finns en enda aktör som har total dominans i dag. Att vi uppnår konkurrens på den framtida marknaden är centralt för att omregleringens syfte ska uppnås. De små aktörernas möjlighet på den framtida marknaden är också en fråga som finns med i debatten.

Herr talman! De här frågorna och många därtill jobbar vi i Regeringskansliet intensivt med just nu. Det är ett grannlaga arbete som vi tar på stort allvar, och vi är måna om att det blir rätt och riktigt genomfört. Det är vår första prioritet.

Vi är väl medvetna om komplexiteten i nuvarande regelverk och om att vi måste vara utomordentligt kloka i varje steg vi tar för att kunna uppnå de förbättringar som vi siktar på. Samtidigt låter vi oss inte skrämmas av det. Vi vet att det är fullt genomförbart. Ett metodiskt och ordnat arbete borgar för en lyckad reform.

Prot. 2007/08:107
8 maj

*Bildande av moderbolag för Apoteket AB
samt vissa omstrukturingsåtgärder*

Herr talman! Ytterst genomför vi detta ganska komplicerade projekt för att det är rätt. Vi anser att det är rätt att ge enskilda farmaceuter möjlighet att starta eget. Vi anser inte att det är motiverat med ett förbud för andra än Apoteket AB att driva apoteksverksamhet. Vi tror att den här reformen kan frigöra den kreativitet som i dag finns inlåst i monopolet.

Vi anser att det är rätt att bjuda in andra aktörer på den svenska marknaden. Det kan bidra med nya koncept och förnya serviceutbudet. Vi anser att det är rätt att nya aktörer får rätt att bidra till ökad tillgänglighet och längre öppethållande. Vi anser att det är rätt att apotekens kunder, Sveriges befolkning, får välja vilket apotek de vill besöka och att de ges rätt att köpa vissa receptfria läkemedel även efter kl. 18 eller på en söndag.

Vi är övertygade om att omregleringen av apoteksmarknaden ger försätningsgarantier för en förbättrad handel med läkemedel. Jag är övertygad om att framtiden kommer att utvisa att det är en riktig bedömning.

Vi har kunnat höra en del invändningar under debatten. De har varit av lite olika karaktär. En del har rört det formella kring de förslag som vi har lagt till riksdagen. Man har tyckt att det är en felaktig ordning eller liknande. Ytterst handlar det om att man ogillar varje idé att öppna monopolet för andra. Sedan gäller det att hitta argument för det. Hade vi lagt fram ett annat förslag till beslutsordning och tagit det i en annan turordning hade ni varit arga för det. Grunden är ju att ni inte gillar att fler får driva apotek.

Ylva Johansson har ställt ett par frågor till mig. En handlade om pris-sättningsmodellen. Hon frågade: Tänker regeringen använda den modell som utredaren presenterade? Mitt svar är: Detta kan jag inte svara på i dag. Vi håller på att bereda frågan i Regeringskansliet utifrån alla de synpunkter som har kommit in under remissomgången, och så kommer vi att diskutera oss fram till en lösning som svarar mot den målbild vi har.

En annan fråga är: Hur många apotek anser jag att det är lämpligt att sälja? Vi har bett om ett bemyndigande från riksdagen om att sälja upp till hälften av de apotek som Apoteket AB i dag disponerar. Vi kommer senare tillbaka med en beskrivning av hur många det kan handla om.

Elina Linna säger att detta görs enbart av ideologiska skäl. Man kan bli lite förvånad över att man i Sveriges parlamentariska församling tycker att det skulle vara fel att ha en ideologisk uppfattning. Vi har den ideologiskt grundade uppfattningen – en uppfattning som vi också tycker att det finns evidens för, för att använda ett uttryck som ofta används i det här utskottet – att mångfald är bra. Människor är olika, och det är bra att man kan välja på lite olika sätt. Vi tror att det är bra med lite tävlan mellan olika företag, för vi tror att det leder till ett bättre serviceutbud. Detta kan man säga är ideologiskt grundat.

Ser man det enbart pragmatiskt tror vi att detta leder till en större tillgänglighet, det vill säga något som är bättre för svenska medborgare. Vilken regering skulle lägga fram förslag som man tror leder till försämringar? Vi tror att detta leder till ökad tillgänglighet. Det blir lättare att få tag i läkemedel vid tidpunkter som är lite udda med apotekets mått mätt.

Elina Linna säger att det är omodernt att räkna antalet apotek. Ändå har det varit detta som vi har excellerat i under interpellationsdebatter här tidigare. Det spelar naturligtvis en roll vilken tillgång man har till fysiska

apotek. Jag vill se många fysiska apotek dit jag kan gå och rådgöra med en farmaceut om vad som är det bästa för mig.

Ombuden är jättebra. Jag gillar verkligen ombudsverksamheten – alltså ombuden för Apoteket AB – men den är inte svaret på alla frågor. Riktiga apotek har en kvalitet som inte ombuden kan ge. Ombuden kan ta fram en vara ur ett skåp och leverera den till mig och referera vad som står på bipacksedeln, men de kan inte tillhandahålla fullständig rådgivning.

Thomas Nihlén säger att vi borde kunna uppnå de här sakerna ändå. Man borde kunna uppnå dem inom ramen för monopolet, tycker han. Frågar man Apoteket AB säger de: Javisst, men då måste vi få mer pengar – antingen genom att staten inte tar ut något från Apoteket AB, genom att staten pumpar in pengar eller genom att vi höjer priserna. Thomas Nihlén lutar såvitt jag förstår åt att vi borde höja priserna på läkemedel. Det var i varje fall vad han sade i sitt inlägg.

Frågan blir då: Hur mycket vill Thomas Nihlén höja läkemedelspriserna i Sverige som ett alternativ till vårt förslag om att avskaffa monopolet? Är Elina Linna med på att höja priserna? Hur mycket mer är det acceptabelt att pensionärerna får betala? Tycker Ylva Johansson att det är en bra idé att gå fram med förslag som innebär höjda priser för de människor som är beroende av läkemedel? Jag tycker det inte.

Det förslag som vi nu lägger fram handlar om att vi ber riksdagen om vissa bemyndiganden. Det syftar till att vi ska kunna få klara besked från riksdagen om vad vi har möjlighet att göra.

Vi arbetar med en proposition som kommer att ge svar på alla de frågor som tidigare har ställts om prissättningsmodell och annat. Vi kommer att leverera en proposition till riksdagen som man i tur och ordning kommer att ta ställning till. Som tidigare sagts är några försäljningar inte aktuella förrän riksdagen har fattat sitt beslut. Det är självklart.

Men om riksdagen hade sagt till oss att den väg som vi nu pekar ut, att sälja apotek, inte är en acceptabel väg hade vi inte kunnat gå fram med det förslag som vi nu har. Därför vill vi försäkra oss om att vi har riksdagens stöd för det som vi vill göra.

Jag gissar att inte alla här i kammaren kommer att göra vågen när vi så småningom kommer till voteringstillfället. Men jag tror att det är tillräckligt många som ser att monopolens tid är förbi. Nu är det dags för någonting där vi får en ökad service och en förbättrad tillgänglighet, en bättre tillgänglighet till de läkemedel som så många så väl behöver.
(Applåder)

Anf. 85 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Att vi begär att regeringen ska bereda sina ärenden noggrant och korrekt och att vi begär att sakliga skäl ska redovisas, inte bara ideologiska skäl, innan riksdagen tar beslut är inte oppositionens påfund. Det är grundlagens.

Det handlar inte om att man ska undanröja ideologiska skillnader, utan det handlar om respekt för demokratins spelregler.

Om jag vore i Göran Hägglunds kläder skulle jag vara lite mer försiktig med att uttala mig med tanke på den oerhört skarpa kritik som Riksdagen riktade mot regeringen när det gällde beredningen av utförsäljningen av andra statliga företag. Man fick kritik just för att man en-

Prot. 2007/08:107
8 maj

Bildande av moderbolag för Apoteket AB samt vissa omstrukturingsåtgärder

bart baserade sig på politiska pamfletter och ideologisk övertygelse och inte redovisade underlag för riksdagen.

Nu får vi se vad en framtida granskning av den här hanteringen kommer att visa, men om jag vore i Göran Hägglunds kläder skulle jag uttrycka mig något mer försiktigt om detta.

Herr talman! Göran Hägglund talar om att man ska uppnå konkurrens och att det är centralt. Det förslag som finns handlar om att man ska skapa konkurrens mellan apotek som säljer receptbelagda läkemedel. Priset är fixt. Det är samma pris i alla apotek. Det är läkaren som förskriver vilket läkemedel man ska ha – det är ju själva definitionen av receptbelagda läkemedel. Det är direkt olämpligt med överkonsumtion – vi bör avråda från det. Och det är inte kunden som betalar.

Där tror man sig kunna skapa en fungerande marknad samtidigt som man raserar möjligheten på den marknad där konkurrensen faktiskt fungerar i dag. Då talar jag om den mycket välfungerande konkurrens som vi i dag har mellan läkemedelsbolagen när de säljer till Apoteket. Denna fria konkurrens vill man ersätta med att en statlig myndighet ska reglera priserna och gå in och granska alla kommersiella avtal.

Anf. 86 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! När det gäller frågan om beredningen menar jag att vi har uppfyllt allt det som grundlagen föreskriver och långt mer än detta. Vi går fram med några förslag. Vi ber om ett bemyndigande från riksdagen som kommer att innebära att vi, när beslutet är fattat, kan gå vidare i ett annat steg.

Jag tror att detta är någonting som passar riksdagen som parlament, oavsett vilken uppfattning man har i sakfrågan. Det är så vi borde göra.

När det handlar om konkurrensen är läkemedelsföretagen naturligtvis de första som skulle säga att vi har en mycket väl fungerande konkurrens. Samtidigt är Sverige, som har beskrivits i debatten tidigare, ett av de länder där man kan ta ganska bra betalt för läkemedel.

Det är rätt som det sägs att vi har en liten marginal när det gäller Apotekets kostnader för att distribuera läkemedel. Men det är också så att Sverige är ett land där man kan tjäna ganska bra med pengar för att vi inte riktigt har kraft att sätta emot i förhandlingarna.

Men det här är ändå någonting som vi själva funderar mycket på och som vi ska fundera mycket på, eftersom det är en av nyckelfrågorna. Prissättningsmodellen är en av nyckelfrågorna. Därför ska vi inte hasta förbi den frågan men heller inte resonera så lättvindigt som jag upplever att Ylva Johansson gör.

Jag vill bara gå tillbaka lite till frågestunden. Det kom en fråga om Systembolaget. Jag sade att Systembolaget har vi för att begränsa tillgängligheten när det gäller alkoholhaltiga produkter. När det gäller läkemedel tycker jag inte att det finns samma skäl. Vi har skäl för att upprätthålla en hög säkerhet när det gäller läkemedel. Men jag kan inte se några skäl till att upprätthålla ett monopol. När det gäller Systembolaget är det för att begränsa tillgängligheten. Men varför ska vi ha ett monopol när det gäller läkemedel som vi vill att människor ska kunna få tag i?

Anf. 87 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Vi kan jämföra läkemedel med alkohol. Skillnaden är den att läkemedel huvudsakligen inte betalas av kunden, i alla fall inte receptbelagda läkemedel, utan av staten och skattebetalarna. När det gäller alkoholen betalar naturligtvis kunden hela beloppet själv. Dessutom är det ett stort belopp som går till skattebetalarna i form av skatt. När det gäller läkemedel är det på det andra sättet.

Därför finns det skäl för oss som är satta att förvalta skattebetalarnas pengar på bästa sätt att vara mycket noga med de reglerna, så att vi kan säkerställa att vi använder skattebetalarnas pengar på det mest ändamålsenliga sättet.

Jag tror att många är beredda att betala skatt för att vi ska kunna tillhandahålla bra och säkra läkemedel med god tillgänglighet för våra medborgare. Men då ska vi också sätta upp sådana system.

Det regeringen förmodligen kommer att föreslå – det är i alla fall vad utredningen har föreslagit och det som är grunden för den här propositionen – är en modell där man vill skapa konkurrens på en marknad där det kommer att vara svårt att göra det, eftersom flera av de grundläggande förutsättningarna för en fungerande konkurrens inte finns. Kunden betalar inte. Skattebetalarna betalar. Det är läkaren som avgör vilket läkemedel man ska ha. Priset är fixt; du kan inte konkurrera med det.

I stället går man ifrån den delen där konkurrensen fungerar. Även om vi inte har de lägsta inköpspriserna på läkemedel i Sverige har vi de lägsta utpriserna. Det beror på att mellanhänderna i Sverige inte har kunnat sko sig på samma sätt som man har kunnat göra i de flesta andra länder.

Den här konkurrensen kan säkert också förbättras, men den är unikt väl fungerande, vilket också OECD visade i sin genomgång. Det är den här välfungerande konkurrensen som regeringen nu vill ersätta med någonting annat – Göran Hägglund kan inte klargöra vad det är. Då ska vi komma ihåg att det han inte kan svara på är hur vi ska handskas med 23 miljarder i skattemedel årligen.

Anf. 88 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag tror att det är viktigt för den som lyssnar på den här debatten att tänka efter lite grann.

Nu säger Ylva Johansson att Göran Hägglund i dag inte kan klara ut det här. Men om jag skulle berätta i detalj hur det ska bli skulle vi inte ha den grundliga beredning som jag antar att alla i kammaren är intresserade av att vi har.

Vi har lagt fram en proposition där vi har föreslagit vissa saker. Vi hoppas att riksdagen kommer att ställa sig bakom den. Då får vi klartecken för att gå vidare i nästa steg.

Självklart är frågan om prissättningsmodellen en av de mest centrala frågorna i det här sammanhanget. Den är kanske till och med den allra mesta centrala frågan. Det är nämligen väldigt mycket som är beroende av vilken modell som väljs. Därför lägger vi ned väldigt mycket möda på den frågan. Vi har naturligtvis ingen annan ambition än att hitta en väg som fungerar på bästa möjliga sätt.

När det gäller OECD glömmer Ylva Johansson att nämna att OECD säger att man tror att tillgängligheten skulle kunna öka om apoteksmarknaden öppnades. Det är en ganska central information i sammanhanget, eftersom det är den fråga som vi diskuterar en hel del i dag, i alla fall i någon liten mån.

Jag vill, som flera har gjort här tidigare, stryka under att det inte handlar om en avreglering. Några envisas, naturligtvis mot väsentligt bättre vetande, med att säga "en avreglering". Det handlar ingalunda om en avreglering. Det är någonting helt annat att sälja läkemedel än att sälja cykelslangar eller knäckebröd. Därför måste vi ha en oerhört tydlig reglering när det gäller de här sakerna.

Det handlar om att utnyttja marknadens krafter där de kan vara en tjänare för att vi ska uppnå de syften som vi vill uppnå, likaväl som att vi har privata läkemedelsföretag, som Socialdemokraterna nu inte längre vill förstatliga, eftersom vi tror att de är ganska bra på att skapa nya läkemedel och att vi därmed ser till att de kommer till nytta för patienten genom en klok politik.

Anf. 89 THOMAS NIHLÉN (mp) replik:

Herr talman! Först vill jag förtydliga något som jag nämnde i mitt anförande som också socialministern tog upp. Jag nämnde att vi skulle kunna få fler apotek och större tillgänglighet även med dagens system. Då nämnde jag att man skulle kunna tänka sig att finansiera fler apotek med att ta någon procent av handelsmarginalen. Det är ett sätt.

Man kan också tänka sig att man kan sänka avkastningskraven på Apoteket AB. Regeringen har höjt dem successivt.

När det gäller hur mycket det skulle kosta och så vidare presenterar regeringen mig veterligt ingen som helst samhällsekonomisk analys av vad avregleringen kommer att kunna kosta för staten och skattebetalarna. Socialministern liksom alla de övriga alliansföreträdarna nämner just prisargumentet. Socialministern använder orden fortsatt prispress som ett huvudargument för avregleringen.

Jag försökte i mitt anförande visa hur orimligt det är att tro att en avreglering skulle ge lägre priser på receptbelagda läkemedel. Vi har redan i dag bland de lägsta priserna. På generiska läkemedel har vi de lägsta priserna i hela Västeuropa.

Jag tänkte igen läsa upp det som var från OECD-rapporten. Det står så här: Den jämförelsevis låga kostnaden för läkemedel beror i första hand på ett billigt och effektivt distributionssystem som innefattar en statligt ägd apotekskedja med låg handelsmarginal.

Min fråga till socialministern är: Vilket intryck har regeringen tagit av OECD-rapporten? Delar man OECD:s slutsats att det är just monopol-systemet som bidrar till de låga priserna i Sverige?

Jag skulle också vilja ha svar på om prisargumentet fortfarande är ett av huvudargumenten för regeringen när man nu vill börja avyttra och sälja apotek.

Anf. 90 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Det allra viktigaste argumentet för mig har alltid varit och kommer att bli att öka tillgängligheten. Jag tror också att det här är det bästa sättet att öka prispressen.

Det är lite enkelt att säga lägre kostnader. Frågan är om vi någonsin kommer att få lägre kostnader. Det tillkommer ju nya innovativa läkemedel hela tiden som sannolikt gör att vi kommer att få ökade kostnader. Det ska vi vara tacksamma för. När nya läkemedel kommer som gör att vi kan bota och lindra är det något som är väldigt bra förstås.

Men jag tror att vi får en lägre kostnad genom vårt förslag än vad vi får om vi ingenting gör. Det tror jag är det hederligaste svaret jag kan ge på den frågan och ett tydligt svar.

Thomas Nihlén säger nu att en idé vore att höja priserna med några procent på läkemedel. Det är intressant att ta den diskussionen. Hur mycket är Miljöpartiet berett på? Är det en linje som Elina Linna också hyllar? Ylva Johansson undvek den frågan i vår replikväxling här tidigare. Hur mycket högre priser är man beredd att ta med den modell som man själv förordar? Vi tror att det kommer att uppstå av sig själv på marknaden.

Thomas Nihlén anger också ett alternativt förfaringsätt, nämligen att sänka avkastningskravet på Apoteket AB. Det får då konsekvenser i att staten har mindre pengar än vad man har haft tidigare. Då är frågan: Ska man höja skatter för att ta in de pengarna, eller ska man skära ned på något annat område och i så fall vilket? Det borde vara ett besked som Thomas Nihlén så småningom blir skyldig oss när vi ska debattera de här frågorna vidare.

Generikareformen är av utomordentligt stor betydelse. Efter många års tjat kom så småningom en lagstiftning i Sverige som tillhör de verkligt effektiva. Vi har kunnat pressa ned kostnaderna efter en lång följd av år av väldigt stora kostnadsökningar. Det är något som vi ska vara väldigt glada för att Sverige till sist gjorde. Sådana stora hugg kan vi inte göra mer i framtiden, såvitt jag kan se. Men det gäller att hitta mekanismer som gör att vi håller tillbaka prishöjningar.

Anf. 91 THOMAS NIHLÉN (mp) replik:

Herr talman! Socialministern säger att jag och Miljöpartiet har sagt att vi ska höja priserna på läkemedel. Men det har vi ju aldrig sagt. Det jag sade var att vi skulle höja Apotekets handelsmarginal. Det är inte precis samma sak.

När det gäller generiska läkemedel är vi överens om, tror jag, att anledningen till att vi har Europas lägsta priser just på generiska läkemedel är den prissättningsmodell som Läkemedelsförmånsnämnden använder sig av. Det har sagts tidigare i debatten att staten och skattebetalarna sparade ungefär 5 miljarder förra året på det prissättningssystemet.

Det som förvånar mig är att det här väldigt kostnadseffektiva systemet vill nu regeringen förmodligen ta bort och skrota. Det innebär att den renodlade priskonkurrens på generiska läkemedel som i dag finns mellan läkemedelsföretagen där det billigaste alltid vinner ska ersättas av, som man kan läsa ut av utredningen, någon form av planmässig statlig prissättning.

Min fråga till socialministern är om regeringen föredrar ett prissättningssystem för generiska läkemedel som styrs av planmässig statlig prissättning eller ett system där det råder full konkurrens mellan läkemedelsbolagen.

Anf. 92 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag är ledsen, men Thomas Nihlén kommer inte att få något svar på den frågan nu. Det är inte det som vi debatterar i dag. I dag debatterar vi de förslag som regeringen har lagt fram för riksdagen för att få ett ställningstagande till. De andra frågorna som rör prissättningsmodeller är det som vi håller på att bereda.

Thomas Nihlén säger nu att regeringen förmodligen vill ta bort nuvarande ordning. Thomas Nihlén får naturligtvis säga precis vad han vill. Men vi håller på att bereda frågan för att hitta en prissättningsmodell som är ändamålsenlig för att uppnå de syften som vi har. Till de betydelsefulla syftena hör naturligtvis att öka tillgängligheten, att skapa säkerhet, att skapa goda förutsättningar för dem som vill driva apotek.

Thomas Nihlén frågade tidigare vilka intryck jag har tagit av OECD-rapporten. Det är precis som det sägs. Stordriftsfördelar genom ett monopol kan leda till distributionskostnadsfördelar i vissa sammanhang, men det kan också leda till att vi inte blir lika på hugget när det gäller att kapa kostnaderna i ledet dessförinnan.

Det är där som vi behöver klura. Vad kan vi göra ytterligare för att sänka priserna för den enskilda konsumenten genom att pressa tillbaka kostnaderna hos de läkemedelsföretag som vill leverera sina saker?

Det är en sak som jag har lärt mig. En annan sak som jag har lärt mig genom OECD-rapporten är att monopol inte är någon bra idé.

Anf. 93 ELINA LINNA (v) replik:

Herr talman! Socialministern förenklar gärna det som vi i oppositionen säger. Självklart vill jag också ha riktiga apotek. Jag menar endast att vi får mer Internethandel. Då får man läkemedlen hem i brevlådan. Då kan till exempel alla barnfamiljer ha nässprej hemma så att de klarar sig över helgen om barnen råkar få en förkylning.

Egentligen vill jag fortsätta med hur regeringen kan säkerställa totalt utbud av både receptfria och receptbelagda läkemedel över hela landet. I dagens Dagens Nyheter resonerar Mats Odell, Göran Hägglunds partikamrat och tillika ministerkollega. Han tror att människors rädsla för breddat eller utländskt ägande avtar när de ser apotek i varje gathörn i andra länder. Då får jag en association till att Mats Odell tycker att vi ska ha ett apotek i varje gathörn och att han verkligen har ett storstadsperspektiv.

Jag tar ett annat exempel från socialministern. Inte ens socialministern tycker att man ska ha ett apotek i varje gathörn i Bankeryd. Jag hörde när Göran Hägglund häromveckan sade att det räcker med ett apotek i hans hemkommun. Där finns ungefär 8 500 invånare.

Men för de kommuner som inte har så många invånare ens, hur kan regeringen garantera de olika tillgänglighetsmöjligheter som socialministern hittills har talat om? Nu vill jag ha konkreta beskrivningar. Ett exempel: Hur kommer folk i Vittangi att garanteras att ha apoteket kvar?

Anf. 94 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag ska bara korrigera Elina Linna så att vi inte skapar oro i Jönköpings kommun. Bankeryd är en liten del av Jönköpings kommun. Där bor 8 500 av kommunens 120 000 invånare. Jag tror inte att det räcker med ett apotek i Jönköpings kommun. Jag tror att det behövs

många fler, men i min föreställningsvärld kommer det att finnas ett apotek i Bankeryd även i framtiden.

Elina Linna beskrev det resonemang som vi har fört om att vi vill öka tillgängligheten och sade enligt mina noteringar att det är omodernt att räkna antalet apotek. Jag vill då förklara att många människor inte upplever det så. Det är viktigt att det finns fysisk tillgång till apotek. Närheten har alltså ett oerhört stort värde, inte minst närheten till rådgivning av personer som är kunniga när det gäller läkemedlens användning och läkemedlens effekter. Därför är jag angelägen om att det finns många apotek.

Elina Linna tycker att jag här och nu exakt ska förklara vilken teknik vi ska ha för att garantera att inga apotek fortsättningsvis ska flyttas och att apotekstäckning inte på något sätt ska förändras. Jag vill bara påminna om att även med nuvarande ordning försvinner apotek här och var. Det har skett en förändring över tid. Det går inte att garantera att det inte sker förändringar även i framtiden. Vad jag pekar på är att exempel från andra länder som har genomfört en förändring på apoteksmarknaden tyder på att vi får fler apotek än vad vi eljest skulle ha. Det har ett väldigt stort värde.

Jag kommer att arbeta för att vi inför den proposition som vi kommer att leverera till riksdagen och som vi får tillfälle att diskutera i det sammanhanget kommer att hitta mekanismer som gör att vi kan säkerställa att vi har en apoteksverksamhet som sträcker sig långt ut i Småorts-Sverige. Det tror jag är betydelsefullt.

Anf. 95 ELINA LINNA (v) replik:

Herr talman! Då får jag be Bankerydsborna om ursäkt. Jag har höjt Bankeryd till kommunnivån. Det var inte min mening, utan jag menade socialministerns hemort. Jag vill använda rätta ord. Socialministern glömde bort eller antecknade inte när jag talade om Internethandeln. Det lilla ordet "kanske" var med. Så bestämd var jag inte när jag talade om antalet apotek.

Det är intressant med glesbygden ändå. Vi hade en debatt för några veckor sedan där den här diskussionen kom upp. Jag ställde till Göran Hägglunds partikamrat Chatrine Pålsson Ahlgren samma fråga: Hur kan man garantera att det kommer att finnas apotek i mindre orter? Då fick jag till svar från Chatrine Pålsson Ahlgren att Apoteket AB ska se till att det finns apotek i glesbygden.

Det tycker jag är intressant, för det måste man ha börjat diskutera i regeringen. Hur tänker man lösa det? Hur kommer det att fungera när Apoteket AB ska fungera på en avreglerad marknad? Kommer regeringen att se till att Apoteket AB klarar sig med mindre befolkningsunderlag och kan garantera att det finns apotek också på mindre orter?

Anf. 96 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Är det så att någon ger intryck av att man kan utfärda garantier för att alla nuvarande apotek finns kvar i evig tid ska vi misstro en sådan person. Några sådana garantier kan inte utfärdas oavsett i vilken form vi driver apotek. Det tror jag att Elina Linna och jag är överens om.

Däremot gäller det att skapa förutsättningar som är så goda som möjligt för att det ska finnas apotek även i de mindre orterna. Jag noterar

Prot. 2007/08:107
8 maj

Bildande av moderbolag för Apoteket AB samt vissa omstrukturingsåtgärder

med intresse när jag läser i utskottets handlingar den utfrågning man hade av Apotekets vd Stefan Carlsson. Han beskriver att det inte sällan är så att apotek på små orter har en bra lönsamhet. Man ska inte utgå, säger han, från att de är olönsamma. Tvärtom upplever de ofta en köptröhet och är välfungerande på ett sätt som gör att de är väldigt lönsamma. Detsamma kanske inte kan sägas om varje apotek.

Sist och slutligen är det klart att vi sannolikt inte kommer att kunna enas så att alla trycker på ja-knappen när vi kommer till omröstningen. Det som vi har gjort nu är ett litet steg på vägen som går ut på att vi ska underlätta för människor att få tag på mediciner oavsett var de bor. Man ska kunna få det vid tidpunkter som i dag inte kan vara aktuella inom den nuvarande ordningen. Det är regeringens ambition, tillsammans med att upprätthålla stor säkerhet och en fortsatt prispress på de här livsviktiga produkterna i alla meningar för att vi ska kunna få ett bättre Sverige, framför allt för dem som är beroende av mediciner.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

8 § Genomförande av EG-direktivet om ett särskilt förfarande för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i forskningssyfte

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2007/08:UbU14
Genomförande av EG-direktivet om ett särskilt förfarande för tredje-
landsmedborgares inresa och vistelse i forskningssyfte (prop.
2007/08:74).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 11 §.)

9 § Fjärrvärmelag m.m.

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2007/08:NU11
Fjärrvärmelag m.m. (prop. 2007/08:60).

Anf. 97 TOMAS ENEROTH (s):

Herr talman! Ärade ledamöter av denna kammare! Vi ska nu debattera näringsutskottets betänkande om ny fjärrvärmelag. Det är en lag som riksdagen har väntat på. När den äntligen levererades visade det sig att den ändå innehöll ett antal påtagliga brister. Därför har vi från oppositionen ett antal reservationer, och jag vill inledningsvis yrka bifall till de aktuella reservationerna från Socialdemokraterna.

Samtidigt är det naturligtvis bra att vi har fått ett förslag till ny lagstiftning för fjärrvärme på riksdagens bord. Fjärrvärmen utgör i dag den dominerande uppvärmningsformen i över 240 av landets 290 kommuner. Det är klart att det är viktigt. Nästan hälften av hela vårt uppvärmnings-

behov för bostäder och lokaler tillgodoses med fjärrvärme. Det är alltså ingen liten fråga vi egentligen debatterar, inget litet regelverk utan viktigt för väldigt många i Sverige.

Ett av skälen till detta är att det har varit en lyckosam utbyggnad av fjärrvärmen i Sverige, inte minst genom de kraftiga satsningar som med socialdemokratisk ledning gjorts under många år. Vi har sett till att minska oljeberoendet. Vi har fått ett effektivare energiutnyttjande, vi har sett till att vi får en allt större användning av förnybara bränslen och minskade utsläpp av klimatpåverkande gaser.

I detta ligger hela den fantastiska *success story* som utbyggnaden av fjärrvärme inneburit. Inte minst har de omställningsstöd som vi från Socialdemokraterna initierat varit viktiga. Nu har den borgerliga regeringen dessvärre minskat ambitionsnivån väsentligt när det gäller omställningsstöd, vilket är allvarligt. Det leder till färre investeringar för den klimatomställning som vi vet är nödvändig, inte minst i vårt energisystem.

Det är ett kortsiktigt tänk av en regering som borde ha bättre ambitioner på klimatområdet. Åtminstone har man det när man är på internationella konferenser, men på nationell nivå lägger man tid och kraft på att nu minska ambitionsnivån när det gäller Klimpstödet, energiomställningen eller stöd till enskilda husägare som vill konvertera från sin oljepanna till fjärrvärme. Det här får långsiktiga effekter. Det innebär att vi kommer att få en utveckling med fortsatt höga priser på fjärrvärme. Allt fler avstår från att investera i fjärrvärme.

Frågan om prisprövning är ett tydligt exempel på det här. Samtliga de som har uppvakttat näringsutskottet har påpekat vikten av att vi får en prisprövning, någonting som förhindrar en kraftig uppgång av priserna på fjärrvärme. De har påpekat hur viktigt det är att återfå förtroendet för branschen, inte minst för att kunna säkerställa fortsatt utbyggnad. Det har handlat om fjärrvärmeföretagen själva men också Sabo, Fastighetsägarna, Villaägarna och andra som har sagt att man måste göra någonting för att människor ska våga tro på och ansluta till fjärrvärme framöver.

Priset för fjärrvärme har ökat med över 30 procent i landet, över 50 procent i Stockholmsområdet. I Nils Holgerssonundersökningen konstateras att i nästan 75 procent av landets kommuner finns det billigare alternativ än fjärrvärme. Det är naturligtvis ingen bra utveckling för ett land som har ambitioner att rationellt och effektivt se till att ha en tydlig omställning av sitt energisystem.

Regeringen har inte hörsammat de eniga kraven från alla aktörer på att vi ska införa en prisprövning. Man har inte vågat ta det bud som Fjärrvärmeutredningen föreslog om att införa en möjlig prövning av priset. Det enda argument som regeringen anför för detta i propositionen är att man inte lyckats hitta en modell, en metod för att avgöra om priset kan vara skäligt eller inte.

Jag tycker att regeringen har sett alldeles för defensivt på detta. Jag tycker att regeringen inte har vågat. Precis som vanligt när det gäller energipolitiken väntar man och avvaktar i stället för att agera. Det rimliga vore att Fjärrvärmenämnden fick i uppdrag att i dialog med parterna se till att hitta en metod om vad som skulle kunna vara en grund för skälig prissättning. Jag hade hoppats att vi i näringsutskottet, där det finns ledamöter som är djupt engagerade i fjärrvärmeutbyggnaden, skulle ha

Prot. 2007/08:107
8 maj

Fjärrvärmelag m.m.

vågat ta ett enigt initiativ och säga: Okej, vi erkänner att regeringen var lite feg, men låt oss nu gemensamt i utskottet tala om att vi vill ha en prisprövning. Ja, vi vågar låta Fjärrvärmenämnden tillsammans med parterna hitta en modell för detta.

I stället blev det som det ofta blir, det fanns inget uppenbart eller tydligt mandat för ledamöterna på den borgerliga sidan att göra något annat ställningstagande än det som har kommit från Rosenbad. Jag tycker att det är beklagligt därför att riksdagen här skulle ha kunnat göra en tydlig skillnad. Nu tvekar man och tövar, och jag undrar varför.

När nu samtliga har uppvaktat oss, fjärrvärmebranschen, Sabo, Fastighetsägarna och Villaägarna, och alla har argumenterat för en prisprövning, har de fel? Man kan till och med ställa sig frågan: Vill de borgerliga partierna över huvud taget ha en prisprövning? Det är lite tvetydigt i texten från regeringen om det är så att man egentligen vill ha en prisprövning. Men om en marknad inte fungerar måste man väl ändå ta ansvaret att reglera och skapa rimliga förutsättningar när nu relationerna är så olika mellan kunden och de stora aktörerna som kanske har lokala eller regionala monopol.

När det gäller ett annat naturligt monopol, elmonopolet och elnäten, utövar Energimarknadsinspektionen en tydlig priskontroll. Varför ska inte fjärrvärmekunderna ha samma möjlighet?

I propositionen tas också frågan om tredjepartstillträdet upp. Jag tänker inte nämna så mycket om det. Men det är klart att det skulle vara en fantastisk utveckling. Det skulle kunna öka effektiviteten i fjärrvärmenäten och ge fler industrier möjlighet att bidra med sin spillvärme för att på det sättet bygga ut möjligheten för fler att ansluta till fjärrvärmenäten och koppla ihop dem. Det är en viktig angelägenhet för oss att ge tydliga signaler om att det är en möjlig utveckling. Här hade vi velat ha ett väsentligt mer aktivt förhållningssätt från regeringens sida.

Men återigen, regeringen och de borgerliga partierna avvaktar och väntar såsom i energipolitiken i övrigt. Vi har inte tid att vänta.

Som en tredje del i propositionen föreslår också regeringen att man ska lägga ganska stora uppgifter på fjärrvärmeföretagen att lämna in uppgifter. Det är bra. Ska man kunna göra en prisprövning, ska vi kunna se om priset från Fortum är rimligt när de har höjt med 50 procent i Stockholm under en relativt kort period, är det klart att man måste ha en transparent, genomskinlig, bild av hur priset faktiskt har påverkats och vad det är som påverkar priset.

Men när regeringen har velat utforma en modell för detta har man dessvärre lyckats krångla till det ordentligt. I stället för att säga att det rimliga vore att SCB, som är en gemensam myndighet, samlade in uppgifterna, som de kanske redan har tillgängliga, blir det ett dubbelt och tredubbelt uppgiftslämnande.

Vi tycker att det hade varit rimligt att minska regelkrånglet, inte bara generellt för företag utan också för de företag som jobbar med fjärrvärme. Om regeringen hade använt sig av det regelråd man nu vill införa är jag alldeles säker på att det hade gett tydliga besked till propositionsmakarna och Maud Olofsson: Det här dubbla uppgiftslämnandet kan knappast vara rimligt. Så det kanske är att beklaga att inte Regelrådet införts tidigare. Det är möjligt. För oss socialdemokrater hade det däremot varit självklart att utan regelråd själva dra slutsatsen att det här är ett

krångligt uppgiftslämnande. Det här hade man kunnat lösa på ett effektivare sätt.

Nåväl, avslutningsvis vill jag återgå till frågan om prisprövning. För oss som vill se ett ökat tempo i omställningen av vårt energisystem, för oss som tar klimathoten på allvar, för oss som faktiskt vill att vi fortsatt inte bara ska vara föregångare i Sverige utan slå omvärlden med ännu större häpnad är det klart att det skulle vara ett viktigt bidrag att se till att prisprövningen kommer till stånd.

Men i det betänkande som nu finns avstyrker majoriteten inte bara förslagen om prisprövning utan man säger dessutom att frågan inte kan bli aktuell förrän utredningen om tredjepartstillträdet är färdig. Tala om att skynda långsamt! Med det upplägget kommer branschens och alla andra aktörers begäran om att införa en prisprövning knappast att bli aktuell under den här mandatperioden, för det tar tid.

Var det inte denna regerings ambition att stärka konkurrensen på energimarknaden? Var det inte denna regerings ambition att bidra till klimatomställningen på ett bättre och mer effektivt sätt? Vilka andra branscher skulle tillåta så stora prisökningar och så obalanserade styrkeförhållanden utan någon prisprövning eller, för den delen, prisreglering, om vi så småningom hamnar där.

Återigen, när marknaden inte fungerar måste man kunna agera. Det gäller även en borgerlig regering. Jag beklagar att man inte har vågat gå fram med förslaget om prisprövning. Jag vädjar, om så ska behövas, till de borgerliga ledamöterna att nu i kammaren i sista stund ändra sig och bifalla de socialdemokratiska reservationerna om prisprövning. Det hade varit bra för fjärrvärmes. Det hade varit bra för vår klimatomställning.
(forts. 12 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 maj

SoU15 Ny vårdform inom den psykiatriska tvångsvården

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (v, mp)

Votering:

251 för utskottet

34 för res. 1

64 frånvarande

Prot. 2007/08:107
8 maj

Fjärrvärmelag m.m.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 s, 84 m, 24 c, 18 fp, 21 kd

För res. 1: 19 v, 15 mp

Frånvarande: 26 s, 13 m, 5 c, 10 fp, 3 kd, 3 v, 4 mp

Prot. 2007/08:107

8 maj

Punkt 2 (Förslaget till lag om ändring i lagen [1991:1128] om psykiatrisk tvångsvård m.fl.)

1. utskottet

2. res. 2 (mp)

Votering:

249 för utskottet

15 för res. 2

19 avstod

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 s, 83 m, 23 c, 17 fp, 21 kd

För res. 2: 15 mp

Avstod: 19 v

Frånvarande: 25 s, 14 m, 6 c, 11 fp, 3 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU4 ILO:s konvention om ett ramverk för att främja arbetsmiljö, m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU5 Genomförande av det nya maskindirektivet, m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

MJU19 Miljöbalken och EG-förordningen om kemikalierregistrering

Punkt 2 (Utvidgad substitutionsprincip)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

147 för utskottet

138 för res. 1

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 83 m, 24 c, 18 fp, 21 kd

För res. 1: 104 s, 19 v, 15 mp

Frånvarande: 25 s, 14 m, 5 c, 10 fp, 3 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 3 (Produktvalsprincipen)

1. utskottet

2. res. 2 (mp)

Votering:

251 för utskottet

15 för res. 2

19 avstod

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 s, 84 m, 24 c, 18 fp, 21 kd

För res. 2: 15 mp

Avstod: 19 v

Frånvarande: 26 s, 13 m, 5 c, 10 fp, 3 kd, 3 v, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU17 Bildande av moderbolag för Apoteket AB samt vissa omstruktureringsåtgärder

Punkt 1 (Bildande av moderbolag för Apoteket AB samt vissa omstruktureringsåtgärder)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

147 för utskottet

139 för res. 1

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 m, 24 c, 18 fp, 21 kd

För res. 1: 105 s, 19 v, 15 mp

Frånvarande: 25 s, 13 m, 5 c, 10 fp, 3 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 2 (Omreglering av apoteksmarknaden)

1. utskottet

2. res. 2 (s, v, mp)

Votering:

147 för utskottet

139 för res. 2

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 m, 24 c, 18 fp, 21 kd

För res. 2: 105 s, 19 v, 15 mp

Frånvarande: 25 s, 13 m, 5 c, 10 fp, 3 kd, 3 v, 4 mp

UbU14 Genomförande av EG-direktivet om ett särskilt förfarande för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i forskningssyfte

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 98 KENT PERSSON (v):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 1 och 3. Den ena reservationen handlar om prisgarantier för fjärrvärme, och den andra handlar om investeringsstöd för utbyggnad av fjärrvärme.

I betänkandet som vi ska debattera i kammaren i dag föreslås en ny fjärrvärmelag. Fjärrvärme värmer i dag mer än halva Sverige och spelar en viktig roll i klimatarbetet. Utbyggnaden av fjärrvärme har underlättats genom olika program för att konvertera från olja och kol till förnybara bränslen. I sammanhanget kan nämnas det lokala investeringsprogrammet för ett ekologiskt hållbart samhälle, LIP, numera klimatinvesteringsprogrammet, och dess betydelse för att påskynda omställningen av det svenska energisystemet. Där har fjärrvärmerna, som bygger på förnybara bränslen, spelat en betydande roll för att minska utsläppen av växthusgas.

Tyvär försitter nu regeringen chansen att ytterligare underlätta för fastighetsägare att ställa om genom att slopa Klimp, vilket Vänsterpartiet tidigare skarpt har motsatt sig. Man inrättar ett program för hållbara städer i stället för att fortsätta på en väg som har visat sig säker och bra.

Dessutom har regeringen avskaffat möjligheten till investeringsstöd för fjärrvärme för den som vill byta bort sin oljepanna. Detta är synnerligen olyckligt.

Fjärrvärme tar även till vara andra lokala resurser, som till exempel spillvärme från industri och energi från avfallsförbränning som annars skulle ha gått upp i rök. Det gör att fjärrvärme har utvecklats till att bli en mycket energisnål och resurssnål miljövänlig värmekälla.

Regeringens politik, eller brist på politik, gagnar inte energiomställning till en mer hållbar utveckling i Sverige.

Herr talman! Allt sedan avregleringen av den svenska energimarknaden 1996 har fjärrvärmepriset varit föremål för debatt. Både anslutningsavgiften och priset för fjärrvärme varierar kraftigt beroende på var i landet man bor. Det gör det svårt för kunder att avgöra om en anslutning till fjärrvärmennätet är en bra affär eller inte. Till det kommer också diskussionen om huruvida det råder monopolställning eller inte för fjärrvärme på varje ort. Enligt kritikerna är situationen den, och jag delar också den uppfattningen, att fjärrvärmebolagen har haft möjlighet att höja priserna när kunderna väl är uppkopplade till uppvärmningsalternativet.

Här ser vi ytterligare ett exempel på en avreglering som inte fungerar. I kammaren har vi gång på gång hört borgerliga företrädare säga att när marknaden inte fungerar är det riksdagen som ska fatta beslut om en reglering av marknaden. Ni har haft chansen här.

Per Arne Sundbom som är konkurrensråd på Konkurrensverket har sagt på följande sätt: "Vi har stor förståelse för den kritiken, och vi har vid flertalet tillfällen lämnat förslag till regeringen om att vi vill ha en prisreglering för fjärrvärme."

För närvarande granskar Konkurrensverket Vattenfalls agerande i Uppsala och Fortums dominerande ställning i Stockholm. Men de granskar inte priset utan konkurrensförhållandet. Här har utskottets ledamöter inte uppfattat Konkurrensverkets roll utan hänvisar i betänkandet till att

Fjärrvärmelag m.m.

man ska invänta Konkurrensverkets uppfattning i frågan innan diskussioner om prisgarantier ska föras.

Claes Norgren som är generaldirektör på Konkurrensverket anser i senaste numret av Fjärrvärmetidningen att det behövs en reglering inom fjärrvärmeområdet.

Hela denna diskussion har lett till att branschens rykte är ifrågasatt på grund av anklagelser om monopol och att fjärrvärmeföretagen utnyttjar sin monopolställning för att ta ut högre priser. En fortsatt utbyggnad av fjärrvärme är en viktig miljöfråga. Det är viktigt för att vi ska klara av omställningen av det svenska energisystemet till förnybara energibränslen som ger mindre utsläpp av växthusgaser.

Den förra regeringen tillsatte i december 2002 en särskild utredare, professor Bengt Owe Birgersson, med uppdrag att belysa fjärrvärmens konkurrenssituation på fjärrvärmemarknaden och föreslå åtgärder för att bättre skydda konsumenterna mot oskälighetsprissättning på fjärrvärme.

Den nya fjärrvärmelagen som vi diskuterar här i dag ska träda kraft den 1 juli. Syftet är framför allt att stärka kundernas ställning och öka konkurrensen i fjärrvärmebranschen. Många har haft förhoppningar om att man med den nya lagen ska komma till rätta med problemen inom fjärrvärmeområdet.

Inför fjärrvärmepropositionen begärde Svensk Fjärrvärme, alltså branschorganisationen, tillsammans med Riksbyggen, Fastighetsägarna, hyresgästföreningen med flera i en skrivelse direkt till näringsminister Maud Olofsson att staten borde medverka i en partssammansatt nämnd för prispövning av fjärrvärme i syfte att stärka kundernas ställning. Nämnden skulle också kunna pröva om ett fjärrvärmepris var skäligt eller inte.

Detta gemensamma förslag från branschens och kundernas företrädare har sin bakgrund i den diskussion som har funnits länge om huruvida det råder monopolprissättning eller inte. Man måste därför se förslaget och det gemensamma utspelet som något positivt. Besvikelsen blir så stor när regeringen i förslaget till fjärrvärmelag helt struntar i branschens och kundernas förslag.

Dessutom säger man också nej till Fjärrvärmeutredningens förslag att den nämnd som ska inrättas även ska kunna lämna rekommendation rörande priset.

Den nya lagen kräver att fjärrvärmeföretagen på kundens begäran måste förhandla om prisökning. Här kommer det lustiga. Om parterna inte kommer överens på egen hand kan de ansöka om medling i Fjärrvärmenämnden. Vad har en nämnd som inte ens ska ta ställning i prisfrågan för funktion att fylla? Vad ska man då medla om? Dessutom kan man fråga sig vilka resurser en vanlig villaägare har i en diskussion med ett fjärrvärmeföretag när man ska förhandla om priset. Kanske kan någon företrädare för alliansen ge besked på den frågan i dag.

Anf. 99 PER BOLUND (mp):

Herr talman! Fjärrvärme är ett mycket effektivt system för att distribuera värme. Eftersom fjärrvärme till allra största del och i allt högre grad med tiden produceras utan fossila bränslen är en ökad fjärrvärmeanvändning en viktig pusselbit i Sveriges omställning till minskad klimatpåverkan. Fjärrvärmeanläggningar kan också med fördel användas för

kraftvärmeproduktion där man både producerar värme och el på samma gång. Det ökar både miljöfördelarna och lönsamheten i produktionen. Av dessa anledningar är det viktigt att en ökad användning av fjärrvärme uppmuntras och stöds inför framtiden.

Tyvärr är det uppenbart att det finns stora problem med fjärrvärmeutvecklingen framöver. Ett sådant problem är självklart att priset på fjärrvärme har stigit med förskräckande hastighet i många delar av Sverige, ibland med upp till 50 procent på bara fem år. Det är alltså en oerhörd prisstegring som har skett. Självklart har kostnaden för värmeproduktionen inte alls stigit i samma takt, utan orsaken till prishöjningarna är framför allt att fjärrvärmeleverantörerna har ett monopol inom sina egna fjärrvärmenät. Kunderna har små möjligheter att påverka sina värmekostnader. De sitter fast i ett monopolsystem där man bara har en enda leverantör att välja på – en leverantör som styr marknaden och prissättningen.

Med tanke på de stora problem som finns på fjärrvärmemarknaden tycker vi att det är mycket tråkigt att regeringen väljer att ta så ytterst små steg för att styra marknaden som man gör i propositionen.

Jag tycker också att det är tråkigt att man väjer för de absolut nödvändiga åtgärderna, åtgärder som krävs för en väl fungerande fjärrvärmemarknad och för att skapa möjligheter för en expansion av fjärrvärmen.

Ett exempel på det är det system för medling i en fjärrvärmenämnd som regeringen föreslår. Ett antal olika remissinstanser pekar på att detta är ett mycket bristfälligt förslag som riskerar att bara bli ett stort slag i luften. Det största problemet är, som vi har hört, att fjärrvärmekunder och fjärrvärmebolag har helt olika resurser och helt olika förutsättningar att få rätt i en sådan fjärrvärmenämnd. Man har helt olika möjligheter att driva sin talan.

Ytterligare ett problem är att även om man skulle få rätt mot fjärrvärmebolaget saknar nämnden, med regeringens förslag, helt sanktionsmöjligheter. Det finns alltså inga möjligheter att se till att fjärrvärmebolaget faktiskt följer de beslut som nämnden fattar. Om bolagen blankt struntar i nämndens beslut finns det ingenting som vare sig nämnden eller kunden kan göra åt det. Risken är därför självklart mycket stor att medlingen blir ett helt tandlöst instrument.

För att få fram en riktig kontroll över de skenande fjärrvärmepriserna borde regeringen i stället lägga fram ett förslag om ett system för statlig prisprövning av fjärrvärme. Det är något som både producenterna inom branschföreningen Svensk Fjärrvärme och de stora kundorganisationerna säger behövs. De har till och med bett regeringen att komma med ett sådant förslag: Hjälp oss att ta fram ett förslag om prisprövning.

Det är för mig helt obegripligt att regeringen inte lyssnar på marknadens aktörer och slopar förslaget om medling som inte kommer att få någon funktion och i stället inför en prisprövningsmekanism som marknaden själv efterfrågar.

Vi är oroliga för att den kraftiga prisstegring som har skett riskerar att hejda en ökad användning av fjärrvärme. Vi har redan sett att de höga priserna har lett till att hushåll och bostadsrättsföreningar som har varit anslutna till fjärrvärme i Stockholm börjar gå över till annan värme, till exempel bergvärme.

Det leder till negativa miljökonsekvenser. Det leder till onödig elförbrukning just vid de tillfällen när elförbrukningen är som allra störst och vi har kapacitetsbrist i systemen. Det skapar inte heller ett effektivt utnyttjande av samhällets resurser när man inte använder fjärrvärmenäten fullt ut. Det ökar miljöbelastningen helt i onödan.

I Stockholmsområdet har det till och med gått så långt att man på allvar diskuterar att lägga ut ytterligare ett fjärrvärmenät för att skapa en konkurrenssituation med flera fjärrvärmelieferantörer. Det är självklart att det ur samhällsekonomisk synpunkt och för konsumenterna är ett oerhört tråkigt förslag. Det är därför som det finns starka skäl för att så snabbt som möjligt öka konkurrensen i de befintliga näten genom att ge flera värmelieferantörer tillträde till fjärrvärmenäten.

Genom att ta fram ett förslag där man möjliggör ett tredjepartstillträde i fjärrvärmenäten får man många positiva effekter. Man får minskad miljöpåverkan. Man får möjlighet till ett ökat tillvaratagande av spillvärme. Man skapar också möjlighet för kunderna att välja.

Naturskyddsföreningen har ganska nyligen tagit fram förslag till kriterier för hur man kan miljömärka fjärrvärme. Det är ett väldigt bra sätt för kunderna att få möjlighet att minska miljöbelastningen från värmekonsumtionen. Det kan man bara göra om man har en valmöjlighet där man kan välja mellan olika leverantörer. I ett system med bara en leverantör finns det ju ingen möjlighet att välja miljömärkt fjärrvärme.

Många av oss som bor i Stockholmsområdet skulle ju gärna välja bort den kolfjärrvärme man har från Värtaverket, men den möjligheten finns inte för fjärrvärmekunder i dag.

Fjärrvärmemärkningen för bra miljöval lägger fokus på vilken sorts bränsle man använder – om det är fossila bränslen eller förnybara bränslen. Man lägger också vikt vid till exempel att man ska kunna spåra bränslet tillbaka till ursprunget. Man ska kunna se att de jordbruk och skogsbruk som producerar bränslena fungerar på ett hållbart sätt.

Även spillvärme kan miljömärkas av Naturskyddsföreningen om den klarar vissa krav.

Spillvärmen är ytterligare ett starkt skäl för att se till att det blir ett förslag om tredjepartstillträde. Många spillvärmeproducerande företag har i dag svårt att få tillgång till nätet så att man kan leverera ut den värme som ändå produceras och som, om man inte använder den för uppvärmning, bara kommer att försvinna ut i vatten och luft.

Om man använder spillvärmen fullt ut skulle man kunna minska behovet av annan energiråvara till uppvärmning. Man skulle, enligt uppgift, kunna spara mellan 2 och 5 miljoner ton koldioxid per år som i dag släpps ut helt i onödan.

Med tanke på de många positiva effekter som man skulle få om man skapade en konkurrens i fjärrvärmenäten tycker vi att det är väldigt tråkigt att regeringen väljer att inte ta större steg för att öppna fjärrvärmemarknaden för konkurrens.

Vi ser att det är en stor risk att den bristfälliga fjärrvärmelagen förse-
nar ett nödvändigt införande av verklig konkurrens på fjärrvärmemarknaden. Man kan också se i Energimyndighetens och Konkurrensverkets remissvar på utredningen att de bedömer att det kan ta upp till fem år innan man kan införa en ny reglering. Systemet ska först komma på plats. Man ska se hur det fungerar, man ska utvärdera det och sedan ska

man skriva en ny proposition. Det kommer att fördröja en verklig konkurrenssituation väldigt olyckligt.

Vi tycker därför att regeringen borde fundera en gång till och lägga fram ett förslag där man faktiskt på allvar förbättrar konkurrensen inom fjärrvärmemarknaden betydligt mer än vad den föreslagna lagstiftningen gör.

Herr talman! Som vi har hört har den nya regeringen tagit bort och minskat olika stödsystem som tidigare har hjälpt till att få en övergång från fossila bränslen till fjärrvärme. Vi ser att en ökad konkurrens i fjärrvärmenäten förhoppningsvis skulle leda till att man får sänkt pris på fjärrvärme. Vi kan också se att en framtida nödvändig effektivisering av värmeanvändningen i hushållen skulle minska lönsamheten för att bygga ut fjärrvärmenäten framöver.

På grund av de stora miljöfördelar som en utbyggnad skulle få tycker vi att det är oerhört viktigt att man ser till att man har ett stöd som gör att det blir lönsamt och möjligt att bygga ut fjärrvärmenäten så mycket som möjligt.

För att garantera en sådan utveckling anser vi att någon form av statligt stöd till utbyggnad av fjärrvärmenäten skulle behövas. Det kan ske genom att man återinför det klimatinvesteringsprogram som har funnits och som också gav stöd till utbyggnad av fjärrvärme eller i form av ett särskilt stöd till fjärrvärmesektorn.

Vi tycker att det är tråkigt att regeringen inte tar några sådana initiativ. Vi tycker att man så snart som möjligt borde återkomma till riksdagen med ett förslag på hur ett sådant stödsystem skulle kunna fungera.

Från Miljöpartiets sida ser vi att utan rejäla reformer som skapar en fungerande fjärrvärmemarknad och ger förutsättningar för en utbyggnad av fjärrvärmenäten kommer inte fjärrvärme att kunna vara den viktiga pusselbit och den del av lösningen som vi så väl behöver för att kunna lösa klimatproblemen.

Jag vill därför yrka bifall till de reservationer som Miljöpartiet står bakom.

Anf. 100 BJÖRN HAMILTON (m):

Herr talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Först och främst är det positivt att vi äntligen får en sammanhållen och tydlig lagstiftning vad gäller fjärrvärme. Lagen syftar till att stärka fjärrvärmekundernas ställning på marknaden och ge en tydligare överblick över fjärrvärmesystemet. Lagen kommer att ge en ökad trygghet åt de konsumenter som väljer fjärrvärme som uppvärmningsform.

Fjärrvärme är en av grundpelarna till en ny hållbar värmeproduktion i landet och ett system som är mycket energieffektivt. Där håller jag med tidigare talare som har talat varmt för fjärrvärme. Det är en effektiv uppvärmningsform som spelar en viktig roll när det gäller att ställa om det svenska energisystemet till långsiktig hållbarhet. Fjärrvärme har också gjort det möjligt att ta vara på energi som i andra fall endast hade spillts bort. Det är en miljöåtgärd som i och med den nya lagen blir ännu bättre och tydligare.

En fjärrvärmelag ligger väl i tiden och är helt i linje med det viktiga klimatarbete som förs i Sverige och inom Europeiska unionen. Precis

som på många andra områden inom klimat och miljö ligger Sverige långt framme tillsammans med övriga Norden. I Sverige, Finland, Danmark och på Island har fjärrvärme en helt dominerande ställning som uppvärmningsform. En stor fördel med fjärrvärmen är att den medger ett flexibelt utnyttjande av olika bränslen.

Det är väldigt enkelt att byta ut en icke önskvärd värmekälla som olja till en mer miljövänlig energikälla.

När hushållen har gått från oljeuppvärmning har 21 procent gått över till fjärrvärme. När man har gått från eluppvärmning har hittintills 69 procent gått över till fjärrvärme. Men här finns också stora skillnader mellan småhus och flerbostadshus. Ca 77 procent av flerbostadshusen har fjärrvärme som uppvärmningsform samtidigt som inte mer än 8 procent av småhusen har fjärrvärme som uppvärmningsform.

Herr talman! Fjärrvärmemarknaden har i många kommuner tyvärr ett dåligt rykte, mycket beroende på hur marknaden ser ut. Det har också påtalats här från talarstolen flera gånger. Vi har en marknad med en kraftig dominans av privata och kommunala monopol. Det får priserna att gå upp och i vissa fall nå orimliga nivåer, samtidigt som förhållandet till kunderna blir sämre.

Det instabila läget och de oklara spelreglerna har också fått kunderna att tveka inför att välja fjärrvärme som alternativ. Därför är det bra att vi nu har fått en klagande lagstiftning som framför allt ger konsumenterna tydliga rättigheter. Lagen innebär bland annat att fjärrvärmeföretagen har en skyldighet att förhandla med den enskilda kunden om vissa avtalsvillkor, att konsumenterna får ett skydd mot avbrott i distributions-systemet och att tredjepartstillträde kan underlättas.

Genom att ge den enskilda kunden rätt att begära en förhandling om priset och kapaciteten kommer en godtycklig och oskälighetsprissättning från fjärrvärmeproducenterna att undvikas och de negativa effekterna med de lokala monopolerna att hämmas.

Det är även positivt att lagen föreskriver att fjärrvärmeföretagen klart och tydligt måste redovisa vilka priser som företagen har och på vilket sätt dessa har bestämts. Det kommer att skapa ett förtroende. Det är, herr talman, ett förtroende som fjärrvärmebranschen just nu behöver.

Det är också viktigt att myndigheterna, framför allt Konkursverket, följer prisutvecklingen, så att andra åtgärder kan vidtas om så krävs.

Vidare ger lagen ett bra skydd för konsumenterna mot ensidiga förändringar av avtalet från producentens sida. Det ger den enskilde rätten att säga upp avtalet om fjärrvärmeleverantören enskilt förändrar avtalet mot kundens vilja, samtidigt som det blir svårare för fjärrvärmeföretagen att stänga av enskilda kunder.

Herr talman! Det så kallade trepartstillträdet, det vill säga möjligheterna för energileverantörer att ansluta sig till befintliga fjärrvärmenät har diskuterats mycket, även av tidigare talare här i talarstolen. Hur detta kan lösas tekniskt är ännu inte färdigutrett. Och jag ser fram mot att regeringen snabbt tar sig an frågan.

I storstäderna finns redan i dag kulvertsystem som skulle kunna utnyttjas av flera värmeleverantörer. Ett sådant exempel är här i Stockholm.

Det är högst önskvärt att vi kan få en fungerande konkurrens även på fjärrvärmemarknaden, så att kunderna känner att de inte sitter fast i ett

stelbent system utan några verkliga valmöjligheter. Därför hoppas jag, herr talman, att vi kan se en enkel och smidig lösning på trepartssystemet så snart som möjligt.

Prot. 2007/08:107
8 maj

Fjärrvärmelag m.m.

Anf. 101 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Tack, Björn Hamilton för anförandet. Jag har två frågor. Den första handlar om medlingen, och den andra handlar om skälet till att avstå från att ta fram en metod för prisprövning. Jag ska citera ur propositionen. Där står följande:

”Om en förhandling mellan ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärmekund inte skulle leda till någon överenskommelse får endera av parterna ansöka om medling hos en av regeringen utsedd myndighet. Ansökan om medling ska, tillsammans med en ansökningsavgift, ha inkommit till myndigheten inom tre veckor från den dag fjärrvärmeföretaget underrättade fjärrvärmekunden om att förhandlingen avslutats. En ansökan om medling ska emellertid endast bifallas om myndigheten bedömer att en medling kan leda till en överenskommelse mellan parterna.”

Allvarligt talat, hur smidigt tror ni att detta kommer att fungera? Är det någon som på allvar tror på en konstruktion där någon först ska begära och sedan betala för en sanktionslös medling, där parternas inbördes styrkeförhållanden är så pass olika? Det är en ganska obegriplig konstruktion. Tror Björn Hamilton verkligen att denna modell kommer att ha någon som helst påverkan på prisbildningen på fjärrvärme? Det ska bli intressant att få ett ja eller nej på den frågan.

Den andra frågan handlar om regeringens och majoritetens argument för att inte ta fram en metod. Om detta kan man läsa följande:

Framtagandet av en metod för prisprövning skulle enligt regeringens bedömning kräva betydande resurser.

Är det alltså kostnadsskäl som gör att regeringen avstår från att ta fram en modell för prisprövning? Kommer ni att berätta det för de fjärrvärmekunder i Stockholm som får 50-procentiga prisökningar och säga: Nej, det är för dyrt att hitta en modell som gör att vi får en fungerande marknad.

Och framför allt, vad kommer det att kosta samhället att avstå från att hitta en modell för prisprövning?

Är det kostnadsskäl som gör att ni avstår från att ta fram en modell för prisprövning? Så står det i betänkandet. Och är det någon som tror att en meningslös medling, där man både ska begära och betala för en medling som inte innehåller några sanktioner, skulle innebära någon som helst förändring av prisprövningen?

Anf. 102 BJÖRN HAMILTON (m) replik:

Herr talman! Ordet medling betyder att man ger sig in i en diskussion och en förhandling som ska utmynna i att man kommer överens.

Tomas Eneroth har i sitt anförande sagt att det fanns ett starkt krav från alla parter på fjärrvärmemarknaden, både producenterna och kunderna och deras organisationer, att man skulle åstadkomma någon form av statlig prisreglering.

Att ta till en statlig prisreglering är för mig den absolut sista utvägen som man ska ta till. Det är inte allom sagt att staten på något sätt har svaren på alla frågor.

Däremot finns det alltså möjligheter om parterna nu är så överens om att detta är en viktig fråga. Man skulle på enskild väg, mellan parterna, naturligtvis kunna komma överens om en lämplig prissättning utan att för den skull blanda in staten eller olika myndigheter i det hela. Det fungerar inom andra sektorer, och skulle mycket väl kunna fungera här.

Jag har också förstått att man upplever priset som ett problem inom vissa sektorer, inom framför allt storstäderna. Det upplevs som ett problem både från konsumenterna och från producenternas sida. Upplever man det som ett problem borde man kunna komma överens.

Sedan talades det också om Konkurrensverkets insatser. Konkurrensverket prövar om dessa företag utnyttjar sin dominerande ställning. I det ligger också skapandet av prisbilden. Så det är klart att man prövar det också.

Anf. 103 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Först och främst handlar detta om ett marknadsmisslyckande. I den meningen kommer inte medlingen med den konstruktion som ni har valt att innebära att man på något sätt kan korrigera marknaden. Prisprövning utan sanktioner ger ingen som helst effekt. Inte minst gäller det i ett läge där man har så olika inbördes styrkeförhållanden.

I normal medling – man kan som exempel ta den som pågår mellan parterna på arbetsmarknaden – har man stridsåtgärder. Ska man strejka om man inte är nöjd med fjärrvärmepriset? Vilken möjlighet har man att agera? Det är därför som organisationerna själva har valt att vända sig till riksdagen och till näringsutskottet och begärt: Gå nu in och hjälp oss att få en prisprövningsmodell.

I stället väljer man en modell där man som kund eller konsument ska betala för att få ansöka om en medling som inte har några som helst sanktionsåtgärder.

Frågan återstår: Tror Björn Hamilton verkligen att detta kommer att ha någon som helst påverkan på den prisutveckling som vi har haft på marknaden?

Jag noterade att jag inte fick svar på min andra fråga, det vill säga där majoriteten argumenterar för att ett skäl att inte utveckla en prisprövningsmodell är att det skulle bli för dyrt.

Återigen blir det ett väldigt tufft besked att ge till de villaägare, fastighetsägare och andra som har sett en skenande prisökning på fjärrvärme att säga: Vi har inte råd att hitta en metod för detta. Vi tycker att de miljoner som det eventuellt skulle kosta Regeringskansliet blir något för mycket.

Jag tror att de blir missnöjda med svaret. Jag tror också att vi som politiker måste inse att frågan är lite för viktig för att handla om de administrationskostnader som en sådan modell skulle kosta att utvärdera. Här handlar det om att återfå förtroendet för fjärrvärmeutbyggnaden och se till att vi också ger en möjlighet för en fortsatt utbyggnad av fjärrvärmen.

Återigen: Tror Björn Hamilton verkligen på allvar att det här kommer att få någon effekt? Ett ja eller ett nej som svar på den frågan vore att föredra.

Och framför allt: Är det verkligen sant att detta med att avstå från att utreda en prisprövningsmodell är ett kostnadsargument?

Anf. 104 BJÖRN HAMILTON (m) replik:

Herr talman! Svaret på din första fråga är ja och då av det skäl som du själv har angivit, nämligen att parterna har ett starkt behov av att lösa frågan. Det här kan inte jämföras med en löneförhandling där man inte på samma sätt har ett gemensamt intresse utan där det verkligen är en kamp mellan särintressen.

På fjärrvärmemarknaden finns det, enligt parternas egen utsago och enligt vad du själv har sagt, ett behov av att komma överens om en prissättning som är marknadsmässig så att säga – alltså att man ställer upp på vad kunderna i princip är beredda att betala.

Vi har ju en konkurrens inom fjärrvärmemarknaden. Det gäller då till exempel olika typer av värmeväxlare som ju tidigare tagits upp här i debatten. Det är klart att fjärrvärmeföretagen upplever den här konkurrensen. Det har de själva sagt. På det sättet utsätts de naturligtvis för en press när det gäller att skapa en vettigare prisbild utan statligt ingripande. Det är klart att vi där skiljer oss från socialisterna. Vi tar inte i första hand till ett statligt ingripande.

Jag vill understryka att vi också har sagt att Konkurrensverket och även regeringen bör följa prisutvecklingen. Om det här inte fungerar, som Tomas Eneroth säger, får man överväga andra åtgärder. Det är också viktigt.

När det gäller att det skulle vara för dyrt att göra en prisprövning kan jag säga att jag inte har sett de kalkylerna så jag kan inte yttra mig om det. Problemet är att det inte finns någon vettig modell för att på ett naturligt sätt kunna ange vad som är ett vettigt pris om man inte har den förhandling mellan parterna som en medling innebär.

Anf. 105 KENT PERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag kan väl säga, Björn Hamilton, att inte allt i den här lagen är dåligt, utan det finns klara förbättringsdelar.

Dock duckar ni i fråga om den prissättning och monopolställning som vi har diskuterat här i dag. Jag blir faktiskt inte riktigt klok på ert svar när jag läser betänkandet:

”Utskottet utgår från att regeringen noga följer utvecklingen på fjärrvärmemarknaden för att förvissa sig om att de nu föreslagna åtgärderna får avsedd effekt när det gäller att stärka fjärrvärmekundernas ställning på marknaden. Det sagda innebär även att utskottet inte utesluter att frågan om prisprövning åter kan bli aktuell om det skulle visa sig att de nu föreslagna bestämmelserna inte är tillräckliga.” Samtidigt säger ni: Det finns för närvarande ingen utarbetad metod.

Det här hänger givetvis inte ihop. Ni hänvisar också till att ni gärna vill följa Konkurrensverkets utredning av vad som händer i Uppsala och här i Stockholm angående Fortum och Vattenfall. Men Konkurrensverkets uppgift är inte att pröva om priset är rimligt eller inte, utan vad de kan pröva är om det finns en monopolsituation som kan ha påverkat kunderna på ett sådant sätt att de blivit intvingade i avtal som inte är rimliga. Det kan Konkurrensverket pröva men inte priset i sig. Fjärrvärmeutredningen har mycket klart i sitt betänkande påvisat att det är Konkurrensverkets roll.

Björn Hamilton måste förklara för mig hur det här hänger ihop. Här finns det ett förslag. Från branschens och kundernas företrädare finns det

en klar viljeinriktning om ett införande av statliga prisgarantier, vilket ni struntar i.

Anf. 106 BJÖRN HAMILTON (m) replik:

Herr talman! Det är i princip samma frågor som de Tomas Eneroth hade. Jag får väl upprepa svaren. En statlig prisreglering, som oppositionen här vill ha, är något som för mig och för de borgerliga partierna är en sista utväg så att säga. Det har vi också antytt i våra skrivningar. Om de i betänkandet föreslagna åtgärderna inte fungerar måste andra metoder övervägas.

Att det i dag inte finns ett vattentätt system med den här statliga prisregleringen och för hur man i så fall skulle bedöma ett vettigt pris utifrån en statlig nämnd, utifrån en statlig prisreglering, är ett av skälen till att vi just nu inte har gått fram med en sådan modell. Men skulle det visa sig att den här prisbilden inte förändras får man tänka ytterligare varv just på den frågan.

Anf. 107 KENT PERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag blir väldigt intresserad, Björn Hamilton, när det gäller detta med om det inte fungerar. Vad är det som inte skulle fungera? Ni har ju tillsatt Energimyndigheten som ska övervaka så att det här fungerar. Tror ni inte på era egna åtgärder? Sedan hamnar ni ändå i slutsatsen att vi om detta inte fungerar ska göra som branschernas och kundernas företrädare har sagt, nämligen arbeta fram en prisgarantimodell.

Varför inte göra det på en gång? Marknaden har inte fungerat. Det är därför som den föreslagna fjärrvärmelagen diskuteras här i dag. Det handlar om att reglera marknadens misslyckande. Det är faktiskt bakgrunden.

Priset är en viktig del för kunden. Branschens trovärdighet är verkligen ifrågasatt på grund av de diskussioner som varit alltsedan avregleringen av energimarknaden.

Jag förstår inte varför ni inte tar chansen här att göra er lite mer populära genom att möta kundernas och branschens krav på att få ordning på fjärrvärmemarknaden. Ni behöver verkligen ett tillskott i opinionssyfte för att kunna förbättra detta. Här hade ni haft en möjlighet. Men inte ens den möjligheten såg ni, utan som en struts kör ni ned huvudet i sanden och låtsas inte om omvärlden.

Anf. 108 BJÖRN HAMILTON (m) replik:

Herr talman! Det finns många skäl till att det här ska fungera. De skälen har vi anfört, och dessa kan man läsa om i både propositionen och betänkandet så jag ska inte räkna upp dem här.

Absolut viktigast är parternas vilja att lösa ett problem. I alla diskussioner som vi haft med parterna har de angivit att de verkligen vill åstadkomma lösningar på det här problemet. Varför skulle det behövas en statlig myndighet eller en statlig prisregleringsnämnd för att de ska kunna lösa ett problem när de själva är så uppfyllda av en tro på att de själva skulle kunna lösa det? Det är det ena.

Det andra är det tredjepartstillträde som vi också har varit inne på och som jag personligen väldigt mycket tror på. Vi har uppmanat regeringen att så snabbt som möjligt fortsätta med det här utredandet. Fick vi till det

skulle det, tror jag, bli en av de bidragande orsakerna till att vi fick en bättre fungerande marknad inom sektorn. Det skulle också påverka priset; det är jag alldeles övertygad om.

Prot. 2007/08:107
8 maj

Fjärrvärmelag m.m.

Anf. 109 PER BOLUND (mp) replik:

Herr talman! Björn Hamilton är väldigt optimistisk om funktionerna när det gäller den här propositionen och de åtgärder som där föreslås. Det här kommer att skapa konkurrens, pressa priser och så vidare. Men problemet för Björn Hamilton är att marknadens aktörer inte alls tror på den bilden. Tvärtom säger de att det här inte kommer att fungera utan att det kommer att vara ett slag i luften. Det beror på den underliga utformning som man gett Fjärrvärmenämnden och det system som man tänker sig bygga upp. Det är ett system som innebär att man ska begära prövning. Men sedan finns det inga sanktionsmöjligheter när prövningen väl är över.

Om man mot all förmodan lyckas komma överens i den här Fjärrvärmenämnden och leverantören sedan inte följer de principer som man kommit överens om finns det inga som helst sanktioner som vare sig kunden eller Fjärrvärmenämnden kan sätta i gång och som gör att bolaget liksom tvingas följa rekommendationerna. Det gör ju att den här nämnden kommer att bli fullständigt tandlös.

Problemet är att dagens fjärrvärmemarknad är absurd på många sätt. Stockholmsområdet är ett praktexempel på det. Här i Stockholm är nätet redan sammanbyggt från Upplands Väsby i norr ända ned till Södertälje. I princip hela Storstockholm är sammanbyggt. Värme levereras dagligen över gränserna mellan kommuner, till exempel mellan Stockholm och Solna.

Trots att den här leveransen pågår hela tiden har vi som konsumenter i Stockholm inte möjlighet att välja vilken leverantör vi ska ha. Det finns sju olika leverantörer i Stockholmsområdet: Fortum, Vattenfall, Eon, Telge Energi och så vidare. Men vi har inte möjlighet att välja vilken av dem vi ska ha, och det får den absurda konsekvensen att en kilowattimme värme som konsumeras på Solnasidan om gränsen kan kosta mycket mindre än vad samma kilowattimme värme, som är producerad i samma verk vid samma tillfälle, kostar på Stockholmssidan.

Det är en marknad som absolut inte fungerar, och det sorgliga är ju att den borgerliga regeringen nu fortsätter att hålla denna icke-fungerande marknad under armarna i stället för att föreslå verktyg som verkligen biter och som får marknaden att börja fungera.

Anf. 110 BJÖRN HAMILTON (m) replik:

Herr talman! Per Bolund, visst föreslår man att man ska gå vidare och titta på trepartstillträdet. Det tror jag väldigt mycket på, och där tycker jag att Per Bolund har helt rätt, framför allt när det gäller Stockholm där man med mycket enkla åtgärder skulle kunna åstadkomma ett fungerande kulvertsystem med flera aktörer. Det är mycket möjligt att detta även går i andra storstäder.

Det är däremot lite svårare i Kramfors, om man nu har fjärrvärme där. Där har man ju inte de här stora fjärrvärmemarknaderna. Där kan man å andra sidan ta hand om spillvärme på ett annat sätt om man har några stora industrier och så vidare, och det gör man redan i dag. Det är bara

det att jag som kund naturligtvis inte kan köpa fjärrvärme av olika aktörer med olika priser i samma kulvertsystem ännu. Men det skulle man få till i det här trepartstillträdet, och vi har från riksdagens och utskottsmajoritetens sida nu uppmanat regeringen att skyndsamt se på detta, så att vi kan få i gång verksamheten så fort som möjligt. Det kommer naturligtvis, som jag sade tidigare, också att påverka prisbildningen.

Förutsättningarna när det gäller prisbildningen är väldigt olika i olika delar av landet, för det är naturligtvis en väldig skillnad på en Stockholmssituation och en situation till exempel uppe i Norrland där man har mycket spillvärme från stora industrier. Där kan man i princip få värmen näst intill gratis, eller i alla fall på marginalen.

Anf. 111 PER BOLUND (mp) replik:

Herr talman! Jag har varit politiskt verksam i Stockholm under lång tid, och jag vet att många är de fastighetsägare i Stockholm som svär långa eder över den borgerliga majoritet som för ett tiotal år sedan sålde ut det kommunala värmebolaget Birka Energi till Fortum. Det är just den försäljningen som har lett till att man har fått dessa hisnande prisstegringar på ungefär 50 procent i Stockholmsregionen. Det är klart att de är väldigt arga över att de har blivit svikna på det sättet av den borgerliga regeringen – att inte staden själv har makten över sitt eget värmesystem – inte har fjärrvärmesystemen i sin ägo.

Men jag tror att de blir ännu mer besvikna när en ny borgerlig majoritet nu i riksdagen vägrar att ge dem möjligheter att faktiskt påverka sitt eget värmesystem och sin egen uppvärmning i huset. Det är ju det som händer nu. Om man nu säger att tredjepartstillträde är väldigt viktigt, varför väntar man inte då? Varför har man inte is i magen och väntar tills man kan ta fram ett förslag som fungerar, där man direkt kan införa ett system för att skapa riktig konkurrens i fjärrvärmenäten. I stället går man nu fram med en halvmesyr som ingen riktigt tror kommer att fungera.

Det som kommer att hända nu är att man tar fram förslag som kommer att ha en väldigt liten inverkan på marknaden, och sedan måste man låta det sätta sig – man kan ju inte riva upp ett system innan det ens har satt sig. Man måste sedan utvärdera hur systemet fungerar, precis som Björn Hamilton själv pratade om i talarstolen. När man väl gjort utvärderingen måste man ta fram ett nytt förslag och skicka ut det på ny remiss. Det kommer att ta oerhört lång tid, och under hela den tiden kommer fjärrvärmekunderna att sitta med överkostnader helt i onödan på grund av den borgerliga majoritetens svek i Stockholm och den nya borgerliga majoriteten här i riksdagen som än en gång sviker Stockholms fjärrvärmekunder.

Jag tycker att det är ganska upprörande att man inte väljer att ta sitt ansvar redan här och nu och lägger fram ett förslag som faktiskt på allvar kan få en konkurrensfrämjande funktion i Stockholmsnätet.

Anf. 112 BJÖRN HAMILTON (m) replik:

Herr talman! Jag tror till skillnad från Per Bolund att de privata företagen och även de kommunala monopolen kommer att följa den föreslagna fjärrvärmenämndens rekommendationer, för det är klart att det blir ett väldigt tryck på företagen att göra det om de har kommit till ett utslag. Man kan bara se vilket genomslag ett utslag från Allmänna re-

klamationsnämnden har, trots att det inte har någon direkt sanktion till följd.

Jag återkommer till detta: Om nu marknaden – nyttjarna och producenterna – är så överens om att man vill lösa detta problem är jag säker på att man gör det också. Alla inser vi ju att fjärrvärme är viktigt, och det har Per Bolund också angett i sitt anförande. Det är oerhört viktigt för den framtida energiförsörjningen, framför allt i storstäder och i täta befolkningskoncentrationer, och vi ligger långt framme när det gäller fjärrvärme i Sverige. Vi ska leda den utvecklingen och vara ett gott exempel för omvärlden. Detta ligger också i regeringens satsning när det gäller klimatförändringar, miljö och så vidare framöver.

Fjärrvärmeutvecklingen i Sverige är alltså viktig, och jag är övertygad om att man kommer att lösa de här problemen.

Anf. 113 JAN ANDERSSON (c):

Herr talman! I hela den här debatten om fjärrvärmen kan man ledas att tro att fjärrvärme är ett gigantiskt problem. Men det är snarare så, och jag tror att vi bortom retoriken är överens om det, att fjärrvärmen är en väldigt tillgång för Sverige och för den svenska klimatpolitiken.

Ungefär 50 procent av uppvärmningen när det gäller lokala bostäder kommer från fjärrvärmen. Den absoluta majoriteten av fjärrvärmens värmekällor är icke-fossila. Någonstans kring 20 procent kommer från fossila bränslen. Det är ett oerhört bra facit för svensk fjärrvärme som måste sägas vara en framgångshistoria.

Jag tror också att i det europeiska arbetet med att uppnå 2020-målsättningen så kommer svensk fjärrvärmekunskap att vara viktig för andra länder, och det är något vi har all anledning att vara stolta över.

Samtidigt som detta sägs ska också sägas att förhållandet mellan kund och producent i fjärrvärmenäten är långt ifrån okomplicerat. Det är ju en typ av tekniskt monopol som vi har i ett system där man i princip bara har en leverantör att välja på. Därför har regeringen valt att lägga fram ett antal förslag för att stärka konsumenternas och kundernas ställning på marknaden.

Vi vill öka transparensen när det gäller hur man sätter priset på fjärrvärmen för fjärrvärmekunderna. Det ska vara tydligt när man sätter sig i en förhandling vad det är som ligger till grund för begäran från våra fjärrvärmeföretag. Det är inte så att man ska ha prissättningsmodellerna i en hemlig mapp under bordet, utan den ska vara tillgänglig även för kunderna. Det ska vara på systemnivå.

Vi kommer också att skärpa förhållandena när det gäller avtalstecknandet. Vi fastslår vilka viktiga delar som ska ingå i avtalet som självklarhet.

Vi kommer att ändra lagen så att det blir tvingande för fjärrvärmeföretagen att sätta sig vid förhandlingsbordet om man genomför förändringar. Det gör de då så klart med de här uppgifterna, som jag pratade om tidigare, om hur priset ska sättas. Det är en viktig del. Man säger att det här är tandlöst, men det är en förändring mot tidigare. Det ger faktiskt en grund att stå på för att veta vad höjningar eller förändringar i pris och villkor beror på.

Prot. 2007/08:107
8 maj

Fjärrvärmelag m.m.

Det användes ett antal begrepp från talarstolen här tidigare – prisreglering, priskontroll och prisgarantier. Om det nu är så, vilket alla här vittnar om, att branschen är bekymrad över branschens rykte, är det då en självklarhet att staten ska kratsa kastanjerna ur elden för att stärka ryktet för fjärrvärmeföretagen? Jag tycker inte det. Vi har en tydlig signal till aktörerna på marknaden: Ta ert ansvar! Man ska inte kunna skylla ifrån sig på stat eller politik och säga: Nej, ni gör ingenting. Det här ansvaret ligger på marknads aktörer.

Förutom de åtgärder som jag nämnde tidigare – ökad transparens och krav på att inställa sig till förhandlingar – kommer vi att utreda tredjepartstillträdet, som kanske inte minst i den region som vi befinner oss i nu skulle kunna ha positiva effekter. Men vi behöver se över det här noggrant innan vi vidtar några åtgärder.

Oppositionen får det att låta som att det bara är att ringa och beställa tid hos rörmokaren, skruva på en anslutning på ledningen och sätta dit en kokare för att koka varmvatten. Riktigt så enkelt är det inte.

Låt oss göra det här på ett vettigt sätt. Jag tror att vi är överens om att det kan finnas positiva effekter av tredjepartstillträdet, men det måste ske på ett klokt sätt.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottsmajoritetens förslag till beslut och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 114 PER BOLUND (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är intressant att titta på den låtsasmarknad som man nu försöker skapa av fjärrvärmemarknaden. Vi kan jämföra fjärrvärmemarknaden med till exempel elmarknaden. På elmarknaden har det skett en avreglering. Man har där som kund möjlighet att välja mellan alla leverantörer som finns på marknaden. Det är ett helt fritt val som man gör. Det är bara att lyfta telefonluren och säga att man vill ha en ny leverantör därför att elen är billigare, bättre och mer miljövänlig, därför att leverantören ger säkrare leveranser och har en trevligare hemsida eller vad man nu vill.

Det är när man har fått en sådan marknad att man kan välja mellan olika leverantörer som man får en konkurrenssituation. Det är då man kan jämföra priser. Man kan göra ett medvetet val och välja mellan olika leverantörer som har olika prissättningar. Som fjärrvärmemarknaden är tänkt att fungera kan jag inte byta leverantör, utan jag blir tvungen att först förhandla med den enda leverantör som kan leverera värme till mig som ju sitter med all makt över systemet. Om det sedan, vilket är ganska troligt, leder till att vi inte kommer överens, ska jag vända mig till en medlingsinstans – en medlingsinstans som inte har några som helst verktyg att sätta press på leverantörerna, som kommer att ha ganska små resurser att arbeta med och som enligt alla marknadsbedömare kommer att vara väldigt tandlösa. Det är att skapa en skenbild av en marknad i stället för att skapa en verklig marknad, som man har gjort på elsidan.

Det skulle vara intressant att höra varför den borgerliga sidan väljer att gå fram med ett förslag som inte innebär en verklig konkurrens. I stället för att lägga fram de här skenförslagen skulle man ha kunnat vänta och ta fram ett förslag som medför en riktig konkurrens på fjärrvärmemarknaden, precis som man tidigare har gjort på elmarknaden.

Anf. 115 JAN ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Det är en intressant jämförelse mellan elmarknaden och fjärrvärmemarknaden. I vissa delar kan jämförelsen göras och i andra kan den inte göras.

Herr talman! När Per Bolund väljer att köpa el kan den köpas från till exempel Nissafors kraftverk som ligger i Nissan hemma i Halland. Men det är himla svårt för ledamoten Bolund att köpa fjärrvärme från avfallsverket i Halmstad som ju producerar fjärrvärme. Anledningen till det är att näten inte hänger ihop.

När det gäller el har vi ett nationellt nät som hänger ihop från Haparanda till Smygehuk. Det är ganska enkelt att göra en marknad som gäller över hela landet. När det gäller fjärrvärme är det helt andra tekniska förutsättningar. Vi säger i betänkandet att vi ska utreda möjligheten när vi också utreder tredjepartstillträdet. Låt oss inte göra det så enkelt för oss att vi likställer elmarknaden med fjärrvärmemarknaden.

När det gäller prisreglering är det lite intressant att höra den vokabulär som oppositionen använder. Jag har hört tre begrepp: priskontroll, prisreglering och statliga prisgarantier. Det är tre fullständigt olika begrepp. Vad är det man vill ha? Vill man ha priskontroll eller prisreglering?

Anf. 116 PER BOLUND (mp) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att svara på den sista frågan. Det enda begrepp som jag vet att jag har använt, och som jag använde också i mitt anförande, är prisprövning. Det är också det som marknadens parter frågar efter. De är besvikna över att regeringen inte går dem till mötes och faktiskt inför en prisprövning. De har nu i många år diskuterat sinsemellan men inte lyckats komma överens. Därför ber de staten att gå in och hjälpa dem för att kunna komma överens om ett system, men det vill regeringen tyvärr inte gå med på.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Jan Andersson som ju kommer från ett parti som säger sig värna miljön och sätta klimatet högt. Med de förslag som regeringen nu lägger fram i propositionen kommer det inte att gå att välja leverantör. Naturskyddsföreningen har tagit fram nya villkor för att miljömärka fjärrvärmen. Tycker då inte Jan Andersson att det vore lämpligt att ta fram ett förslag som gör det möjligt för konsumenterna att välja miljömärkt fjärrvärme i stället för fossil fjärrvärme, som vi har i Stockholm på många ställen i dag?

Stockholm är ett typiskt exempel där det skulle kunna finnas förutsättningar för en fungerande marknad. Vi har sju olika leverantörer av värme. Värmen transporteras över kommungränser, mellan olika nät och mellan olika leverantörer. Självklart skulle det vara möjligt för en kund i Stockholm att välja Vattenfall som leverantör i stället för exempelvis Fortum, bland annat för att de skulle kunna leverera miljömärkt fjärrvärme. Men den möjligheten förvägrar nu regeringen kunden genom att inte lägga fram tillräckligt långtgående förslag.

Det skulle vara intressant att höra vad Jan Andersson tror att det får för konsekvenser miljömässigt. Det kommer ju inte att leda till en press, så att man ligger på för att genomföra en teknikutveckling av fjärrvärmen och helt och hållet går över från de fossila bränslena till ett förnybart

Fjärrvärmelag m.m.

energisystem. Det trodde jag ändå var vår gemensamma vision att uppnå. Det skulle vara intressant att höra.

Anf. 117 JAN ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Frågan om valmöjlighet ligger i utredningens uppdrag.

När jag hör Per Bolund tala får jag nästan intrycket att i fjärrvärmesystemen är merparten fossila bränslen. Det är på marginalen vi har de fossila bränslena om vi ser på helheten.

Jag tycker att det är bra att det här slås fast att det faktiskt är prisprövning som vi pratar om. Jag såg också att det nickades här. Prisprövning är nämligen något helt annat än prisreglering. Däremot låter det i retoriken som om det vore en reglering. Om man pratar som om det är en reglering tycker jag att man mycket noga ska överväga vad en prisreglering skulle innebära för fortsatt utbyggnad av fjärrvärmen.

Vi känner igen retoriken från oppositionens sida i energifrågorna. Det ska vara billig energi samtidigt som vi ska minska energiåtgången. Vi har hört det på elsidan. Är det samma bild man försöker skapa på fjärrvärmesidan? Jag hoppas verkligen att det inte är det, men i retoriken tycker jag att det låter så ibland.

Anf. 118 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Herr talman! Vi diskuterar i dag ett viktigt betänkande. Det är viktigt därför att fjärrvärme är en del i att minska de klimatpåverkande utsläppen och ställa om energisektorn.

Svensk fjärrvärme har genomgått en expansiv period. I dag värms omkring hälften av alla bostäder och lokaler upp med fjärrvärme. Den totala användningen uppgick år 2006 till 47,5 terawattimmar. Den expansiva fasen är dock inte över. Planer finns att bygga ut och förtäta det redan befintliga nätet liksom att bygga ut nya nät på över hundra orter. Den utvecklingen är vi alla här väldigt glada över.

För att kunna minska de klimatpåverkande utsläppen krävs åtgärder på bred front. Att ställa om uppvärmningen av bostäder, industrier och lokaler är en del i detta arbete. För att snabba på omställningen krävs investeringsstöd. Det är utan tvekan så att investeringsstöden har underlättat den snabba utbyggnaden av fjärrvärmen.

På oppositionen låter det som att regeringen har tagit bort allt statligt stöd till fjärrvärme. Så är det dock inte. Vi har däremot tagit bort statligt investeringsstöd som har visat sig vara ineffektiva och kostnadsdrivande och ersätter dem i stället med stöd som ger bättre effekt till lägre kostnad. Det är precis så en ansvarsfull regering bör agera.

År 2009 ska programmet Hållbara städer introduceras. Det är en satsning på 340 miljoner kronor under två år. Hur detta stöd ska utformas är under beredning. Under mandatperioden satsas också 1,3 miljarder kronor på investeringsstöd till konvertering av bostadshus som går från direktverkande elvärme till fjärrvärme.

Herr talman! Propositionen handlar framför allt om att stärka kunders ställning. För att uppnå detta föreslås bland annat en utökad redovisningsskyldighet för fjärrvärmeföretagen för att bland annat underlätta prisjämförelser mellan olika leverantörer. Uppgifter som berör prissättningen ska vara lättillgängliga för allmänheten, och transparensen ska öka.

Därtill ska ett fjärrvärmeföretag vara skyldigt att förhandla om pris med kunden när han eller hon så begär. Om någon överenskommelse inte sluts ska medling av myndighet ske. Denna myndighet ska vara Energiinspektionen. Vidare ska fjärrvärmeföretag vara skyldiga att informera kunden då ändring av avtalet inträder som är till nackdel för kunden, och kunden ska då ha rätt att säga upp avtalet.

Med dessa lagändringar hoppas vi att man ska slippa ta till nationella rekommenderade priser då det visat sig vara mycket svårt att genomföra.

Ökad konkurrens av fjärrvärme är önskvärd och ett viktigt led i att pressa priserna som skiljer sig åt en hel del i landet. Som första steg i denna ambition föreslår vi att fjärrvärmeföretagen ska vara skyldiga att förhandla om tillträde till rörledningarna med en aktör som vill sälja värme eller använda ledningarna för distribution av värme.

Vidare ska frågan om det så kallade tredjepartstillträdet, det vill säga rätten för tredje part att få tillträde till rörledningarna, utredas liksom huruvida fjärrvärme bör skiljas från produktionen av den värme som distribueras genom ledningarna. Frågan om tredjepartstillträde är dock mycket komplicerad och måste utredas vidare innan en sådan rättighet kan ges.

Det är utan tvekan så att de lagändringar som föreslås i propositionen kommer att stärka kundens ställning på fjärrvärmemarknaden.

Anf. 119 PER BOLUND (mp) replik:

Herr talman! Mikael Oscarsson lyckades i sitt korta anförande säga att de stödsystem som tidigare har funnits för att till exempel stödja fjärrvärme och på andra sätt minska klimatpåverkan var ineffektiva och att man ska ersätta dem med effektiva system. De utvärderingar som har gjorts av till exempel Klimat- och investeringsprogrammet, Klimp, har tvärtom visat att de systemen är väldigt effektiva, har en väldigt bra funktion och ger en stor miljöeffekt per satsad krona.

Mikael Oscarsson sade också att den borgerliga regeringens nya alternativ, Hållbara städer, är under utveckling. Då tycker jag att det vore väldigt svårt att stå i talarstolen och säga att det skulle vara mer effektivt än vad det som man tog bort var. Om man inte ens har ett färdigt förslag är det svårt att är effektivt. Det återstår verkligen att se vad det får för konsekvenser och om det är ett effektivt system. Faktum kvarstår att det system som man tyvärr slopade och tog bort har visat sig vid utvärderingar vara just ett effektivt system.

Sedan lyfter Mikael Oscarsson upp att man från fjärrvärmeleverantörerna ska vara tvungen att presentera vad man baserar sin prissättning på. Det är svårt att säga att det är negativt. Samtidigt är det väldigt svårt att se att det skulle få någon konsekvens. Om man nu som kund har tillgång till de beräkningsgrunder som fjärrvärmebolagen använder, vad ska man göra med de uppgifterna? Vad ska jag använda dem till? Jag har ingen möjlighet att välja någon annan leverantör om jag tycker att beräkningarna är åt skogen. Jag sitter ändå fast med samma leverantör som jag satt fast med från början.

Att ha tillgång till data är aldrig negativt. Men det är inte någon lösning eftersom vi inte har någon möjlighet att välja på en fungerande marknad. Att bara leverera prisuppgifter och ställa krav på det tycker jag inte är någon form av lösning för att få tillgång till en fungerande mark-

nad. Problemet är att informationen måste kunna användas. Använda den kan man göra bäst om man har en fungerande marknad där man kan välja mellan olika leverantörer.

Anf. 120 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Herr talman! Låt mig först säga att det nu sker flera förbättringar, som du själv var inne på. Det blir en bättre transparens för prissättningen. Det är självklart att det är positivt. Det säger sig självt att det är mer positivt att ha dessa fakta än att inte ha dem.

Det är också positivt för konsumenterna att man har tvungen att sätta sig vid förhandlingsbordet som producent och ändra avtalen. Det talas om att staten ska fixa det perfekta systemet. Det är klart att det system som nu föreslås inte är perfekt. Det kommer alltid att finnas förbättringspotential.

Man måste sträva efter att parterna tar hand om det själva, eller hur Per Bolund? Är inte detta det rimliga?

Anf. 121 PER BOLUND (mp) replik:

Herr talman! Att säga att det här förslaget har förbättringspotential var nog dagens understatement. Jag skulle vilja säga att potentialen är enormt stor.

Frågan var varför staten skulle gå in. En anledning är väldigt tydlig. Aktörerna på marknaden har sett under lång tid att det inte fungerar. Vi har inte en fungerande marknad. Man har tillsammans försökt att lösa problemet. Man har försökt att sätta sig i ändlösa förhandlingar för att komma överens om ett system, men man har inte lyckats.

Det är vad som gör att båda parterna, både de som säljer värmen och de som köper värmen, säger: Vi klarar inte det här själva. Vi behöver att staten går in och hjälper oss med en prisprövning.

En annan anledning är att staten till skillnad från den enskilde villaägaren har tillgång till experter. Staten har tillgång till Energimyndigheten som har expertis på just energiområdet. Den har möjlighet att följa marknaden genom sin verksamhet. Den har också möjlighet att ha människor som har expertkunskaper och kan gå in och ta en diskussion med fjärrvärmebolagen.

Den enskilda villaägaren har ingen som helst möjlighet att göra något sådant. Det finns ingen möjlighet att ställa upp samma resurser som villaägare som till exempel Vattenfall eller Fortum har. Det gör att funktionen att ha en förhandling blir enormt skev. Det måste också Mikael Oscarsson se.

Att tvinga fram en förhandling mellan en villaägare och energibolaget Fortum blir ingen verklig förhandlingssituation. Det blir bara en skenförhandling. Tyvärr kommer även den medlingsinstans som man inför inte heller att ha någon verklig funktion. Det är framför allt på grund av att man inte har några som helst sanktionsmöjligheter.

Även om man lyckas att få fram ett beslut om vilken inriktning man ska ha på prissättningen kommer det inte att finnas någon möjlighet att följa upp det och se till att energibolagen faktiskt följer rekommendationerna som kommer från nämnden. Man måste ändå se att det inte skapar en fungerande marknad.

Anf. 122 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Herr talman! Per Bolund tycker att det är ett understatement att påstå att det inte är ett perfekt system som nu läggs fram. Men skulle en statlig reglering lösa alla problem? Jag är inte alls säker på det. Det finns väldigt stora problem kring detta som vi har pekat på i våra texter.

Det är väldigt viktigt att påpeka att Sverige ser väldigt annorlunda ut. Vi har inte fjärrvärme i hela landet. Det är som förut påpekades här att det är helt annorlunda än med elmarknaden som hänger ihop från norr till söder. Här är det ett helt annat system.

Det är inte konstigt att det är olika priser och olika kostnader för producenterna i olika delar av landet för att producera. Att tro att man enkelt skulle kunna sätta ett pris är att göra det väldigt lätt för sig.

Vi utreder nu också frågan om tredjepartstillträde. Det är mer än vad ni förmådde när ert parti var med och stödde den förra regeringen. Man hade tolv år på sig, och inte ens en utredning om tredjepartstillträde kom till stånd.

Nu utreds det, och vi försöker komma fram så att detta kan bli verklighet.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 14 maj.)

Prot. 2007/08:107

8 maj

Fjärrvärmelag m.m.

13 § Vägtrafikens miljöanpassning

*Vägtrafikens
miljöanpassning*

Föredrogs

trafikutskottets betänkande 2007/08:TU10

Vägtrafikens miljöanpassning.

Anf. 123 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Herr talman! Trafikutskottets betänkande nr 10 handlar om vägtrafikens miljöanpassning. I betänkandet behandlas 31 yrkanden från 19 motioner som lämnades under den allmänna motionstiden.

Om man tittar i EU:s officiella statistik ser man att transporterernas andel av den totala energianvändningen uppgick till nästan 31 procent år 2005. Av detta var vägtrafikens andel 82 procent. Ser man till transportsektorns andel av koldioxidutsläppen i Europa är det samma år drygt 27 procent. Av detta var vägtrafikens andel nästan 72 procent. Alltså är vägtrafikens miljöpåverkan betydande.

I Sverige har vi beslutat att de övergripande transportpolitiska målet ska vara att säkerställa en samhällseffektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. I Sverige är situationen att transportsektorn står för över 40 procent av de svenska utsläppen av växthusgaser och att andelen ökar.

Hur kan vi då jobba långsiktigt med att få ett hållbart samhälle och få ned utsläppen av växthusgaser? Här är förvaltarstankens viktig. Miljön och naturresurserna måste förvaltas ansvarsfullt så att goda livs-
betingelser inte äventyras och så att kommande generationer också får del av dem.

I betänkandet redovisas en del av de utredningar som regeringen har på gång och även vad som sker inom EU på detta område för att uppnå ett långsiktigt hållbart samhälle.

Nämnas kan Klimatberedningens rapport som lämnades i mars i år. Där har man redovisat en handlingsplan för att kunna uppnå de av EU och Sverige antagna klimatmålen till 2020. Dessa mål innebär att man ska minska växthusgaserna med minst 20 procent jämfört med år 1990 och att man ytterligare ska förbättra energieffektiviteten med 20 procent samt öka andelen av förnybar energi till 20 procent av de totala energikällorna och andelen biobränsle till 10 procent på motorbränslemarknaden inom hela EU.

Energieffektivitetsutredningen har i ett delbetänkande den 11 mars i år identifierat ett 30-tal möjliga styrmedel för att energieffektivisera. Till detta kan nämnas det samarbete som tillkännagavs i mars mellan svensk fordonsindustri och svensk kraftindustri för att gemensamt utveckla och ta fram nästa generations miljöbilar. På lokalt plan kan också nämnas det positiva samarbete som även det inleddes i mars om stolpar för laddning av elbilar och elhybridfordon i Stockholms stad mellan staden, Fortum och Toyota.

Med denna korta introduktion vill jag överlämna betänkandet till kammaren och ledamöterna för debatt.

Anf. 124 IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Låt mig börja med att yrka bifall till reservationerna 4 och 5 från Socialdemokraterna. Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer men för tids vinnande nöjer vi oss med detta.

Herr talman! Vi står inför en jätteutmaning. Vi har i dag en situation där koldioxidutsläppen visserligen i genomsnitt sjunker från varje fordon som körs på våra vägar, men de totala utsläppen ökar ändå därför att trafiken ökar.

Sverige har på många sätt varit ett föregångsland under de senaste 15 åren när det har handlat om att göra någonting åt de miljöfarliga utsläpp vi har från vårt boende och det sätt vi producerar energi på med mera. Det finns dock ett område som är ett undantag, nämligen transportsystemet. Transportsystemet har visat sig vara en svår nöt att knäcka när det handlar om att få ned utsläppen.

Socialdemokraterna anser att vi måste bryta vägtrafiksektorns beroende av olja. Detta måste ske genom ett brett arbete för effektivare transporter och ökad produktion av förnybara drivmedel men också genom en övergång till en fordonspark som inte enbart är hänvisad till fossila bränslen. Vårt mål är att hälften av fordonen ska gå på förnybara biobränslen fram till 2010.

Det här kräver en medveten politik – en politik som är kraftfull och där viljan är tydlig. Det handlar om allt ifrån att öka låginblandningen av biodrivmedel från 5 till 10 procent till att bygga ut kollektivtrafiken och modernisera densamma och att införa olika typer av incitament som gör att samåkning och andra sätt att transportera sig tillsammans blir mer attraktivt.

Det handlar också naturligtvis om att se till att vi stärker den svenska bilindustrin och dess förmåga att konkurrenskraftigt ta fram fordon som är bränslesnåla och som minskar utsläppen i vårt samhälle.

Vi menar också att man måste vara beredd att använda skatteverktyg för att på olika sätt se till att människor gör rätt. Människor vill ju göra rätt. De vill ta ett ansvar för miljön och framtiden. Därför måste vi också ge dem rimliga möjligheter att göra detta, och då måste vi också se över vår beskattning inom den här sektorn.

Vi menar också att det krävs att man möjliggör för de människor som i dag har gamla fordon som går på bensin att konvertera dem. Vi måste se till att de utan att behöva göra en investering på 250 000–300 000 kronor för att köpa en ny bil faktiskt också kan efterkonvertera sin. Det här kräver inte bara att man gör det lagligt möjligt utan också kanske stöttar i form av en del ekonomiska subventioner. I dag är den enda subvention som finns den som går till köp av nya bilar. Det kan väl vara bra, men det gör att det bara är den som redan har råd att köpa en ny bil för 250 000–300 000 kronor som kan ta del av detta. Vi tycker att det är orättvist av både fördelningsskäl och miljöskäl.

Herr talman! Vi har nu snart avverkat två riksdagsår av mandatperioden. Vi har en borgerlig regering som visserligen nu för tiden retoriskt låter förstå att miljöfrågan är viktig. Men i praktiken har oerhört lite hänt.

När jag läser igenom betänkandet slås jag inte minst av den uppföljning som Sika har gjort av de transportpolitiska målen. Sika skriver att transporterna utgör viktiga källor till miljöfarliga utsläpp. Lite längre ned skriver man att etappmålet om koldioxid från transporter inte kommer att nås utan ytterligare kraftfulla åtgärder och att utsläppen från godstransporter på väg uppvisar den sämsta utvecklingen av klimatpåverkan.

Herr talman! När det kommer en sådan utvärdering kan man ju tänka sig att regeringen skulle vidta de kraftfulla åtgärder som Sika pekar på och menar skulle behövas för att nå målen. Men nej, vad regeringen gör är att i stället be Sika titta över och revidera målen! Man kan säga att det är väldigt lite konkret som har hänt sedan regeringen tillträdde. Visserligen tillsatte man en klimatberedning där man tillsammans över blockgränserna skulle ta fram ett antal konkreta åtgärder för att åtgärda koldioxidutsläppen, få ned dem och göra Sverige till ett föregångsland. Klimatberedningen tog sin uppgift på allvar. Man försökte komma överens om gemensamma mål men också om åtgärder för att nå de målen. Och de hann inte mer än bli klara innan statsminister Fredrik Reinfeldt avfärdade alltihop som orealistiskt.

Herr talman! Om vi ska kunna göra någonting åt detta, som är en av de största frågorna i vår tid, och se till att vi har ett transportsystem som kan bli klimatsmart duger det inte att säga åt människor att de får stanna hemma eller ställa bilen. Det krävs en politik som ger människor alternativ och möjlighet att ta ett ansvar. Hittills har vi inte sett någonting.

Tyvärr är inte infrastrukturministern här i dag och kan delta i debatten. Jag kan också ha en viss förståelse för det. Hon har snart suttit i två år, och det har inte hänt särskilt mycket. Det hänvisas till en del utredningar. En försenad infrastrukturproposition är väl det enda konkreta vi har sett hittills. Jag tycker att det är synd.

Vi är ganska överens i trafikutskottet om att någonting borde göras, och det kommer säkert att låta så sedan också. Jag tror att det finns väl-

dig goda föresatser, men så länge regeringen drar benen efter sig och så länge finansministern säger att satsningar på järnväg och spårbunden trafik inte är lönsamt utan att det är vägarna som gäller spelar det nästan ingen roll vad trafikutskottet, eller för den delen infrastrukturministern, säger. Jag tycker att det är synd. Jag tycker nämligen att det borde vidtas konkreta åtgärder. Jag saknar dem.

Jag saknar en regeringspolitik som gör någonting åt utsläppen från transportsektorn. Jag har inte sett den hittills, och tyvärr ser det inte heller ut som om vi får se den. Det ser tyvärr ut som om det är vad statsminister Fredrik Reinfeldt och finansminister Anders Borg säger som gäller. Då verkar det inte bli annat än koldioxiddrivande tomsnack från regeringens sida när det handlar om att åtgärda de klimatproblem vi har.

Vi skulle behöva investeringar i kollektivtrafik. Vi skulle behöva investeringar i smartare teknik. Vi skulle behöva investeringar i klimatsmartare infrastruktur. Hittills har ingenting hänt. Det är förlorade år. Det är tråkigt att konstatera. De aviseringar som regeringen hittills har gjort pekar inte direkt på att vi kommer att få ett klimatsmart transportsystem så länge vi har en borgerlig regering. Det verkar tvärtom vara så att vi ska fortsätta att vara fossilberoende. Man bryter inte oljeberoendet, och därmed försitter man en chans och förlösar tid. Sverige har råd, och Sverige kan mycket bättre än vad Sverige gör i dag.

Anf. 125 PETER PEDERSEN (v):

Herr talman! Det här betänkandet har rubriken *Vägfrikens miljöanpassning*. Vänsterpartiets motion från i höstas heter *Miljöanpassad vägfrik*. Man kan konstatera att det är en slående likhet. Jag kan också konstatera att vår motion kom först.

Herr talman! Vänsterpartiet har skrivit en omfattande motion som handlar om att vi ska försöka miljöanpassa vägfrika. Vi har 28 yrkanden. Riksdagen fungerar på det sättet att ju mer detaljerad man är, desto mer uppstyckad blir motionen. Jag har räknat till att ett antal av de här 28 yrkandena har kommit till trafikutskottet, något har kommit till utrikesutskottet, några till miljö- och jordbruksutskottet, andra till skatteutskottet och ytterligare några till finansutskottet. Det gör att det är svårt att ha en sammanhållen politik, åtminstone när man ska diskutera här. Vi har en sammanhållen politik även om den råkar hamna i olika utskott för behandling. I slutändan kan man hoppas att man får en helhetssyn på detta.

Jag tycker att vi har gjort ett bra arbete i trafikutskottet. Vi har haft ett antal utfrågningar. Vi har tagit fram en forskningsrapport som heter *Förnybara drivmedels roll för att minska transportsektorns klimatpåverkan*.

I den rapporten, i utfrågningen och även i faktaunderlaget i betänkande ges det väldigt mycket information om transportsektorn. Tyvärr kommer det väldigt lite politik ut från den borgerliga regeringen. Den första meningen under rubriken Bakgrund är korrekt och mycket allvarlig. Det är majoriteten som skriver så här på s. 7: "När kol, olja, naturgas och andra fossila bränslen förbränns frigörs den koldioxid som har legat bunden i jordskorpan och förs upp i atmosfären. Koldioxid är den viktigaste av de växthusgaser som påverkar världens klimat genom en ökad växthuseffekt."

Då är frågan: Har regeringen någon politik som tar det här på allvar? Jag vill hävda att så inte är fallet. Det är inte speciellt länge sedan man

kunde höra moderata företrädare säga att transporter inte var något problem. Jag vill hävda att transporter är ett problem, inte minst när så stor del av de transporter vi har sker med drivmedel som hela tiden ökar växthuseffekten. Att då hävda att det inte är något problem är ett väldigt märkligt ställningstagande som man nu alltmör sällan hör som tur är. Den diskussionen kan man föra när det gäller alla transportslag, men framför allt när det gäller biltrafiken och flygtrafiken är det är märkligt att man inte ser det tydliga sambandet och också vidtar nödvändiga åtgärder.

Det är också trist att när en enig klimatberedning med representanter från alla partier kommer fram med väldigt radikala, långtgående och strategiskt viktiga slutsatser om vad som bör göras går statsministern samma dag eller dagen efter ut och avfärdar detta som orealistiskt. Han desavouerar hela Klimatberedningens arbete, och inte minst de borgerliga ledamöterna där.

I den här forskningsrapporten finns det en bilaga från den utfrågning vi hade. Man kom fram till ett antal slutsatser. Jag ska bara läsa en: "För att nå tvågradersmålet är det nödvändigt med teknikeffektivisering, koldioxidneutral energi och att dagens snabba ökning av vägtransporter och flygresande bryts." Vi delar den uppfattningen, och därför yrkar jag bifall till reservation 1 som Vänstern och Miljöpartiet har gemensamt. Där pekar vi på vikten av att man lyfter fram detta med energieffektivisering inom transportsektorn.

Det duger inte att bara prata om exempelvis miljöbilar, utan man måste också börja titta på och ta fram styrmedel som främjar en ökad energieffektivitet hos de fordon som kallas miljöfordon. Man kan diskutera det begreppet för övrigt, men nu säger vi miljöbil. Det är inte bra att ha en utveckling där man har alltför bränsleslukande bilar. Man har tagit fram modeller som är betydligt mer snåla än de som har funnits tillgängliga hittills.

Var finns den borgerliga politiken? Man kan nu luta sig tillbaka på en energieffektivitetsutredning som kom med sitt betänkande under våren med en rad olika intressanta förslag som man hänvisar till i betänkandet. Men var finns den borgerliga regeringspolitiken utifrån det här? Man kan alltid hävda att det pågår en utredning och en beredning. Det är standardsvaret i alla frågor. Vi hoppas att det kommer ut någon typ av politik med några faktiska åtgärder i rätt riktning som kan ta till vara de kunskaper som redan finns. Man behöver alltså inte bereda och utreda vidare. Det finns kunskaper.

I den här debatten vill jag också framföra att det finns ett bra underlag som man som intresserad allmänhet och specialintresserad politiker kan titta i. Det handlar om vilka drivmedel man bör satsa på i framtiden. I den här forskningsrapporten sägs det väldigt tydligt att den första generationens biodrivmedel inte är långsiktigt hållbara. Att framställa etanol av vete och majs är inte långsiktigt hållbart, utan det krävs en andra generationens drivmedel.

Det är en viktig diskussion att föra i den debatt vi har just nu där det framställs som om all användning av biodrivmedel är förkastlig. Då måste man fråga sig vad som är alternativet. Jo, det är att vi går tillbaka till det fossila alternativet, vilket jag och Vänsterpartiet hävdar är betydligt värre. Den första generationens biodrivmedel är faktiskt att föredra

jämfört med att fortsätta att köra på fossilspåret. Det är och förblir en återvändsgränd som vi inte har möjlighet att gå tillbaka till.

Jag återkommer till den första meningen. Vi tar upp lagrad koldioxid som har legat i jorden i miljoner år, bränner upp den och ser till att den kommer ut i atmosfären igen. Det är en väldigt kortsiktig och korkad politik som vi helt enkelt inte kan ägna oss åt längre.

Herr talman! Vi har också efterfrågat en mer stringent definition av vad som är en miljöbil. Det finns ett antal olika varianter på definitioner av vad som är en miljöbil. Det finns också lokala varianter. Vi tror att det skulle vara en klar fördel för hela diskussionen om vad som är en miljöbil och hur vi ska se på miljöbilsbegreppet i framtiden. Olika organisationer, Vänstern och Miljöpartiet ställer krav på att vi också måste utveckla kraven så att vi inte en gång för alla förklarar vad som är en miljöbil och sedan är nöjda. Vi måste skärpa kraven hela tiden. Då är det en fördel om man åtminstone börjar med att hitta en gemensam definition.

Vi kan inte ha en definition när det gäller hur man ska ta ut trängselskatt, en annan när det gäller förmånsbeskattning och en tredje när man tittar på miljöbilar i Göteborg, till exempel. Det blir väldigt förvirrande för de människor som känner att de vill göra någonting för klimatet och försöker skaffa sig en miljöbil. Då är det en klar fördel om man känner till definitionen och vet vad som gäller, åtminstone något år framåt.

Det finns också anledning att poängtera att när vi i riksdagen antog den så kallade pumplagen, som gick ut på att vi skulle försöka säkerställa att det fanns en infrastruktur med förnybara drivmedel runt om i landet, sköts det till extra pengar för att man skulle kunna möjliggöra även biogasalternativet. Då kan man fråga sig om pumplagen har levt upp till det eller om den har misslyckats. Många tecken tyder på att den åtminstone delvis har blivit ett misslyckande. Vi kan konstatera att etanol har blivit väldigt dominerande.

Då finns det kanske anledning att göra en utvärdering och fundera på om det finns anledning att se över pumplagen och göra justeringar så att vi kan uppnå teknikneutralitet och så att vi inte dödar ett antal alternativ och bara gynnar ett alternativ, nämligen etanol. Vi måste försöka hålla flera bollar i luften samtidigt, för det finns inte någon enda vägens politik, utan vi måste upprätthålla ett antal alternativ som är intressanta för framtiden. Sedan får framtiden utvisa vad som vinner i slutändan.

Nu har vi en ordning som, som jag ser det, riskerar att slå ut biogasalternativet på bilsidan, vilket skulle vara mycket olyckligt eftersom det sannolikt är det bästa alternativet, i alla fall av dem man känner till i dag – om man inte kan få fram ren eldrift.

När det gäller *plug-in*-hybrider, som också nämns här, är det viktigt att poängtera att de nog är bra under förutsättning att batterierna laddas med grön el, alltså inte el som kommer från kärnkraft, kolkraft eller någonting sådant utan faktiskt helst kommer från förnybar energi. Inte minst är det viktigt om vi tar det i ett globalt perspektiv. Om vi har miljontals bilar som ska laddas över natten kommer det att gå åt mycket el, och då är det bra om den kommer till stånd på ett miljövänligt sätt.

Det finns mycket att säga i den här frågan. Jag skulle vilja att ni från den borgerliga sidan med det här fina faktaunderlaget också presterar lite politik och inte bara hänvisar till utredningar, att beredning pågår och så vidare. Om ni tar den första meningen, som jag nu har läst upp två

gångar, på fullt allvar är det nu hög tid att ta ansvar och komma fram med konkreta förslag.

Frågan består: Finns det en spricka på den borgerliga sidan, där de som sitter i regeringen har en annan syn än riksdagsmajoriteten vad gäller satsningarna på till exempel väg och järnväg eller om de synpunkter och förslag som Klimatberedningen har kommit fram till är rimliga och väl avvägda eller bara kan avfärdas? Statsministern och, tror jag, även finansministern har avfärdat dem. Jag skulle väldigt gärna vilja ha svar på det.

För tydlighetens skull yrkar jag återigen bifall till reservation 1.

Anf. 126 KARIN SVENSSON SMITH (mp):

Herr talman! Från Miljöpartiets sida yrkar vi bifall till reservation nr 1 och nr 10.

Det finns ingen sektor i det här samhället som är så beroende av oljan som transportsektorn. Trots att antalet miljöbilar har ökat kommer 96 procent av energin inom transportsektorn från fossila bränslen. Vägverket lade alldeles nyligen fram en rapport om vad som har hänt det senaste året, och man kunde peka på positiva trender. Andelen miljöbilar ökade, och för första gången var det faktiskt också så att energiförbrukningen genomsnittligt i de nyförsålda bilarna var något lägre än året innan.

Men båda de här positiva faktorerna förts av det faktum att trafikvolymen ökar. Det gör att det sammantaget är 2 procent mer utsläpp av växthusgaser från trafiken 2007 jämfört med året innan.

Lastbilstrafiken har ökat. Man kan säga att det är all-time-high på många sätt, när det gäller både andelen försålda lastbilar och tonkilometer – egentligen vilket sätt man än räknar på.

Vad är det vi får för det här? Man säger ju att mer transporter ger mer tillväxt som ger mer utveckling. Och så kan det väl vara om det är rätt transporter. Men om man benar upp det lite grann: Vad är det för sorts transporter som ökar?

Jo, mycket av den fisk vi äter här i Norden är fångad runt omkring Norden – det är atlantisk fisk. Men mycket av den har åkt iväg till Asien för att rensas, och sedan kommer den tillbaka och säljs i EU.

Den största importprodukten volymmässigt från Spanien till Sverige är sand, som vi använder som kattsand här.

Glass vi äter, till exempel Magnumglassen, kan många gånger vara tillverkad i Italien och hitkörd med lastbil.

Keso tillverkades förr på alla mejerier. Nu tillverkas all Keso i Norden på mejeriet i Skövde, och sedan körs den runt med lastbil till alla som vill ha Keso.

Det här är inte möjligt att upprätthålla. Det är helt vansinnigt och måste prisas bort helt enkelt, om vi ska klara klimatmålen. Det här är inte välfärd. Det är inte utveckling. Det är vansinne.

Hur ska man då göra? Ja, punkt nummer ett är att ta bort subventioner som upprätthåller användningen av fossila bränslen. Det borde alla, oavsett vad man har för ekonomisk, ideologisk eller politisk uppfattning, tycker jag, kunna vara överens om. Det är inte rimligt att vi med skattemedel understöder användningen av fossila bränslen. Det är faktiskt det vi indirekt gör när vi har ett avdragssystem som premierar bilåkande framför kollektivtrafik. Det är det vi gör när vi låter människor parkera

utan att betala vad markytan egentligen kostar om den skulle användas till något annat. Det är faktiskt det vi gör med många andra system också, på både nationell och kommunal nivå.

Det andra vi borde göra är att titta över EET-strategin, som de olika trafikverken har kommit överens om som sitt bidrag och sin strategi för att nå klimatmålet och övriga miljömål. Det är alltså Vägverket, Banverket, Naturvårdsverket och några till som har formulerat denna strategi tillsammans. Läser man denna intressanta strategi, vilket vi får tillfälle att göra lite närmare på världsmiljödagen, då den ska presenteras i Förstkammarsalen av Ingemar Skogö, ser man att de föreslår att vi ökar miljörelaterade skatter så att de sammantaget inbringar 15 miljarder per år. Det bedömer de vara nödvändigt för att vi ska klara klimatmålen inom transportsektorn.

Ibland blir det en diskussion här – det har det varit väldigt mycket – om bränslen, och jag välkomnar den diskussionen. Det är väldigt viktigt, när vi gör om och lämnar fossilbränslesamhället, att vi inte gör fel och går in i återvändsgränder.

När det gäller pumplagen, som har varit mycket diskuterad här och där Miljöpartiet har fått kritik, skulle jag vilja säga att syftet med den var att visa att man inte kan fortsätta ett hundra procentigt beroende av fossila bränslen. Vi måste ha alternativ. Det måste erbjudas förnybara drivmedel på åtminstone de 65 procent största markerna i det här landet.

Nu är det dags att ta nästa steg och säga att det inte är så att olja ska ersättas av *ett* annat drivmedel. Det finns inget allena saliggörande i den här branschen. Mycket av den kritik som riktats mot etanol är sakligt grundad och riktig. Det finns etiska betänkligheter mot att använda det som annars skulle kunna vara mat. Det kan i alla fall inte jag försvara. Att ta bort områden med rik biologisk mångfald och odla bränsle på den kan heller ingen sann miljövän tycka är en klok idé.

Däremot biogas, som vi skriver om i det här betänkandet, står inte i någon etisk konflikt, och det står heller inte i konflikt med biologisk mångfald.

Men det är inte i första hand fråga om att byta bränsle. Det finns varken ett bränsle eller många bränslen sammantagna som kan fylla den funktion som fossila bränslen spelar i dagens samhälle. Vi måste vara klara över det och se sanningen i vitögat. Vi måste minska energianvändningen totalt sett inom transportsektorn. Det är delvis också det som EET-strategin handlar om. Vi måste bli smartare och använda väg, järnväg och sjöfart i kombination för godstransporter. Vi måste använda cykel- och gångtrafik för att ersätta många av de löjligt korta bilresorna. Vi måste också se till att framtidens transporter inte bara uppfyller klimatkraven utan också övriga miljökrav.

Reservation nr 10, som jag yrkat bifall till, handlar om dubbdäcken. Den grundar sig på det faktum att det varje vinter blir ökade partikelhalter. Ökningen är särskilt tydlig i storstäderna och en av anledningarna till att man överskrider miljö kvalitetsnormerna för partiklar. Det har att göra med dubbdäck som är förbjudna i många andra länder. Vi menar att man i första hand ska använda vinterdäck. De kan ha samma goda trafiksäkerhetseffekt. Bara med något enstaka undantag, i form av dispens, ska man kunna ha kvar dubbdäcken. Vi måste låta barns och andras hälsa gå

före. Det bästa sättet att minska olycksrisken när det är halt är att låta på gaspedalen och köra långsammare.

Detta för mig över till nästa sak. Jag är inte precis den som drar sig för att kritisera regeringen när jag tycker att det är befogat. Nu tänkte jag emellertid säga något positivt. Det handlar om vägmärken. Jag vet inte om det observerats i kammaren, men vi hade en diskussion tidigare om jämställdhet och transporter där vi bland många andra yrkanden ansåg att Vägverket borde få i uppdrag att se över trafikmärkena så att både män och kvinnor återspeglades på dem. Vi hade nämligen noterat att alla som gör något på trafikmärkena, vägarbete eller annat, är män, medan kvinnor är passiva eller på sin höjd håller ett barn i handen.

Detta återspeglar inte hur vi beter oss i trafiken. Särskilt när det gäller gång- och kollektivtrafik är kvinnorna överrepresenterade medan männen är överrepresenterade när det gäller flyg och bilkörning. Nu har regeringen gett Vägverket i uppdrag att byta ut en del av dessa Herr Gårman-skyltar till Fru Gårman, och det tycker jag att regeringen ska ha en eloge för. Det är nog det enda positiva jag har att säga om deras politik på transportområdet.

Man skulle kunna hoppas att detta med Fru Gårman blir en start, att kvinnor inte bara ska få synas på trafikskyltarna utan att också de värderingar och beteenden som kvinnor har, och som genomsnittligt skiljer sig från männens, mer avspeglade sig i hur politiken utformas av regeringen.

Det smartaste sättet att spara energi i transportsektorn är genom att fler åker tillsammans, att vi åker kollektivt. Kollektivtrafiken bör få ersätta en del av de resor som nu sker i en bil på ett ton plåt eller mer och som i genomsnitt transporterar 1,7 personer varje gång den är ute i trafiken. Att åka tillsammans i buss, trådbuss, pendeltåg, spårvagn eller järnväg är det helt överlägsna sättet att minska energianvändningen i transportsektorn. Men det lär vi få återkomma till vid ett senare tillfälle.

Anf. 127 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m):

Herr talman! Världen förändras varje dag. Många förändringar är bra. Tack vare forskningen och utvecklingen kommer till exempel nya läkemedel som botar våra sjukdomar, och vi lär oss mer och mer om oss själva och om världen omkring oss. Men vi påverkar vår planet även på ett negativt sätt genom att förstöra miljön.

Transportsektorn står för en tredjedel av koldioxidutsläppen. Trots att vi vet det vill vi fortfarande resa och se världen, åka till jobbet eller skolan, hämta barn på dagis och helt enkelt ha frihet att förflytta oss.

Hur kan vi förena våra behov med vår planets behov? Ett sätt kan vara att aktivt använda ny teknik och den teknologi som kommer genom forskning och utveckling. Regeringen inser att forskning och utveckling är oerhört viktigt i vår strävan att minska belastningen på miljön, både i Sverige och globalt. Budskapet är enkelt: Sverige ska vara bäst på miljöteknik.

Medan den allmänna debatten om vägtrafikens miljöpåverkan framför allt handlar om hur etanol ska odlas kommer en ny spännande lösning. Den kommer tyst och utan avgaser. Jag talar om elbilen. Det som mest imponerar på mig är hur energieffektiva elbilar är. Med eldrift får man en total verkningsgrad på 70–90 procent. Detta ska jämföras med till

Prot. 2007/08:107
8 maj

*Vägtrafikens
miljöanpassning*

exempel dieselbilens 17 procent. Det betyder att man med eldrift kan köra tre fyra gånger längre per insatt energi.

Kritiker säger att man bara kan köra korta sträckor. Sveriges personbilar körs i genomsnitt 40 kilometer per dag, och med dagens teknik kan en elbil köras 50–80 kilometer per laddning. Det skulle täcka in de flesta av svenskarnas alla resor. I USA finns även en modell som enligt tillverkaren kan köras upp till 35 mil på en laddning, alltså 350 kilometer på en laddning.

Herr talman! Jag är helt övertygad om att vi väldigt fort skulle lära oss att ladda våra elbilar, på samma sätt som vi kommer ihåg att ladda mobiltelefonen, laptoppen och tandborsten. Det är bäst om man laddar elbilen med så kallad grön el. Det finns ett stort utbud av förnybar energi – vattenkraft, vindkraft, solceller och kraftvärme med biobränsle. Redan i dag är 90 procent av elproduktionen i Sverige koldioxidfri. Här måste jag betona ett intressant faktum och återge vad miljöforskaren Per Kågesson sagt, nämligen att det är mer energieffektivt att använda biomassa för att producera el och ladda *plug-in*-bilar än att producera flytande bränsle från biomassa.

Fortfarande krävs emellertid forskning innan elbilen blir en del av vår vardag. Det är spännande med det samarbetsprojekt som startades i mars mellan staten, svenska biltillverkare och energiföretag och som ska resultera i svenska *plug-in*-modeller. Regeringen satsar 240 miljoner kronor på miljöinriktad fordonsforskning. Energimyndigheten stöder projektet med 20 miljoner kronor.

Energieffektivisering är nyckelordet i arbetet med att minska transportsektorns negativa miljöpåverkan. Även bensin- och dieselbilar kan bli energieffektivare, och det gläder mig att bilbranschen själv vidtar åtgärder för att göra sina fordon energisnålare genom till exempel effektivare motorer, bättre växellådor, lättare komponenter, däck med mindre rullmotstånd, automatisk avstängning av motorn vid rödljusstopp med mera. Många små ändringar gör stora skillnader.

Nya bilar är generellt mycket snällare mot miljön än gamla. Skrot- och miljöbilspremierna är exempel på bra verktyg som tagits fram av regeringen för att få en modernare och miljövänligare bilpark. Regeringen har avsatt 250 miljoner kronor för utbetalning av miljöbilspremier 2007–2009. Eftersom miljöbilsförsäljningen är oväntat hög beslutade regeringen nyligen att utöka miljöbilspremien med 240 miljoner för 2008. Sammanlagt blir det alltså nästan ½ miljard kronor.

Ett annat exempel på verktyg för att få miljövänligare bilar är regeringens proposition, som riksdagen nyligen antog, om efterkonvertering av personbilar för alternativa bränslen.

Det tar tid att förnya hela bilparken, men allt är inte förlorat. Även våra existerande bilar kan effektiviseras genom så kallad *eco-driving*, som står för sparsam körning, och ITS, alltså intelligenta transportsystem.

Sparsam körning är ett bra sätt för alla förare, även lastbilschaufförer, att ta ansvar och med sin körteknik minska påverkan på miljön. Genom att göra färre inbromsningar, anpassa hastigheten, undvika onödig belastning och minska de krafter som bromsar fordon – till exempel demontera en takbox som inte används och ha rätt tryck i däcken – kan man

enligt Energieffektiviseringsutredningen spara upp till 20 procent av bränslet, koldioxiden och pengarna.

Transporterna kan effektiviseras även med olika IT-baserade verktyg. Jag har tidigare nämnt ITS, intelligenta transportsystem. Genom datoriserade bilar kan man minska bränsleförbrukningen. Satellitnavigeringssystemen hjälper att planera logistik och effektivisera distribution av gods. IT-system övervakar trafik och förbättrar trafikflöden. Besparingspotentialen är enligt Vinnova stor, 25–50 procent.

Vi bör också komma ihåg att IT erbjuder möjligheter för kommunikation som kan minska behov av resande och transporter. Man kan ringa samtal, skicka e-post eller ha videokonferenser. Även e-handel har betydelse för miljön. I stället för att köra runt till olika butiker kan man bläddra i sortiment via webbsidor och göra beställningen direkt från sitt vardagsrum.

Slutligen skulle jag vilja påpeka att man inte bör ställa olika transportsystem mot varandra. Transportsystemen är mer komplementära än konkurrerande. En bil innebär frihet och är inte bunden av spår eller tidtabeller. Det är viktigt att behålla den friheten, men vi måste se till att fordonen blir bättre, effektivare och miljövänligare.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 128 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Jag kan hålla med om mycket av det som sades. Vem kan vara emot *eco-driving* eller ny teknik? Det är vi definitivt inte motståndare till Miljöpartiet.

Men när det gäller *plug-in*-bilarna har jag lite frågor och kritiska anmärkningar. Det är ny teknik. Det finns inte så många bilar i drift i Sverige. Det är väl ca 300 som rullar på våra vägar som är eldrivna. Det förslår inte så långt i förhållande till den bilpark vi har i övrigt. Jag undrar vilka metaller som Eliza hade tänkt sig skulle ingå i batterierna. Alla elbilar måste ha någon sorts batteri. Vad är det för sorts teknik som förespeglas i de kommande elbilar som du var så positiv till?

Nästa fråga handlar om koldioxidutsläppen från trafiken totalt sett. Du pratade mycket om personbilar, men det är faktiskt lastbilstrafiken som är den stora ökningen. Ökningen av lastbilarna ser ut att ha tagit den lilla minskning som finns på personbilssidan. Ska de också gå på *plug-in* eller hur har du tänkt att lastbilarna ska drivas framöver? Flyget är också en stor källa till koldioxidutsläpp. Finns det någon *plug-in*-lösning som Eliza känner till där som jag har missat?

Min sista fråga är: Vilken tid bedömer Eliza att vi har på oss för att vända trenden av ökade växthusgaser till en minskning?

Anf. 129 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m) replik:

Herr talman! Utvecklingen pågår när det gäller batterityper för elbilar. För ett par år sedan fanns det mycket sämre batterier. Utvecklingen pågår hela tiden; forskare arbetar på det. Vi kan till exempel jämföra med utvecklingen som har skett med mobiltelefoner. Tittar vi lite bakåt i tiden så var det för 10–15 år sedan jättestora batterier för mobiltelefoner. Nu vet vi hur de ser ut; de får plats i våra fickor utan problem. Det pratas mycket om litiumbatterier, men jag är helt övertygad om att det kommer

nya lösningar. Både biltillverkare och företag som sysslar med att ta fram nya batterier har redan samarbete i Sverige.

Självklart behöver vi effektivisera godstransporter. Vi har ITS olika verktyg. Vi kan optimera körsträckan. Vi kan använda samlastning och sparsam körning. Det finns många olika verktyg som kan användas redan i dag, och det måste vi göra.

Vilken tid har vi på oss? Egentligen har vi ingen tid. Det är därför vi står här nu och debatterar detta. Det måste finnas åtgärder. Vi måste tänka på det vi gör. Alla måste ta sitt ansvar och tänka på miljön och på vilka val man gör som konsument i vardagen.

Anf. 130 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Visst pågår det en enorm batteriutveckling. I de första elbilarna var batteriet så stort att det inte fanns plats för någon förare i bilen. Men om jag har uppfattat det rätt är det litium som är den aktuella metallen för de batterier som planeras för närvarande. Då vill jag upplysa Eliza om att hälften av allt litium som finns i världen finns i Bolivia. Det bryts under omständigheter som varken du eller jag skulle tycka var rimliga eller etiskt försvarbara. Jag ser därför att det är vissa problem med *plug-in* som den stora lösningen på personbilstrafikens minskade växthuseffekt.

När det gäller lastbilar hörde jag inte något annat bränsle nämnas. Det är klart att man måste effektivisera lastbilstrafiken, men vad jag vet finns det ingen ordentlig lösning när det gäller alternativ till diesel för landsvägskörningen. Den stod för 660 000 extra ton koldioxid i fjol. Är Eliza beredd att införa kilometerskatt för lastbilstrafik? Alla de tekniker du räknar upp för besparing har funnits länge men används inte därför att det är för billigt att använda lastbilar för hela transporten. Kombinationen sjöfart och järnväg används alldeles för lite därför att det är billigast att köra med lastbil hela vägen.

Det sista är tidsaspekten. Jag håller med dig. Tiden är egentligen redan ute. Är det då inte lite vanskligt att använda sig av ny teknik som inte ens finns i serietillverkning som sin främsta lösning på transportsektorns klimatproblem? Är det inte bättre att använda sig av det vi vet att vi har här och nu? Vi har järnväg, sjöfart och alternativ till bilen, nämligen att åka kollektivt, tillsammans. De lösningarna finns. Det borde väl vara huvudstrategin, även om man inte ska säga nej till teknisk utveckling. Men vi kan inte inteckna något vi inte har.

Anf. 131 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m) replik:

Herr talman! Vi måste effektivisera godstransporter. Det kanske görs för lite just nu. Vi måste göra ännu mer. Varje lastbilschaufför bör tänka efter och till exempel tillämpa *eco-driving*.

Det finns olika försöksprojekt. I till exempel Australien har man eldrivna lastbilståg. Det finns forskare, även här i Sverige, som föreslår att man skulle kunna ha eldrivna lastbilar på motorvägarna. Det finns alltså redan tankar om det även här i Sverige.

När det gäller elbilar och batterier måste vi se till att vi hittar bättre alternativ. Om de alternativ för att producera batterier som planeras just nu inte fungerar bra av etiska skäl måste vi hitta bra lösningar. Men är

det bättre att bara använda etanol och satsa på det med stigande matpriser och svältande barn som följd? Det är inte heller bra.

Vi måste helt enkelt hitta de bästa lösningarna. Vi måste driva på utvecklingen. Vi måste satsa på forskningen.

Anf. 132 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är positivt att höra en moderat företrädare som problematiserar transportsektorn något och ändå förstår problematiken. Vi kan diskutera om de åtgärder som föreslås är de rätta, men det finns ändå en vilja att se teknikutvecklingen. Jag kan visserligen tycka att tilltron till tekniken ibland blir som marxismens teori om produktivkrafternas utveckling, det vill säga att allting löser sig med teknik. Det har vi trott länge. En stor del av de problem vi har nu beror på att vi har trott att vi kan ösa på med den kunskap vi har. Vi tillämpar ett sätt att bedriva industriell verksamhet som har skapat de problem som vi står inför. Det är vi människor som har skapat det problemet. Jag tror att vi måste lära av historien och fundera lite i förväg och inte bara ha den ljusa tilltron till att vi kommer att lösa allting med teknik.

Jag gillar inte att vi faller in i fällan att biodrivmedel inte heller är bra. Jag delar Miljöpartiets och många andras uppfattning att vi inte kan lösa transportsektorns problem bara genom att tro att vi ska få fram förnybara drivmedel och sedan köra på i samma tempo.

Det är ändå viktigt att vi pratar om det. Precis som vi pratar om att det finns grön el och sämre el finns det bra etanol och sämre etanol. Man måste titta på detta ur ett livscykelperspektiv. Vi måste få fram en certifiering så att vi kan titta på vilken typ av etanol som är godtagbar och vilken som inte är godtagbar.

Det finns hänvisningar till olika rapporter. En del av energieffektiveringen handlar om att hastighet har betydelse. Jag konstaterar att regeringen har infört en hastighetsreform som kritiseras av både NTF och Svenska Naturskyddsföreningen eftersom den riskerar att vi får högre genomsnittlig fart i landet och därmed högre utsläpp av koldioxid. Man kan undra om det, tillsammans med den satsning vi gör på vägarna, går i rätt riktning ur klimatsynpunkt. Högre hastighet och mer vägtrafik, är det lösningen på klimatfrågan?

Anf. 133 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m) replik:

Herr talman! Teknik löser inte alla problem, men kan hjälpa till att ta fram bättre lösningar. Det är värt det.

Dessutom tror jag på människan och på att vi kan göra våra medvetna val och påverka den situation som vi är i nu.

Hastigheten måste anpassas efter den väg man kör på, vilka regler som gäller, vilket väder det är, vilket underlag det är och om det är sommar eller vinter och om det är halt.

Att anpassa hastigheten är, som jag påpekade i mitt anförande, ett viktigt verktyg när man tillämpar sparsam körning. Man ska alltså försöka undvika att köra väldigt fort och göra många inbromsningar.

Jag har inte sett något underlag från Vägverket med resultat av tillämpningen av hastigheterna och om det verkligen har blivit högre hastigheter. Jag vet inte om Peter Pedersen har ett underlag som visar att det har blivit högre hastigheter.

Anf. 134 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! På s. 21 i betänkandet hänvisar man till Energieffektiviseringsutredningen. Ett av de förslag som man nämner som väsentligt för att minska de negativa följderna av transporter är lägre hastighet. När vi diskuterade hastighetsreformen försökte jag förtvivlat få den ansvariga ministern, Åsa Torstensson, och även andra representanter för den borgerliga sidan att gå med på att om vi ska ändra hastighetssystemet måste det ske på ett sätt som inte ökar utsläppen av till exempel koldioxid. Det var helt omöjligt att få med den skrivningen.

Det är ett fysiskt faktum att om man i stället för att köra i 110 kör i 120 på 100 mil väg kan man inte kompensera det genom att sänka farten från 90 till 80 på lika lång sträcka. Det krävs en längre sträcka där man minskar hastigheten. Det kan man se på bränsleförbrukningen om man kör en någorlunda modern bil. Om man kör i 110–120 går det åt betydligt mer bränsle än om man kör i 70–80.

Vi menar att en sådan reform måste gå ut på att vi ska sänka farten. Medelhastigheten måste minska.

Jag kan inte uppfatta motviljan från regeringens sida mot att skriva in en sådan formulering som annat än att man inte har något sådant krav. Man vill nu tillgodose att några vill köra fortare. Att få köra fort är också en frihetskänsla, kan man säga om man är lite ironisk. Det kostar på miljön om man kör fortare. Det är bara att titta på bränslemätaren i bilen.

På s. 34 hänvisar man till forskningsöversikten. Vi måste bryta den ökning som sker inom biltrafiken, flygsektorn och så vidare. Oavsett vilket drivmedel vi använder kan man inte komma till rätta med problemet genom att bara säga att vi löser det med teknik. Vi måste få mer kollektivt resande. Delar Eliza den uppfattningen?

Anf. 135 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m) replik:

Herr talman! Vi behöver många fler åtgärder. När vi kör våra bilar behöver vi alla tänka på hur vi kör och hur fort vi kör. Kör vi på det bästa sättet ur energieffektivitetssynpunkt?

Om hastigheterna blir mycket högre kan det bli större utsläpp. Vi har kommit överens om att det är Vägverket som ska bestämma vilka hastigheter som ska gälla på olika sträckor och anpassa hastigheten efter vägar. På vissa vägar kommer det att betyda lite högre hastighet, på andra vägar lite lägre. Det var inte sagt från vår sida att det måste bli högre hastigheter i genomsnitt.

Jag håller inte med Peter Pedersen.

Anf. 136 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Det är tacksamt att vara ledamot i trafikutskottet i dessa dagar när transportfrågorna och miljö- och klimatfrågorna är så oerhört heta, även om intresset inte direkt avspeglas i uppslutningen här i kamraren i dag vare sig bland ledamöterna eller på åhörarläktaren.

En väl fungerande infrastruktur och ett väl fungerande transportsystem är verkligen en avgörande förutsättning för vårt liv, vårt arbete, boende och utveckling i hela landet. Transportsystemet som helhet ska medverka till tillväxt och företagande, men transportsystemet i allmänhet och vägtrafiken i synnerhet måste också klara utmaningen att anpassa sig till de krav som miljö- och klimathänsyn ställer för framtiden. Det är en

väldig utmaning för fordonsindustrin, men det finns goda möjligheter att göra den nödvändiga omställning och anpassning som vi förefaller vara helt eniga om är nödvändig.

Låt mig i det sammanhanget också understryka det vi ofta talar om i trafikutskottet, nämligen vikten av en bättre kollektivtrafik som tillsammans med miljöanpassade bilar och lastbilar kan bidra till mindre belastning på vår gemensamma livsmiljö.

Herr talman! Utskottets ordförande inledde med att säga att Sverige har varit ett föregångsland på många områden, utom just inom transportsektorn. På den punkten är det lätt att instämma i vad Ibrahim Baylan sade. Miljöanpassningen av just transportsektorn har varit klen, rent av dålig.

De bilar som rullar i Sverige är tyngre och motorstarkare och 20 procent förstigare än dem i övriga Europa vilket ger onödigt hög förbrukning av bensin, diesel och andra drivmedel. Sådan var situationen när den socialdemokratiska regeringen förlorade valet hösten 2006. Det kan finnas skäl att påminna om detta när nu Socialdemokraterna och också Vänstern och Miljöpartiet i sina reservationer och här i debatten formulerar sig som om man själv suttit utan allt inflytande under årtionden.

Jag beklagar, herr talman, att utskottets ordförande har lämnat kammaren och debatten, annars hade jag ett par frågor till honom som jag gärna hade velat ha svar på. En fråga som jag skulle ha ställt till Ibrahim Baylan om han hade varit här handlar om att den här regeringen nu har arbetat i ett och ett halvt år och att den tidigare regeringen jobbade i tolv år. Den här regeringen har nu fått ett klimatkommittébetänkande att luta sig mot i sitt arbete. Vi ska ta tag i det och göra verklighet av många goda förslag. Den tidigare regeringen hade också ett väldigt bra underlag. Vi har ett vittne i kammaren i dag, nämligen Karin Svensson Smith som deltog i den kommunikationskommitté som tillsattes av regeringen Persson 1994–1995 och som kom med ett slutbetänkande 1997 med väldigt framsynta och långtgående förslag. Till yttermera visso var Centerpartiet och Socialdemokraterna faktiskt eniga om alla förslag i Kommunikationskommitténs betänkande.

Även den var i huvudsak väldigt enig i sina förslag även om det fanns reservationer på vissa punkter från Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Karin Svensson Smith representerade på den tiden Vänsterpartiet. Men varför, Ibrahim Baylan – om du hade varit här – har då ingenting hänt under alla dessa elva år sedan Kommunikationskommittén presenterade sina förslag?

Karin Svensson Smith är här. Hon tillhörde regeringsunderlaget under en tid och kan kanske hjälpa Socialdemokraterna med något förslag.

Ibrahim Baylan beklagade också att vi nu har en infrastrukturproposition som är ett halvår försenad. Den dåvarande socialdemokratiska regeringen med Björn Rosengren som ansvarig minister var två år försenad med en infrastrukturproposition som var uppblåst och presenterade siffror och löften som inte hade någon substans i väldigt viktiga avseenden.

Låt folket avgöra vem som lyckas bäst, och låt dem göra det i valet 2010. Då har vi i alla fall haft fyra år på oss – inte tolv – att åstadkomma några resultat på detta område.

Prot. 2007/08:107
8 maj

*Vägtrafikens
miljöanpassning*

Herr talman! Jag beklagar verkligen att utskottets ordförande värderar den här debatten, som jag uppfattade att han i sitt inledande anförande tyckte var viktig, så lågt att han inte längre anser att den är värd att prioritera. Man kunde av hans inledande anförande få intrycket att Socialdemokraterna tycker att dessa frågor är viktiga. Men när landets högsta beslutande organ diskuterar dessa frågor på allvar med anledning av detta betänkande väljer en del ledamöter att lämna kammaren. Det beklagar jag verkligen.

Jag tycker också att det finns anledning att redovisa en del av vad denna regering under sina ett och ett halvt år har åstadkommit på området. Eliza Roszkowska Öberg har redovisat en del och talat väl om många goda möjligheter att fortsätta arbetet.

Men ett av denna regerings initiativ på området miljöanpassning var att införa en miljöbilspremie för att stimulera användningen av mer miljöanpassade bilar. Detta initiativ har blivit en fantastisk succé och visar att svenska folket har en betydande medvetenhet och vill bidra till en miljöanpassad trafik. Miljöbilsförsäljningen ökade nämligen med hela 49 procent under 2007 jämfört med året innan.

Herr talman! Mer än var tredje bil som säljs i Sverige i dag är en miljöbil. Utvecklingen av miljöbilsförsäljningen under förra året har gett Sverige internationell uppmärksamhet som ett gott exempel, och det är ett viktigt steg för att miljöanpassa bilen. Miljöbilspremien blir därmed också ett tydligt exempel på hur aktivt miljöarbete på hemmaplan kan stärka vår roll och vår möjlighet att påverka internationellt.

Försäljningen av miljöbilar har alltså överträffat mycket stora förhoppningar. Regeringen har till och med fått skjuta till 240 miljoner kronor i tilläggsbudgeten för 2008. Miljöbilspremien är ett teknikneutralt verktyg. Den ges både till bilar som går på förnybara bränslen och till bensin- och dieslbilar som klarar högt ställda krav på låga koldioxidutsläpp. Nu minskar bensinförsäljningen samtidigt som försäljningen av etanol, biogas och andra alternativa drivmedel ökar. Den svenska bilparken tar därmed viktiga steg till att bli mer miljöanpassad.

Det finns utöver miljöbilspremien ett stort antal möjligheter att miljöanpassa vägrafiken, och de ska naturligtvis också utnyttjas. Här behöver vi nämligen vartenda verktyg som vi kan hitta. Nu måste det successivt bli ett ökat fokus på detta arbete som tidigare inte haft turbofart precis. Vi ger i detta betänkande från trafikutskottet flera exempel på möjliga åtgärder som lyfts fram av bland andra Vägverket, Vinnova och andra.

Det handlar om en ökad andel av förnybara bränslen. Det handlar om effektivare fordon. Det handlar om dämpad efterfrågan på resor och transporter. Det handlar om körsätt – *eco driving* med mera. Det handlar om rätt fordon och rätt storlek på fordon, men också om rätt framdrivning. Precis som Eliza Roszkowska Öberg tror jag att elhybridbilar kommer att få en väldigt viktig roll inom bara några år. Det handlar om samlastning, samåkning och många andra saker.

Snålare fordon och ett mer sparsamt körsätt är tillsammans med dämpad transportefterfrågan den snabbaste vägen mot lägre koldioxidutsläpp.

Att öka låginblandningen av etanol i all bensin är också ett effektivt sätt att öka andelen förnybara bränslen.

Herr talman! Frågan om trafikens miljöanpassning är alltså ingen ny fråga för oss i trafikutskottet, även om debatten har intensifierats åtskilligt på sistone. Vi talar väl om tåg och sjöfart, men det är dessvärre så att lastbilstrafiken har tagit hand om det mesta av ökningen hittills, även på de långa avstånden där tåg och sjöfart borde vara bra alternativ.

Vägtransporternas andel av transportarbetet beräknas dessvärre öka ytterligare några procent till uppåt 45 procent år 2020. Det betyder att nästan hälften av alla transporter går på väg, medan sjöfarten minskar något, till 35–36 procent, och järnvägen får en oförändrad andel på ca 19–20 procent år 2020, om vårt eget analysinstitut Sika får rätt i sina beräkningar.

Främst ur miljösynpunkt men också för att minska belastningen på vägnätet är det väldigt angeläget att den långväga godstrafiken i större utsträckning än i dag förs över från vägar till järnväg och sjöfart. Detta kräver fortsatt arbete för att förbättra möjligheterna för kombitrafik. Det är också viktigt att Sverige i EU-samarbetet är pådrivande för att samordningen mellan de nationella järnvägarna ska bli bättre så att även långväga godstransporter inom EU kan flyttas till järnväg.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 137 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Sven Bergström har vällovliga ambitioner när det gäller miljöanpassning av vägtransporterna. Dessa ambitioner tror jag att vi delar. Men jag tror inte riktigt att han var rättvis i sin kritik av vad som åstadkoms under de två tidigare mandatperioderna före valet 2006. Det hände en hel del.

Sven Bergström nämnde här att den viktigaste energibesparingen bestod i att man minskade personbilstrafikens växthuseffekt genom sparsam körning och så vidare. Men den viktigaste energibesparingen för personresor är att fler åker tillsammans.

För varje krona som investerades i järnväg 1998 investerades 2 kronor i vägar. Enligt den senaste planen är det precis tvärtom. Vi inser att man måste öka kapaciteten i kollektivtrafiken om vi ska klara klimatmålen. Den här regeringen gör precis tvärtom. Ni har överfört pengar från Banverkets anslag till Vägverkets anslag. Det är åt fel håll, Sven Bergström.

När pumplagen infördes för att bryta det hundra procentiga beroendet av fossila bränslen röstade Centern, såvitt jag minns, mot den tillsammans med de övriga borgerliga partierna.

När försöket med trängselavgifter skulle införas röstade ni mot det också. I dag har ni insett att även borgerliga väljare vill ha trängselavgift. Det var faktiskt något som vi gjorde under vår tid och något som initierades i Kommunikationskommittén på den tiden.

Överföring av godstrafik från lastbil till järnväg och sjöfart kommer aldrig att äga rum så länge det är billigast att köra lastbil hela vägen. Därför undrar jag om Sven Bergström tänker hjälpa till och pressa på så att det kommer en proposition med förslag om en kilometerskatt. Det hade vi med i vår transportpolitiska proposition liksom en flygskatt som vi införde och ni sedan avskaffade.

Sven Bergström är därför lite orättvis. Även om vi kunde ha gjort mer gjorde vi faktiskt en hel del för att miljöanpassa trafiken.

Anf. 138 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Naturligtvis kan Karin Svensson Smith redovisa ett antal åtgärder som gick åt rätt håll under den förra regeringens tid. Självklart är det så. Men faktum kvarstår, Karin Svensson Smith, nämligen att vid regeringsskiftet på hösten 2006 hade Sveriges land och Sveriges bilister den i särklass tyngsta, motorstarkaste och törstigaste bilparken. Och det var gott om bilar i vårt land. Det är väl ändå sådana fakta som måste vägas in och mätas? Sedan gjordes det naturligtvis en del saker.

När det gäller satsningar på järnväg satsade den här regeringen i sin första budget 1,2 miljarder kronor mer på infrastruktur. Det var kraftfulla satsningar på både väg- och järnvägssidan. Om Karin Svensson Smith inte litar på mitt ord kan hon lyssna på Europeiska järnvägsunionen som recenserade hur mycket som hade gjorts på just järnvägssidan under den tid som Karin Svensson Smith stöttade regeringen. Europeiska järnvägsunionen konstaterade att Sverige i princip var sämst i Europa på att underhålla och sköta det järnvägsnät som vi hade. Det fanns många yviga löften i infrastrukturpropositionen, men det var väldigt mycket luft i detta.

Faktum kvarstår att det var ett väldigt misskött både väg- och järnvägsnät som vi fick ta över vid regeringsskiftet 2006.

Pumplagen pratade Karin Svensson Smith om. Men det var så att redan när regeringen med stödpartier röstade igenom pumplagen var en väldig utveckling på gång med att etablera etanolstationer och biogas på västkusten. Det var alltså inte särskilt klokt att lagstadga om detta. Nu har det ju blivit ett slagträ i den debatt som förs om hur mackar på sina håll läggs ned för att man inte klarar det här.

Anf. 139 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! När det gäller de tyngsta och de törstigaste bilarna är vi nog lika skyldiga. Det är ett problem som återstår. Men frågan är var den största energipotentialen finns. Jag tycker självklart att det här ska åtgärdas. Men jag tror att den största potentialen för att snabbt minska energianvändningen i samband med persontransporter ligger i att man åker tillsammans.

Bilparken tar det lång tid att byta ut. Enligt klimatpanelen har vi högst åtta–tio år på oss för att vända trenden, från ökade växthusgaser till en minskning. Vägar för busstrafik finns redan. Genom att åka tillsammans minskar man snabbast energianvändningen när man förflyttar sig.

När det gäller järnvägen handlar den kritik som du tar upp om underhållet av järnväg. Orsaken är framför allt att Banverket inte äskade mer pengar. Vi förde alltid fram deras anslagsframställan i våra budgetförhandlingar. När det däremot gäller investeringar låg vi långt framme. Vi hade kunnat ligga ännu längre framme. Men jag vet att ni vid vartenda tillfälle vi föreslog mer pengar till järnväg och mindre pengar till väg röstade emot. Ni ville ha en annan fördelning.

Så sent som i den senaste vårpropositionen säger finansminister Anders Borg att han har för avsikt att låta en samhällsekonomisk analys ge ett större utrymme för vägtrafik och ett mindre utrymme för järnväg.

Ekonomiska styrmedel är i särklass effektivast. Det står så i EET-strategin. Kilometerskatt, trängselskatt och flygskatt är saker som vi i den rödgröna majoriteten stått bakom och som vi står bakom. Jag vill att du, Sven, redovisar var du står när det gäller kilometerskatt, trängselskatt och flygskatt. Låt oss höra det!

Prot. 2007/08:107
8 maj

*Vägtrafikens
miljöanpassning*

Anf. 140 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Trängselskatten är inget problem; det vet Karin Svensson Smith. Den tillämpas ju här i Stockholm. Jag utgår från att Grundlagskommittén kommer med förslag som öppnar möjligheter för fler kommuner att införa en sådan skatt.

Vi vill att flyget ska ingå i handeln med utsläppsätter.

När det gäller kilometerskatten och att få ett besked på det området får Karin Svensson Smith tåla sig åtminstone till infrastrukturpropositionen i höst. Det finns bestämda invändningar kring den modell som hittills presenterats när det gäller effekter på glesbygd, skogsnäring och annat som inte är okomplicerade.

På järnvägssidan försöker Karin Svensson Smith smita undan genom att säga att Banverket inte äskade mer pengar till underhållet. Ja, men det är väl ändå regeringens ansvar att i en dialog med ansvariga myndigheter se till att det är en vettig fördelning. Det är meningslöst att investera pengar i järnväg om underhållet är så dåligt att tågen blir stående på våra järnvägar. Dessutom underminerar det folks förtroende för att åka tåg, vilket långsiktigt är förödande.

Jag är beredd att sätta mig ned med Karin Svensson Smith och jämföra era budgetar med de budgetar som Centerpartiet lade fram under de sista åren med den tidigare regeringen – alltså hur mycket vi var beredda att satsa på järnväg kontra väg. Jag är inte ett dugg orolig för hur den jämförelsen utfaller.

Att åka tillsammans är jättebra. Där är vi helt överens. Kollektivtrafiken måste främjas. I handlingsprogrammet Koll framåt finns det en hel del bra förslag som måste genomföras. Karin, du och jag har till och med skrivit en gemensam debattartikel på detta tema. Det är fantastiskt viktigt att främja samåkandet. Jag håller verkligen med om att vi här också kan stimulera de bilister som inte har en kollektivtrafik att tillgå att i mycket större utsträckning samåka än de i dag gör.

Anf. 141 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! De ordfäktningar som vi ägnar oss åt här i riksdagen är nog intressanta med historiska mått mätt när man tittar på det hela. Men frågan är om klimathotet det minsta påverkas av att vi står här och försöker diskutera vem som gjorde vad, i vilken ordning och vem som var radikalast eller inte radikalast för fem eller tio år sedan. Det går ju att titta i protokollen.

Jag har nog samma minnesbild som Karin Svensson Smith. När vi föreslog ungefär relationen 2–1 till järnvägens fördel blev vi kraftfullt kritiserade av den borgerliga oppositionen som undrade varför vi skulle satsa så mycket pengar på järnvägar. Det enorma underhållsberget på vägsidan framfördes som det största problemet.

När vi sade att vi ville ha ekonomiska styrmedel för att minska vägtransporternas andel av trafiken – jag tänker då på exempelvis införandet av trängselavgiften – var den borgerliga oppositionen väldigt kritisk och negativ. Nu har man tagit sitt förnuft till fånga. Vi hoppas att ni nu drar slutsatser och gör samma sak när det gäller till exempel kilometerskatten.

Det är väl bara att konstatera att ingen av oss politiker har gjort det vi ska. Då skulle vi inte finnas på den position vi just nu har. Vi har låtit utvecklingen gå för långt. Vi har inte tillräckligt tidigt tagit tag i de problem som vi skulle ta tag i. Nu har vi dock mer kunskap. Vi har, törs jag säga, en allmän opinion på vår sida. Därför är det nu läge att inte redan dagen efter Klimatutredningen avfärda dess slutsatser utan att faktiskt ta dem på allvar. Om man sedan inte vill genomföra alla förslag kan jag ha viss förståelse för det. Men jag kan inte ha förståelse för att man i princip dagen efter går ut och desavouerar en hel utredning som under en lång tid har gjort ett seriöst arbete.

Jag skulle vilja ha ett svar. Ska jag tolka Sven Bergströms prat om att ett arbete pågår med Klimatberedningen som att det kommer ett antal förslag som syftar tillbaka på den? Det skulle i så fall vara ett glädjande besked.

Jag blir lite orolig när Sven Bergström bara glatt konstaterar att regeringen är för att flyget ska in i handeln med utsläppsrätter; det är ju den linje som regeringen och EU kör med. Ser ni inga problem för den utslagningsmekanism som det kan bli för svensk industri om man kör detta i en gemensam bubbla?

Anf. 142 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Låt mig börja med det sistnämnda, med frågan om flyget och handeln med utsläppsrätter. Jag utgår från – och det tror jag att också Peter Pedersen kan göra – att regeringen noga kommer att titta på vilka effekter det blir för bland annat basindustrin om flyget inkluderas i handeln med utsläppsrätter i en gemensam bubbla. Självfallet måste man göra det på ett sådant sätt att det inte får negativa effekter för den viktiga industrin.

Sedan gäller det Klimatberedningen och vad statsministern har sagt och inte sagt. Det var en snabb och mycket kortfattad kommentar och en del synpunkter på de förslag som presenterats. Naturligtvis kommer det att ske en beredning. Klimatberedningen kommer att utgöra ett mycket viktigt underlag för den klimatproposition som Andreas Carlgren förbereder och som också kommer att presenteras i höst. Jag utgår från att många av förslagen i Klimatberedningens betänkande kommer att finnas med.

När det gäller hur mycket olika partier har satsat delar jag Peters synpunkt att det inte lönar sig särskilt mycket att stå här och träta om vem som har satsat mest. Dessutom kan jag ta ansvar bara för de olika budgetförslag som mitt parti, Centerpartiet, under tidigare år haft. Men jag kan lova att jag kan sätta mig ned med både Peter och Karin och jämföra våra satsningar på väg kontra järnväg i de budgetförslag som vi lade fram under förra valperioden. Jag är mycket trygg när det gäller hur en sådan jämförelse utfaller.

Anf. 143 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Jag lämnar exercisen med historiska förtecken. Sven Bergström svarar på min fråga om handelsrätter: Om det införs ett sådant system kommer regeringen att noga överväga vilka konsekvenser det får för den svenska industrin. I propositionen *Moderna transporter* hade vi skrivningar om detta. Vi konstaterade att man måste beakta den synpunkten och verkligen säkerställa att så inte sker.

EU har nu den tydliga inriktningen, och den svenska regeringen har hakat på den. Därför förstår jag inte hur det ska gå till att i efterhand konstatera vad det är för konsekvenser. Ingår flyget i handeln med utsläppsrätter kommer det att få vissa konsekvenser. Det menar vi, Miljöpartiet, Svenska Naturskyddsföreningen, stora delar av svensk basindustri och så vidare. Hur har ni tänkt rätta till det i efterhand?

Alla vet vi ju att EU är ett ganska trögrörligt system. Har man en gång bestämt sig för en linje brukar det inte vara alldeles lätt att ändra.

Risken är uppenbar att man inom flyget kommer att köpa sig fri i stället för att stå för den teknikutveckling som vi nu pratat om. Det finns möjligheter till teknikutveckling. Men om möjligheten finns att köpa sig fri är risken uppenbar att man inom flyget gör det i stället för att lägga stora summor pengar på forskning för att få effektivare flygmotorer och så vidare.

Konsekvensen kommer att bli att vi riskerar att svensk industri flyttar till länder som inte ingår i handeln med utsläppsrätter och då släpper ut lika mycket koldioxid och andra partiklar – eller vad det nu kan vara – i andra delar av världen. Då har vi inte uppnått annat än att vi har slagit ut en stor del av svensk basindustri.

Jag är förvånad över att Sven Bergström och en centerpartistisk näringslivsminister inte ser det här problemet och inte tidigare bromsat. Att försöka göra någonting i efterhand brukar vara väldigt svårt inom EU-systemet.

Anf. 144 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Men, Peter, det är väl ändå så att ingen regering med någon självbevarelsedrift genomför ett system som innebär att stora delar av svensk basindustri kommer att slås ut. Det är ju att omedelbart beställa ett nederlag i nästa val. Självfallet kommer vi och regeringen att mycket noga överväga detta och att se till att en modell genomförs som innebär att också flyget i mycket större utsträckning får bära sitt miljöansvar. Där finns det verkligen mycket att göra, för flyget har varit en skyddad sektor och kommer inte alls, särskilt inte inrikesflyget på korta sträckor, att kunna hävda sig långsiktigt. Där blir det i stället snabbtåg och andra typer av transporter som kommer att vara dominerande.

Men flyget gör vissa ansträngningar. Det får man ändå säga till deras försvar. Det handlar till exempel om gröna inflygningar och annat som nu visar att man kan spara 15–20 procent av bränsleåtgången på olika flygningar. Det är ett gott steg åt rätt håll, men flyget har verkligen en hemläxa att göra som är mycket större än på många andra områden.

Men låt oss vänta och se! Låt oss inte spekulera i ett väldigt destruktivt och negativt utfall av detta, utan låt oss avgöra detta och utvärdera när det förslag som kommer verkligen har kunnat träda i kraft och vara i drift en tid. Det är först då vi kan se hur det faller ut. Jag tror inte att det

gagnar saken att spekulera här och nu om att det skulle få starkt negativa effekter på basindustrin.

Anf. 145 IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Jag hörde naturligtvis Sven Bergströms ljuva stämma genom tv-systemet, och jag är inte helt förvånad. Varje gång den borgerliga majoriteten hamnar i trångmål vill de gärna titta på vad den förra, socialdemokratiska regeringen gjorde. Det är naturligtvis ett fattigdomsbevis för en regering som inte har någon politik att skylla med.

Sanningen är den att vi diskuterar vägfrikens miljöanpassning. Sanningen är den att vi över huvud taget inte har någon politik från regeringen att förhålla oss till. Alla de konkreta förslag som hittills har lagts fram från till exempel Klimatberedningen har ju rasht avfärdats. Kanske inte av Sven Bergström men av landets statsminister och finansminister.

Varje gång jag har hört Centerpartiets företrädare, antingen Sven Bergström eller infrastrukturminister Åsa Torstensson, har de pratat sig varma för miljöansatningar – för att dagen efter avfärdas av finansminister Anders Borg som säger att det där med järnvägssatningar är helt fel väg, och statsministern säger att det är orealistiskt.

Då är frågan: Vad är det värt att lyssna på Sven Bergström och Åsa Torstenssons välmenta meningar om att satsa på miljön när det i verkligheten är så att de som sitter på den egentliga makten i regeringen, nämligen Moderaterna, hela tiden avfärdar detta?

I det läget kan det naturligtvis vara bekvämt att säga att det inte gjordes tillräckligt mycket förr. Nej, så är det. Vi kan aldrig vara nöjda och säga att vi har gjort allt vad vi har kunnat, för hade vi gjort allt vad vi har kunnat hade vi naturligtvis inte varit i den situation vi nu är i. Sverige räknas ju som ett föregångsland, mycket tack vare den politik som drivits tidigare, men det är inte tillräckligt för det. Och vi socialdemokrater har naturligtvis tagit till oss det faktum att vi förlorade valet. Vi håller på att titta på vår politik, omvärdera den där det behövs, förstärka den där det behöver göras, för att kunna ha en vass och bra politik och ett vasst och bra alternativ när vi går till val nästa gång.

Men nu befinner vi oss ändå i 2008. Vi har två år kvar av den här mandatperioden. Det är en borgerlig regering, och då är min fråga återigen: Vad vill man konkret göra? Vänta och se tycker jag inte är något särskilt bra alternativ, men det är precis vad vi har fått se hittills. Varje gång man hör ett löfte från Centerpartiets Sven Bergström eller Åsa Torstensson bör man veta att det blir nedslaget direkt dagen efter från Moderaterna.

Så vad är löftena värda, Sven Bergström?

Anf. 146 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Jag är tacksam för att Ibrahim Baylan återkom till kammaren och gav möjlighet till en fortsatt diskussion i de här viktiga frågorna, för jag uppfattade att han i sitt inledningsanförande ansåg att frågorna är mycket viktiga.

Men, herr talman, det här med att företrädare för Socialdemokraterna nu sätter sig till doms över regeringen, precis som vi på vår tid satte oss till doms över den socialdemokratiska regeringen, är ingen bra och objektiv modell. Tänk er om vi hade satt Bengt-Åke Gustafsson i gårdags-

kvällens hockeymatch i VM till domare mellan Schweiz och Sverige! Då kanske Sverige hade vunnit med 4–2, men själva poängen med den här typen av drabbningar och matcher är ju att man har en neutral domare. Och neutral domare i den här frågan är svenska folket. Låt dem i valet 2010 avgöra: Har den här regeringen lyckats bättre eller har den lyckats sämre än vad den förra regeringen gjorde? Det är det enda sanna utslaget i den matchen, och jag har stort förtroende för hur de kommer att döma.

Jag dristade mig i mitt inledningsanförande till att jämföra vad den här regeringen har gjort och vad den förra regeringen gjorde. Jag påpekade att även den förra regeringen hade ett väldigt gott underlag i form av Kommunikationskommitténs betänkande från 1997. Det är elva år sedan det kom. Där förutspådde man att man måste höja bensinpriserna med 10 öre per år i genomsnitt över en tid framåt och göra en rad åtgärder för att miljöanpassa vägtrafiken.

Hur slutade det? Jo, när vi tog över efter Socialdemokraternas valförlust 2006 hade Sverige den törstigaste, största och mest motorstarka bilparken i Europa. 20 procent törstigare bilar körde vi omkring med här 2006 – nästan tio år efter att Kommunikationskommittén hade påtalat att vi måste göra något, och vi måste göra det nu.

Nu har Klimatkommittén upprepat en hel del av förslagen. Den här regeringen bet huvudet av skammen och höjde faktiskt koldioxidskatterna. Att vi vågade göra det välkomnades även av Miljöpartiet. Vi införde även en miljöbilspremie.

Anf. 147 IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Herr talman! Jag blir inte klok på detta. Vi hade en situation under den förra mandatperioden och dessförinnan där regeringen angreps hårt av den borgerliga oppositionen för att vi höjde bensinskatten, vilket ledde till höjda bensinpriser. Vi angreps stenhårt av den dåvarande borgerliga oppositionen för att vi satsade för mycket på järnvägar och för lite på vägar. Det var så det lät då.

Två av fyra borgerliga partier i den nuvarande regeringen gick till val på *sänkta* bensinskatter! Det var till och med så att Kristdemokraterna inte ens blygdes över att konkretisera – sänkningen skulle vara två kronor.

Sedan får vi ett antal rapporter och en del biofilmer som gör att det blir en helt annan stuns i klimat- och miljöfrågan. Då är inte regeringen Reinfeldt mindre opportunistisk än att de håller upp fingret och känner att nu händer något. Bäst att börja snacka miljö!

Och det gör man. Det måste jag ändå tillstå att man gör. Man pratar miljö. Man pratar miljö i Sverige, man åker till andra länder och pratar miljö. Man åker till USA och tar åt sig äran över att Sverige är ett föregångsland inom många områden när det gäller klimatet och miljön – samtidigt som man satt här i kammaren och röstade emot samma politik.

Det är historien, Sven Bergström. Så är det, och det är inte att sätta sig till doms över någon. Det var ju vad som hände här i kammaren, och de angrepp som skedde på den förra regeringen för höjd bensinskatt, för satsningar på järnvägar och inte vägar och så vidare finns väl dokumenterade.

Det må vara så att allting inte var perfekt. Jag tillstår gärna att vi kunde ha gjort mycket mer. Men min fråga är: Vad vill ni konkret göra?

Vänta och se duger inte, Sven Bergström! Vad vill ni göra, och hur ska ni få Moderaterna med på vagnen? De verkar ju ha hängt av er för länge sedan.

Anf. 148 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Nu är det så att under den förra mandatperioden representerade jag bara Centerpartiet. Det gör jag nu också, även om vi har ett organiserat allianssamarbete. Jag kan alltså bara svara för Centerpartiet, i alla fall i den historiska tiden.

Vi angrep aldrig den förra regeringen för att satsa för mycket på järnvägar kontra vägar. Vi hade ungefär samma modell, och jag sade i mitt tidigare inlägg att jag gärna sätter mig tillsammans med både Ibrahim Baylan, Peter och Karin och jämför satsningen i vår budget på järnvägar kontra vägar.

När det gäller sänkta bensinskatter var det naturligtvis så att Kristdemokraterna gick ut och lovade detta. Men de fick bita huvudet av skammen, och den nya regeringen valde i stället den rimliga linjen, nämligen att höja koldioxidskatten. Jag tycker att det är hedervärt att man kan erkänna misstag, men det får de svara för själva.

Återigen: Det är bara svenska folket som kan avgöra om den här regeringen har skött sig någorlunda bra och är värd ett nytt förtroende eller om den tidigare regeringen, Socialdemokraterna med stödpartier, har anledning att komma tillbaka.

När det gäller att åka till USA och så vidare kan det ju vara fin retorik, men det är faktiskt den amerikanska ambassadören Michael Wood som lyfter fram den här regeringen och Sverige som ett föregångsland. Han listar våra miljöteknikföretag som väldigt framgångsrika och som man har anledning att satsa riskkapitalpengar från USA på. Att det kan vara så ska vi vara tacksamma för över partigränserna, tycker jag.

Men låt oss vänta och se. Den här regeringen är ett halvår sen med infrastrukturpropositionen. Den tidigare regeringen var två år sen. Den tidigare regeringen hade tolv år på sig att genomföra konkreta åtgärder. Den här regeringen har nu jobbat i drygt ett och ett halvt år.

Jag måste säga att reservationen som grundar sig på en motion från Mona Sahlin och Socialdemokraterna inte är särskilt imponerande – en enda sida i en lång partimotion som behandlar just transportsektorn och miljöanpassning av vägtrafiken. Så även ni kan bli bättre på det här området.

Men låt oss som sagt avgöra det här i valet 2010. Jag ser fram emot det med förtröstan.

Anf. 149 IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Herr talman! Den ödmjukheten måste man ha att man kan säga att det kan bli bättre, och vi gör vårt yttersta för att bli bättre. Vi har tagit till oss vad väljarna förde fram i valet. Det tycker jag är viktigt att göra.

Det är en intressant taktik som Sven Bergström väljer, och den är inte helt obekant. Varje gång det blir lite obekvämt att ta ett ansvar för vad den gemensamma borgerliga regeringen gör säger man att man är företrädare för Centern, att man är företrädare för Moderaterna eller företrädare för Kristdemokraterna. Men faktum är att vad människor ser är vad regeringen åstadkommer eller inte åstadkommer.

Sven Bergström har helt rätt i att svenska folket gör sitt val i allmänna val. Men också mellan valen får man vara någorlunda medveten om vad svenska folket tycker om den politik man för. Hittills kan man inte påstå att svenska folket har gjort tummen upp för den allmänna borgerliga politiken som förs med stora skattesänkningar för dem som har det allra bäst.

Sven Bergström har tyvärr ingen replik kvar. Men jag kan konstatera att vad Sverige minst av allt behöver just nu är att vänta och se. Vi behöver konkreta åtgärder för att minska vårt oljeberoende. Vi behöver komma med ett flertal åtgärder som gör att vi fortsatt kan vara i täten och visa vägen och på det viset också ha en konkurrensfördel när det handlar om sysselsättning och jobb inom den gröna sektorn. Den chansen förslösas nu därför att den borgerliga regeringen faktiskt inte har åstadkommit särskilt mycket på det här området.

Visst, ett halvår kanske inte låter så mycket för en infrastrukturproposition, men det handlar inte bara om den. Det enda konkreta vi har sett är några små propositioner. Den viktigaste kanske handlar om efterkonvertering av bilar. Men så länge som det inte satsas några resurser på det händer det inte så oerhört mycket, därför att det är kostsamt och det är fortfarande alldeles för krångligt.

Sven Bergström, jag tar gärna en diskussion. Men vad är det värt när regeringen med statsminister Reinfeldt och finansministern i spetsen varje gång avfärdar Centerns satsningar på ett klimatsmart transportsystem? Då är det tyvärr ingenting värt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 maj.)

14 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 2007/08:99 Tilläggsbudget till statsbudgeten 2008

2007/08:Fi12 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp)

2007/08:Fi13 av Lars Ohly m.fl. (v)

2007/08:Fi14 av Mona Sahlin m.fl. (s)

2007/08:Fi15 av Tina Ehn m.fl. (mp)

med anledning av prop. 2007/08:100 2008 års ekonomiska vårproposition

2007/08:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v)

2007/08:Fi10 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp)

2007/08:Fi11 av Mona Sahlin m.fl. (s)

med anledning av prop. 2007/08:132 Godkännande av rådets beslut om åtkomst till informationssystemet för viseringar (VIS) i syfte att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott och andra grova brott
2007/08:Ju35 av Lena Olsson m.fl. (v)

med anledning av prop. 2007/08:139 En modernare rättegång – några ytterligare frågor
2007/08:Ju36 av Thomas Bodström m.fl. (s, v, mp)

med anledning av prop. 2007/08:141 Sveriges antagande av rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder
2007/08:Ju34 av Lena Olsson m.fl. (v)

med anledning av skr. 2007/08:123 Redovisning av skatteutgifter 2008
2007/08:Sk32 av Lars Johansson m.fl. (s)
2007/08:Sk33 av Helena Leander m.fl. (mp)

med anledning av skr. 2007/08:131 Regelförenklingsarbetet
2007/08:N16 av Kent Persson m.fl. (v)
2007/08:N17 av Tomas Eneroth m.fl. (s)

15 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 8 maj

2007/08:651 Fastighetsskatten och landets småhusägare
av *Tommy Waidelich* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:652 Förhöjt grundavdrag i stödområde A

av *Lars U Granberg* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:653 Säkerheten i norra Sverige

av *Fredrik Lundh* (s)

till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2007/08:654 Orättvis fastighetsskatt

av *Karin Åström* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:655 Rättvisa villkor för småhusägare

av *Gunnar Sandberg* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:656 Lissabonfördraget

av *Anne-Marie Pålsson* (m)

till statsrådet Cecilia Malmström (fp)

2007/08:657 Bensinstationer på landsbygden

av *Lars Gustafsson* (kd)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:658 Värnskatten

av *Anne-Marie Pålsson* (m)
till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:659 EU:s energipolitik

av *Anne-Marie Pålsson* (m)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:660 Fastighetsskattens effekter

av *Hans Stenberg* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

Prot. 2007/08:107

8 maj

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 maj.

16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 8 maj

2007/08:1142 Poliser som tar anställning hos målsägare

av *Karl Sigfrid* (m)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:1148 Ett nationellt dataregister för sexualförbrytare

av *Lennart Sacrédeus* (kd)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:1152 Problem med hantering av ID-kort

av *Eva-Lena Jansson* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2007/08:1163 Synen på migration och på mångkultur inom polisorganisationen

av *Lena Olsson* (v)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:1164 Utveckling av vindkraften

av *Jan-Olof Larsson* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:1165 Stulen identitet

av *Egon Frid* (v)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2007/08:1166 Tidsplanen för utredningen av transportflöden i Öresundsregionen

av *Mats Sander* (m)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

Prot. 2007/08:107
8 maj

2007/08:1167 Införandet av ensad Gripenflotta

av *Allan Widman* (fp)

till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2007/08:1169 Utvärdering av deklarationsombud

av *Britta Rådström* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:1170 Beskattning och Ålandshandel

av *Britta Rådström* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 maj.

17 § Kammaren åtskildes kl. 18.52.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 13.48,

av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.55,

av förste vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 127 (delvis) och

av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Eva-Lena Ekman

1 § Ny riksdagsledamot	1
2 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
3 § Hänvisning av ärende till utskott.....	2
4 § Miljöbalken och EG-förordningen om kemikalierregistrering.....	2
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2007/08:MJU19	2
Anf. 1 CARINA OHLSSON (s).....	2
Anf. 2 TINA EHN (mp)	4
Anf. 3 CLAES VÄSTERTEG (c).....	5
Anf. 4 CARINA OHLSSON (s) replik.....	6
Anf. 5 CLAES VÄSTERTEG (c) replik	7
Anf. 6 CARINA OHLSSON (s) replik.....	7
Anf. 7 CLAES VÄSTERTEG (c) replik	8
(Beslut fattades under 11 §.).....	8
5 § Bildande av moderbolag för Apoteket AB samt vissa omstruktureringsåtgärder.....	8
Socialutskottets betänkande 2007/08:SoU17	8
Anf. 8 JAN R ANDERSSON (m)	8
Anf. 9 YLVA JOHANSSON (s)	9
Anf. 10 ELINA LINNA (v).....	12
Anf. 11 THOMAS NIHLÉN (mp)	14
Anf. 12 KENNETH JOHANSSON (c)	17
Anf. 13 YLVA JOHANSSON (s) replik	19
Anf. 14 KENNETH JOHANSSON (c) replik	20
Anf. 15 YLVA JOHANSSON (s) replik	20
Anf. 16 KENNETH JOHANSSON (c) replik	21
Anf. 17 CECILIA WIDEGREN (m)	21
Anf. 18 ULF NILSSON (fp).....	23
Anf. 19 YLVA JOHANSSON (s) replik	25
Anf. 20 ULF NILSSON (fp) replik	25
Anf. 21 YLVA JOHANSSON (s) replik	26
Anf. 22 ULF NILSSON (fp) replik	27
(forts. 7 §).....	27
Ajournering.....	27
Återupptagna förhandlingar	27
6 § Frågestund.....	28
Anf. 23 TALMANNEN.....	28
<i>Avskaffandet av förmögenhetsskatten</i>	<i>28</i>
Anf. 24 MORGAN JOHANSSON (s).....	28
Anf. 25 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	28
Anf. 26 MORGAN JOHANSSON (s).....	29
Anf. 27 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	29
<i>Marinens musikkår i Karlskrona</i>	<i>29</i>
Anf. 28 ANNICKA ENGBLOM (m)	29

Anf. 29 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m).....	30
Anf. 30 ANNICKA ENGBLOM (m).....	30
Anf. 31 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m).....	30
<i>EU och svenska kollektivavtal</i>	30
Anf. 32 ULF HOLM (mp).....	30
Anf. 33 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp)	31
Anf. 34 ULF HOLM (mp).....	31
Anf. 35 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp)	32
<i>AP-fonderna</i>	32
Anf. 36 PER ÅSLING (c)	32
Anf. 37 Statsrådet MATS ODELL (kd)	32
Anf. 38 PER ÅSLING (c)	33
Anf. 39 Statsrådet MATS ODELL (kd)	33
<i>Kulturarvsverksamhet i landsorten</i>	33
Anf. 40 SIV HOLMA (v).....	33
Anf. 41 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m).....	34
Anf. 42 SIV HOLMA (v).....	34
Anf. 43 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m).....	34
<i>Deklarationen</i>	34
Anf. 44 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	34
Anf. 45 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	35
Anf. 46 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	35
Anf. 47 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	35
<i>Marinens musikkår i Karlskrona</i>	36
Anf. 48 KERSTIN HAGLÖ (s).....	36
Anf. 49 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m).....	36
Anf. 50 KERSTIN HAGLÖ (s).....	36
Anf. 51 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m).....	37
<i>Barnsexturismen</i>	37
Anf. 52 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	37
Anf. 53 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	37
Anf. 54 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	38
Anf. 55 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	38
<i>Skatten på pensionen</i>	38
Anf. 56 YLVA JOHANSSON (s)	38
Anf. 57 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	39
Anf. 58 YLVA JOHANSSON (s)	39
Anf. 59 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	39
<i>Stöd till barn med intellektuella funktionshinder</i>	40
Anf. 60 LARS HJÄLMERED (m).....	40
Anf. 61 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	40
Anf. 62 LARS HJÄLMERED (m).....	40

Anf. 63 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	41	Prot. 2007/08:107
<i>Utredning om svensk film</i>	41	8 maj
Anf. 64 NIKOS PAPADOPOULOS (s)	41	
Anf. 65 Kulturminister LENA ADELSON		
LILJEROTH (m)	41	
Anf. 66 NIKOS PAPADOPOULOS (s)	42	
<i>Fastighetsskatten</i>	42	
Anf. 67 KARIN ÅSTRÖM (s)	42	
Anf. 68 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	42	
Anf. 69 KARIN ÅSTRÖM (s)	42	
Anf. 70 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	43	
<i>Bostadspolitiken</i>	43	
Anf. 71 CARINA MOBERG (s)	43	
Anf. 72 Statsrådet MATS ODELL (kd)	44	
Anf. 73 CARINA MOBERG (s)	44	
Anf. 74 Statsrådet MATS ODELL (kd)	44	
<i>Systembolagets monopol</i>	45	
Anf. 75 HANS ROTHENBERG (m)	45	
Anf. 76 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	45	
Anf. 77 HANS ROTHENBERG (m)	46	
Anf. 78 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	46	
<i>Vräkning av barnfamiljer</i>	46	
Anf. 79 EVA OLOFSSON (v)	46	
Anf. 80 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	47	
Anf. 81 EVA OLOFSSON (v)	47	
Anf. 82 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	47	
Anf. 83 TALMANNEN	47	
7 § (forts. från 5 §) Bildande av moderbolag för Apoteket AB		
samt vissa omstruktureringsåtgärder (forts. SoU17)	48	
Anf. 84 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	48	
Anf. 85 YLVA JOHANSSON (s) replik	51	
Anf. 86 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	52	
Anf. 87 YLVA JOHANSSON (s) replik	53	
Anf. 88 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	53	
Anf. 89 THOMAS NIHLÉN (mp) replik	54	
Anf. 90 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	54	
Anf. 91 THOMAS NIHLÉN (mp) replik	55	
Anf. 92 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	56	
Anf. 93 ELINA LINNA (v) replik	56	
Anf. 94 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	56	
Anf. 95 ELINA LINNA (v) replik	57	
Anf. 96 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	57	
(Beslut fattades under 11 §.)	58	
8 § Genomförande av EG-direktivet om ett särskilt		
förfarande för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse		
i forskningssyfte	58	
Utbildningsutskottets betänkande 2007/08:UbU14	58	
(Beslut fattades under 11 §.)	58	

9 § Fjärrvärmelag m.m.	58
Näringsutskottets betänkande 2007/08:NU11	58
Anf. 97 TOMAS ENEROTH (s)	58
(forts. 12 §)	61
Ajournering	61
Återupptagna förhandlingar	61
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 maj	61
SoU15 Ny vårdform inom den psykiatriska tvångsvården	61
AU4 ILO:s konvention om ett ramverk för att främja arbetsmiljö, m.m.	62
AU5 Genomförande av det nya maskindirektivet, m.m.	62
11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	62
MJU19 Miljöbalken och EG-förordningen om kemikalierregistrering	62
SoU17 Bildande av moderbolag för Apoteket AB samt vissa omstruktureringsåtgärder	63
UbU14 Genomförande av EG-direktivet om ett särskilt förfarande för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i forskningssyfte	63
12 § (forts. från 9 §) Fjärrvärmelag m.m. (forts. NU11)	64
Anf. 98 KENT PERSSON (v)	64
Anf. 99 PER BOLUND (mp)	65
Anf. 100 BJÖRN HAMILTON (m)	68
Anf. 101 TOMAS ENEROTH (s) replik	70
Anf. 102 BJÖRN HAMILTON (m) replik	70
Anf. 103 TOMAS ENEROTH (s) replik	71
Anf. 104 BJÖRN HAMILTON (m) replik	72
Anf. 105 KENT PERSSON (v) replik	72
Anf. 106 BJÖRN HAMILTON (m) replik	73
Anf. 107 KENT PERSSON (v) replik	73
Anf. 108 BJÖRN HAMILTON (m) replik	73
Anf. 109 PER BOLUND (mp) replik	74
Anf. 110 BJÖRN HAMILTON (m) replik	74
Anf. 111 PER BOLUND (mp) replik	75
Anf. 112 BJÖRN HAMILTON (m) replik	75
Anf. 113 JAN ANDERSSON (c)	76
Anf. 114 PER BOLUND (mp) replik	77
Anf. 115 JAN ANDERSSON (c) replik	78
Anf. 116 PER BOLUND (mp) replik	78
Anf. 117 JAN ANDERSSON (c) replik	79
Anf. 118 MIKAEL OSCARSSON (kd)	79
Anf. 119 PER BOLUND (mp) replik	80
Anf. 120 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	81
Anf. 121 PER BOLUND (mp) replik	81
Anf. 122 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	82
(Beslut skulle fattas den 14 maj.)	82
13 § Vägtrafikens miljöanpassning	82

Trafikutskottets betänkande 2007/08:TU10	82	Prot. 2007/08:107
Anf. 123 ANNELIE ENOCHSON (kd)	82	8 maj
Anf. 124 IBRAHIM BAYLAN (s)	83	
Anf. 125 PETER PEDERSEN (v)	85	
Anf. 126 KARIN SVENSSON SMITH (mp)	88	
Anf. 127 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m)	90	
Anf. 128 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	92	
Anf. 129 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m) replik	92	
Anf. 130 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	93	
Anf. 131 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m) replik	93	
Anf. 132 PETER PEDERSEN (v) replik	94	
Anf. 133 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m) replik	94	
Anf. 134 PETER PEDERSEN (v) replik	95	
Anf. 135 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m) replik	95	
Anf. 136 SVEN BERGSTRÖM (c)	95	
Anf. 137 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	98	
Anf. 138 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	99	
Anf. 139 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	99	
Anf. 140 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	100	
Anf. 141 PETER PEDERSEN (v) replik	100	
Anf. 142 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	101	
Anf. 143 PETER PEDERSEN (v) replik	102	
Anf. 144 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	102	
Anf. 145 IBRAHIM BAYLAN (s)	103	
Anf. 146 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	103	
Anf. 147 IBRAHIM BAYLAN (s) replik	104	
Anf. 148 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	105	
Anf. 149 IBRAHIM BAYLAN (s) replik	105	
(Beslut skulle fattas den 14 maj.)	106	
14 § Bordläggning	106	
15 § Anmälan om interpellationer	107	
16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	108	
17 § Kammaren åtskildes kl. 18.52	109	

Tryck: Elanders, Vällingby 2008